

İRADƏ HÜSEYNOVA

**DÖVLƏTÇİLİK
NAMİNƏ**

Bakı Dövlət Universiteti
Nəşriyyat Şurasının
qərarı ilə çap olunur.

BAKİ-2001

Elmi redaktor:

- **Əli Əhmədov**, fəlsəfə
elmləri namizədi,
politologiya-sosiologiya
kafedrasının müdiri

Rəyçilər:

- **Yaqub Mahmudov**,
əməkdar Elm xadimi, tarix
elmləri doktoru, professor

Qurban Bayramov, - tarix elmləri
doktoru, professor

Hüseynova İradə.

Dövlətçilik naminə Bakı. Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2001.

© *İradə Hüseynova, 2001*

© *Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2001.*

MÜƏLLİFDƏN

Hörmətli oxucu!

Sizə təqdim edilən "Dövlətçilik naminə" adlı bu kitab son dövr tariximizin ab-havasından yaranıb, ərsəyə gəlib. Hamıya yaxşı məlumdur ki, doğma Azərbaycanımız son illərdə zamanın sərt döngələrində ağır yüklü gəmi kimi ləngərləyə-ləngərləyə hərəkət etsə də dayanmayıb, yorulub usanmadan illər boyu arzuladığı, həsrətini çəkdiyi müstəqilliyinə qovuşub.

Bir ziyalı, tarixçi alim kimi deyə bilərəm ki, bu tarixi nailiyyət ölkəmiz və xalqımız üçün əsrin ən böyük hadisəsi və uğuru sayılmalıdır!

Kitabda toplanmış tarixi və elmi-publisistik yazılar müstəqilliyə qovuşmaq məqamının dövlətçiliyin yaranması və qorunması istiqamətində görülmüş və görülməli işlərin ümumi ruhundan doğan arzu və ümidlərin, qətiyyət, duyğu və düşüncələrin əks-sədasıdır.

Bu tarixi hadisələrin önündə, yəni əsas fonunda bir tarixi hadisə, daha doğrusu tarixi şəxsiyyət dayanır ki, o da Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu,

XX əsrin nəhəng siyasi simalarından olan Heydər Əliyevdir!

Bu bir həqiqətdir ki, Müstəqil Azərbaycan ölkəsinin öz istiqlaliyyətinə qovuşub bir dövlət kimi qorunub möhkəmləndirilməsində cənab Heydər Əliyevin yaddaşlara həkk olan misilsiz xidmətləri olmuşdur!

1992-1993-cü il hadisələri inkişaf edə-edə lap bu günlərimizə qədər gəlib çıtsaydı, təsəvvür edin ki, müasir bugünkü Azərbaycan dövləti nə gündə olardı!

Məhz Heydər Əliyev kimi zəngin dövlətçilik sərəştəsi olan, xalqını, millətini, Vətəninə bütün varlığı ilə, böyük bir məhəbbətlə sevən bir alovlu vətəndaşın, rəhbərin idarəetməsi, başçılığı ilə bir xalq, bir millət min-min bəlalardan xilas oldu.

Xilas və xilaskar sözləri burada təsadüfən işlədilmir.

Xalqımızın vətəndaş muharibəsindən qurtulması, bədnam qonşumuz ermənilərlə olan müharibənin dayandırılması böyük rəhbərimizin hakimiyyətə gəlişinin elə ilk aylarında həyata keçirildi.

Azərbaycan dünyada tanınmağa başladı. "Əsrin müqaviləsi" bağlandı. Bu

böyük və möhtəşəm hadisə Heydər Əliyevin dövlət quruculuğunda və möhkəmləndirilməsində böyük uğurlu addımlarından ən önəmlisi idi. Bir-birinin ardınca dünyada tanınan adlı-sanlı şirkətlər Azərbaycana axışmağa başladı. Xəzəri və Xəzər neftini Heydər Əliyev ziyası ilə dünya təzədən görməyə, təzədən tanımağa başladı, Bakı gündəngünə, saatdan-saata dəyişir, gözəlləşir, yeniləşir, tikilir, qurulur...

Qədim İpək yolu bərpasının yaradıcısı olan hörmətli Prezidentimizin şəxsi nüfuzunun, şərəf və ləyaqətinin işığında Çin Xalq Respublikasından tutmuş, dünyanın super ölkəsi olan Amerika Birləşmiş Ştatlarına qədər adlı-sanlı dövlət nümayəndələri Bakıya Heydər Əliyevin vətəninə, Heydər Əliyevin adıyla bağlı neft paytaxtına gəldilər!

Ölkəmiz dinc-quruculuq dövrünü uğurla yaşayır. Müstəqil Azərbaycan dövləti Heydər Əliyev ziyasında inkişaf edir! "Müstəqilliyimiz əbədidir, dönməzdir" - deyən böyük öndərin - Heydər Əliyevin vətənimizin bu günü, sabahı ilə bağlı isti-ışıqlı arzuları günü-gündən həqiqətə çevrilir, əlvanlığa bürünür. Mən bir müəllif kimi bu kitabda çalışmışam bu işığın, bu nurun böyük ümmən dəryasından heç olmasa bir neçə damlasını Sizə yetirim.

Əgər buna nail olmuşamsa, özümü xoşbəxt sayıram.

ÖN SÖZ

Tarix Azərbaycan xalqına XX yüzillikdə iki dəfə öz müstəqil dövlətini bərpa etmək, yenidən qurmaq imkanı vermişdir. 1918-ci ilin may ayının 28-də elən edilmiş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti mürəkkəb beynəlxalq vəziyyət, birinci növbədə isə xarici hərbi müdaxilə nəticəsində qısa ömürlü olmuş, cəmi 23 ay yaşaya bilmişdir.

AXC-nin süqutunu tezləşdirən mühüm səbəblərdən biri də o zaman ölkədə daxili sabitliyin, xüsusən də milli birliyin olmaması, siyasi partiya və fraksiyaların bir-birinə qarşı barışmaz mübarizəsi, dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi üçün zəruri olan tədbirlərin addım-addım həyata keçirilməsi əvəzinə, hər 5-6 aydan bir yeni hökumət təşkil edilməsi idi.

XX əsrin sonunda xalqımız yenidən öz müstəqil dövlətini qurmaq şansını qazanmışdır. Gənc Azərbaycan Respublika-

sı yenə də öz varlığını çox mürəkkəb xarici və daxili siyasi şəraitdə qoruyub saxlamaq uğrunda mübarizə aparmalı olmuşdur. Ölkəmiz Ermənistanın hərbi təcavüzünə məruz qalmış, ərazimizin 20 faizi işğal edilmiş, 1 milyondan çox həmvətənimiz öz doğma yurdlarından didərgin düşmüşdür. Daxili siyasi vəziyyət son dərəcə ağırlaşmış, 1993-cü ilin yayında isə vətəndaş müharibəsi həddinə çatmışdı, Çətinliklə əldə olunan müstəqil dövlətçiliyimizin sürətlə məhvə doğru getdiyi həmin günlərdə xalq öz nicatını son yüzildə yetirdiyi ən böyük tarixi şəxsiyyətdə - Heydər Əliyevdə görürdü. Xalqımız yaxşı başa düşürdü ki, düçar olduğu fəlakətin qarşısını yalnız zəngin dövlət idarəçiliyi təcrübəsi, polad iradəsi, tükənməz enerjisi, xalqına möhkəm bağlılığı zə sevgisi olan bu müdrik insan ala bilər. Ona görə də müstəqilliyimizi və dövlətçiliyimizi təhlükədən xilas etmək üçün Azərbaycan xalqı dünya şöhrətli siyasətçi və dövlət xadimi Heydər Əliyevə üz tutdu. Xalqın təkidi və çağırışı ilə Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdı.

Xalqın inamına və dəstəyinə arxalanan Heydər Əliyevi gərgin fəaliyyəti nəticəsində vətəndaş müharibəsi, ölkənin parçapanıb müstəqilliyini itirməsi təhlükəsi aradan qapdırıldı, dövlət çevrilişlərinin qarşısı alındı, ordu quruculuğunda səmərəli tədbirlər görüldü, cəbhədə atəşkəs əldə edildi. Bütün bunların sayəsində Azərbaycanda iqtisadi, hüquqi, demokratik islahatların həyata keçirilməsi üçün əlverişli şərait yarandı. hüquqi, demokratik dövlətin, vətəndaş cəmiyyətinin zəruri təsisatları formalaşdı, demokratiyanın inkişafına rəvac verildi.

Bazar iqtisadiyyatına uğurlu keçidi təmin edən iqtisadi islahatlar aparıldı, ölkənin zəngin neft sərvətlərindən xalqın mənafeyinə istifadə edilməsi məqsədilə «Əsrin müqaviləsi» ədını almış sazişlər imzalandı.

Heydər Əliyevin şəxsi nüfuzu və yeritdiyi tarazlaşdırılmış xarici siyasət nəticəsində ölkəmizin beynəlxalq aləmdə mövqeyi əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndirildi.

Azərbaycan Dünya Birliyində öz layiqli yerini tutdu. Xalqımızın haqq səsi ən

mötəbər beynəlxalq təşkilatlarda eşidildi.

Bəşəriyyət ictimai-siyasi həyatın yeni keyfiyyət pilləsi olan yeni yüzilliyə və minilliyə keçməyə hazırlaşır. Gənc, müstəqil dövlət kimi yeni əsrdə Azərbaycanın dünya birliyində layiqli yer tutması görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi və iqtisadi siyasətin ardıcıl surətdə, dönmədən həyata keçirilməsi ilə şərtlənə bilər. Azərbaycanın hər bir vətəndaşı, bütün xalqımız bu həqiqəti aydın dərk edir və ona görə də Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi xəttin həyata keçirilməsini həm dəstəkləyir, həm də onun uğurla həyata keçirilməsində yaxından iştirak edir.

Bu baxımdan Bakı Dövlət Universitetinin dosenti, tarix elmləri namizədi İradə hüseynovanın oxucuların diqqətinə təqdim etdiyi əsər xüsusi məna və əhəmiyyət kəsb edir. Kitabda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin çoxcəhətli titanik fəaliyyətinin müxtəlif aspektləri araşdırılır, onun dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi və inkişafı naminə göstərdiyi ölçüyəgəlməz xidmətləri elmi cəhətdən tədqiq edilir.

Əsərdə möhtərəm prezidentin sədr olduğu Yeni Azərbaycan Partiyasının cəmiyyətdə aparıcı rol oynaması, parlament seçkilərində qələbə çalmaq uğrunda apardığı siyasi mübarizəyə də geniş yer verilmişdir.

Əli Əhmədov
fəlsəfə elmləri namizədi

I BÖLMƏ

MÜSTƏQİLLİYİMİZİN QARANTI

HƏYATİ ZƏRURƏTDƏN YARANMIŞ PARTİYA

«Yeni Azərbaycan Partiyası
Azərbaycanın bu gününə və gələcəyinə
xidmət edən bir partiyadır»

HEYDƏR ƏLİYEV

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması tarixi bir hadisədir. Bu gün öz sıralarında 100 mindən artıq üzvü birləşdirən, 30 mindən artıq gənci cəm edən bu partiya respublikamızın ictimai-siyasi həyatında ən görkəmli yer tutur və Azərbaycan xalqının xoş gələcəyini təmin edən bir partiyadır.

hörmətli prezidentimiz öz çıxışında çox düzgün qeyd etdi ki, «Yeni Azərbaycan Partiyası sağlam bir partiyadır». Və gündən-günə bu siyasi quruma artan maraq, onun sıralarının genişlənməsi buna sübutdur. Bu baxımdan Heydər Əliyevin partiyanın qarşısına qoyduğu vəzifələrindən biri də gənclərin bu partiya cəlb edilməsinin və fəal iştirakının vacibliyinin vurğulanmasıdır. Bu fikir Yəni Azərbaycan Partiyasının proqramında öz əksini tapmışdır. Proqramda qeyd

olunur ki, «Yeni Azərbaycan Partiyası öz ümidini gənclərə bağlayır və onların vətəndaşlıq, siyasi və iqtisadi yüksəlişi üçün optimal şərait yaradır».

Öz ənənələrinə sadıq qalan Bakı Dövlət Universiteti təkcə elm, təhsil sahələrində deyil, eləcə də respublikamızın ictimai-siyasi həyatında həmişə öndə gedib və heç bir ictimai hadisədən kənarda qalmayıb, seyredivi mövqe tutmayıb. Bu gün hamı hörmətli Prezidentimiz Heydər Əliyevin ardıcıl, uğurlu daxili və xarici siyasətini açıqlamağı və tələbələrə çatdırmağı özünə ümdə vəzifə hesab edir. Çünki biz gənc kadrları şüurlu, vətənpərvərlik və milli ideologiyə ruhunda tərbiyə etməliyik. Bunu bizdən möhtərəm prezidentimizin yeritdiyi daxili və xarici siyasət tələb edir.

Fikrimi hörmətli prezidentimizin sözü ilə tamamlamaq istəyirəm: «Yeni Azərbaycan Partiyasına hər kəs öz könlü, vicdanı, qəlbi ilə gəlməlidir, bu partiya saflıq, saf mənəviyyat üzərində qurulmuş bir partiyadır».

*"Azərbaycan" qəzeti,
6 yanvar 1998-ci il*

AZƏRBAYCANDA TƏHSİLİN İNKİŞAFI

1970-80-ci illərin əvvəllərində ali təhsil sahəsində yaranan fundamental maddi baza, mütərəqqi əsərlər bu gün milli təhsilimizin möhkəm bünövrəsini təşkil edir.

Azərbaycanda ali təhsilin inkişafı üçün 70-ci illərdə çox böyük və mühüm işlər görülmüşdür. həmin müddətdə yeni ali məktəblər - Naxçıvanda, Xankəndində pedaqoji institutlar, İnşaat Mühəndislər İnstitutu, Rus dili və Ədəbiyyatı İnstitutu, Xarici Dillər İnstitutu, Gəncə Texnologiya İnstitutu açıldı. Ali məktəblərin maddi-texniki bazasının inkişafı üçün böyük işlər görüldü: Universitet, Neft-Kimya İnstitutu, Tibb İnstitutu və başqa ali məktəblər üçün binalar tikildi, müxtəlif ləvazimatlar alınıb gətirildi. Tələbələr üçün yataqxanalar tikildi. Bütün bunlar Azərbaycanda ali təhsilin səviyyəsini yüksəltməyə yönəldilən addımlar idi.

1970-ci illə müqayisədə 1980-ci ildə ali ixtisaslı kadrların sayı respublikada iki dəfə artmışdı. O dövrdə yüksək ixtisaslı kadrların böyük bir ordu

sunu qadınlar təşkil edirdi-1978-ci ildə onlar ümumi sayın 46 faizini təşkil edirdilər (104 min nəfər).

Başqa bir sahəni götürsək, yəni o vaxt Azərbaycan Respublikasının gəncləri üçün geniş miqyasda ali təhsil almaq imkanı yaranmışdı, Azərbaycan gəncləri Moskva, Leningrad, Kiyev şəhərlərinin, Rusiyanın, Ukraynanın, Belorusiyanın, Baltikyanı və Orta Asiya respublikalarının ali məktəblərinə göndərilirdi.

Geçmiş SSRİ-nin 46 şəhərində 50-yə qədər, tək Moskvanın isə 30-dək ali məktəbində min nəfərdən çox tələbəmiz təhsil alırdı. Bütün bunlar Azərbaycan gənclərinə Heydər Əliyevin göstərdiyi qayğının təzahürü idi.

Azərbaycanın elm, təhsil məbədi sayılan Bakı Dövlət Universiteti yarandığı gündən indiyədək inkişafının bütün mərhələlərində ölkənin ictimai-siyasi həyatında, elm və təhsilin inkişafında, milli kadrların, eləcə də dünyanın bir sıra ölkələri üçün mütəxəssislər hazırlanması işində, respublikamızın elmi lotensialının zənginləşdirilməsində öncüllərdən biri olubdur. Təsadüfi deyil ki, bu ənənələrə sadıq qalan universitetimiz təkcə elm, təhsil

sahələrində deyil, eləcə də sosial-siyasi həyatda həmişə öndə gedir. Belə ki, respublikamızda elə bir ictimai hadisə olmayıb ki, universitet ondan kənarda qalıb seyredici mövqe tutsun.

Hörmətli prezidentimizin tarix elminə göstərdiyi maraq və qayğı xüsusilə seçilir. Dövlət başçımız tarix elminin inkişafına xüsusi diqqət verərək 1997-ci il yanvarın 31-də Respublika Elmlər Akademiyasının məsul işçiləri ilə görüşündə XIX-XX əsrlər tariximizin yenidən yazılması təklifini irəli sürdü və bu işə böyük qayğı göstərəcəyini bildirdi. Və bu yaxınlarda Təhsil Nazirliyi tərəfindən bu mövzuda elmi-praktiki konfrans keçirildi və bizim tədqiqatçılarımız orada məruzə ilə çıxış etdilər. XIX-XX əsrlərin Azərbaycan tarixinin yeni konsepsiyada, üslubda tədqiq olunması bu günkü dövrün aktual məsələlərindəndir. Bu vəzifələrin həyata keçirilməsi tarix elmində, sözsüz ki, mühüm hadisə olacaqdır və biz tarixçilərdən də böyük məsuliyyət tələb edir.

Bu yaxınlarda möhtərəm prezidentimiz Qafqaz xalqlarının milli azadlığı uğrunda mübarizəsinin görkəmli simalarından olan Şeyx Şamili 200 illik

yubileynin keçirilməsi haqqında fərman verdi və bu hadisə təntənəli surətdə respublikada qeyd olundu. Bu da tarix elminə onun göstərdiyi diqqət və qayğının təzahürüdür.

Dövlət başçımızın elmə, təhsilə göstərdiyi diqqət və qayğı biz gənc alim və müəllimləri ruhlandırır, yeni-yeni nailiyyətlərə, elmi zirvələri fəth etməyə çağırır.

*"Yeni Azərbaycan" qəzeti,
10 yanvar 1998-ci il*

**QAFQAZ BÖLGƏSİNDƏ SÜLHÜN VƏ
SABİTLİYİN
MÖHKƏMLƏNDİRİLMƏSİNDƏ
HEYDƏR ƏLİYEVİN ROLU**

«Azərbaycanda, bütün Qafqaz regionunda və bütün dünyada sülhün bərqərar olması bizim ən ümdə arzumuzdur. Azərbaycan sülhsevər ölkə olaraq bütün dövlətlərlə və xalqlarla, ələlxüsus öz qonşuları ilə qarşılıqlı anlaşma, mehriban qonşuluq və əməkdaşlıq şəraitində yaşamaq istəyir».

*Azərbaycan Respublikası
sının Prezidenti Heydər
Əliyevin dünya
azərbaycailərinə 25
dekabr 1997-ci il tarixli
müraciətindən*

Dövrümüzün görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin möhkəm özülünü qoyduğu suveren Azərbaycan dövlətinin yaranması XX yüzilliyin axırlarında mühüm tarixi hadisələrdən biridir. Bu gün müstəqil Azərbaycan tam siyasi sabitlik şəraitində yaşayır. Ölkədə həyatın bütün sahə-

lərində əhəmiyyətli islahatlar gedir, Müstəqil Azərbaycan Respublikası demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu yolu ilə irəliləyir. Respublikada yeni iqtisadi münasibətlər formalaşır, iqtisadi islahatlar həyata keçirilir, bazar iqtisadiyyatı bərqərar olur.

Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunması və möhkəmləndirilməsi təkcə xalqımızın deyil, həm də bütün Qafqazın gələcəyi üçün etibarlı təminatdır.

Tarix sübut edir ki, bu və ya digər siyasi xadim ayrı-ayrı dövlətlərin və bütövlükdə dünya tarixinin inkişafında çox böyük rol oynayır. Azərbaycan prezidentinin fəaliyyəti buna parlaq misaldır. Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikası prezidenti seçilməsi ilə ölkəmiz öz inkişafında dünya sivilizasiyasının qiymətləndirdiyi demokratiya, şəxsiyyət azadlığı və qanunun aliliyi prinsiplərinə istiqamətlənmişdir. Respublikamızın bütün dövlətlərlə, ilk növbədə qonşularımızla bərabərhüquqlu və qarşılıqlı sərfəli münasibətlərin yaranmasına yönələn xarici siyasi konsepsiyası da buna əsaslanır. Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi xarici siyasi kurs Azərbaycanın geosiyasi və tarixi real-

lıqlarını, əsrlərdən bəri sülhsevərlik, mehriban qonşuluq, dözümlülük kimi xüsusiyyətlərin xas olduğu Azərbaycan xalqının milli mentalitetini nəzərə alır. Humanizm, fəal əməkdaşlıq, sülh arzusu-Heydər Əliyevin öz xarici siyasi fəaliyyətində rəhbər tutduğu əsas prinsiplərdir.

1994-cü ilin mayında xarici səfərlərin birində Heydər Əliyev qeyd etmişdir ki, «Azərbaycan Respublikası öz xarici siyasətində dünya dövlətlərinin qarşılıqlı əlaqələrinə əsaslanır, sülhsevər siyasət aparır və bütün ölkələrlə suverenliyə riayət olunması, bir-birinin daxili işlərinə qarışmamaq, ərazi bütövlüyü və sərhədlərin toxunulmazlığı prinsipləri əsasında dostluq münasibətləri saxlamağa can atır».

Mədəni-etnik rəngarənglik baxımından unikal bir region olan Qafqaz bu gün öz tarixinin ən mürəkkəb və məsuliyyətli dövrlərdən birini yaşamaqdadır. Müasir mərhələdə Qafqazda baş verən etnik münaqişəpər totalitar rejimdən miras qalmaqla Qafqaz xalqlarının köçürülməsinin və kütləvi deportasiyasının nəticəsidir. Əvvəlcə rus, sonra sovet imperiyasının demək olar ki,

200 il ərzində yeritdiyi Qafqaz siyasəti bölgənin etno-demoqrafik mənzərəsini kəsginliklə mürəkkəbləşdirib. Bu isə hazırkı dövrdə çoxsaylı millətlərarası münaqişələrə, bölgənin sərt qarşıdurma, aqressiv separatizm və millətçilik səhnəsinə çevrilməsinə (Ermənistanın Azərbaycana hərbi təcavüzü, erməni işğalçılarının qonşu respublikanın ərazisinin 20 faizini işğal etməsi, gürcü-abxaz, gürcü-osetin, inquş-Şimapi Osetiya münaqişələri, rus-çexen müharibəsi,) gətirib çıxarıb. Gunahsız insanların qırılması, etnik təmizləmə, 100 minlərlə vətəndaşın öz doğma torpaqlarında qaçqına çevrilməsi bu münaqişələrin nəticəsidir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin bölgədə apardığı sülhsevər xarici siyasət Qafqaz xalqları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsində və dərinləşdirilməsində, integrasiya proseslərinin inkişafında mühüm təminatdır. Formalaşmaqda olan yeni tarazlıq, dəyişməkdə olan qüvvələr mərkəzi Qafqazın vahid iqtisadi, mədəni və son nəticədə siyasi məkana çevrilməsi üçün səmərəli şərait yaradır. Bölgədə uzunmüddətli sülh və münaqişə zonala-

rında məskunlaşan xalqların normal həyat fəaliyyətini təmin etməyə qadir olan məntiqi kompromislərin dinc yollarla axtarışı çətinliklə də olsa, hər halda gedir. Bu istiqamətdə Azərbaycan prezidentinin Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin müharibəsiz nizamlanmasına yönəldilən söyləri əhəmiyyətli yer tutur.

1994-cü ilin mayında Ermənistan rəhbərliyi ilə atəşkəs haqqında saziş imzaladı. Atəşkəs rejimi bu gün də davam edir. 1994-cü ildə ATƏT-in Budapeşt zirvə toplantısında Azərbaycan tərəfi böyük uğurlar əldə etdi. ATƏT-in 1996-cı ilin dekabrında Lissabonda keçirilən zirvə toplantısında Azərbaycan prezidentinin düşünülmüş fəaliyyəti və bacarığı nəticəsində Ermənistan-Azərbaycan munaqişəsi - başlayandan bəri ilk dəfə olaraq münaqişənin dinc yolla nizamlanması prinsipləri müəyyən olundu. Hazırda bu prinsiplər bütün danışıqların əsasını təşkil edir. Məsələn, Minsk qrupunun 1997-ci ilin sentyabrında olan son təklifləri bu prinsiplərə əsaslanır.

Heydər Əliyev Qafqaz regionunda sulhün bərqərar olması üçün təşəbbüs göstərənlərdən biridir.

Qafqazda sülhün möhkəmləndirilməsinin parlaq nümunəsi Azərbaycan-Gürcüstan münasibətləridir. Bu gün dövlətlərin siyasətini konkret reallıqların müəyyənləşdirdiyi bir zamanda qarşılıqlı təhlükəsizliyin təminatı sisteminin yaradılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan dövlət başçımız Heydər Əliyevin 1996-cı ilin 8-10 martında Gürcüstana səfəri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Tbilisidə yüksək səviyyəli görüşlər müasir dövrün yeni mərhələsini, qonşu dövlətlər arasında ənənəvi əlaqələrin keyfiyyətə yeni səviyyəyə çatdığını göstərir.

Səfər zamanı zəngin təcrübəli iki siyasətçi - Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev və Gürcüstan Prezidenti Eduard Şevardnadze geniş məsələlər müzakirə etmişlər. Bu məsələlər ümumilikdə Qafqazda müharibə və klassik sülh formuluunu əhatə edir.

1996-cı il martın 8-də rəsmi səfərin gedişində Heydər Əliyevin təklifi ilə «Tbilisi Bəyannaməsi» adlandırılan «Qafqaz regionunda sülh, sabitlik və təhlükəsizlik haqqında» Azərbaycan-Gürcüstan birgə Bəyannaməsi imzalandı. Bəyannaməyə uyğun olaraq, Qafqaz ümumi evi

insan hüquq və azadlıqlarına, dini və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq milli azlıqlara hörmət əsasında yaradılmalıdır. Tbilisi Bəyannaməsi dinc və sabit Qafqaz uğrunda hərəkətdə ilk addım olmaqla Qafqaz ümumi evinin özülünü qoyan mühüm siyasi-hüquqi sənəddir. Qafqaz xalqları arasında belə bir fikir yaranmışdır ki, bölgədə əməkdaşlıq və təhlükəsizlik üzrə vahid sistem olmalıdır.

Beləliklə, iki dövlət başçısı münafişə və ziddiyyətlərdən didilib dağılan Qafqaz regionu üçün mehriban qonşuluq, sivil əməkdaşlıq, öz suverenliyinə uyğunlaşma və özgələrinkinə hörmət edilməsinin əsasını qoydular. Həqiqətən də həyat sübut etdi ki, Heydər Əliyev və Eduard Şevardnadzenin irəli sürdükləri ideyalar iki dövlətin əməli fəaliyyətində öz əksini tapır.

1996-cı ilin martında Azərbaycanla Gürcüstan arasında bağlanan müqavilə və sazişlər, eləcə də 1997-ci ilin fevralında Gürcüstan rəhbəri Eduard Şevardnadzenin Azərbaycana rəsmi səfəri zamanı imzalanan sənədlər Qafqazın müstəqil dövlətləri arasında əlaqələri üçün yaxşı normativ hüquqi baza yaratdı

və dinc Qafqaz ideyasının gerçəkləşməsinə mühüm töhfə oldu. Ötən ilin fevralında Azərbaycana rəsmi səfərə gələn Eduard Şevardnadze Bakı Dövlət Universitetinin professor-müəllim heyəti qarşısında çıxış edərkən Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin Qafqazda sülh və əmin-amanlığın bərqərar olunmasında xüsusi rolunu qeyd etdi: «Prezident Heydər Əliyev Qafqazda sülh təşəbbüsünü dəstəkləyən ilk dövlət başçısıdır».

Tbilisi Bəyannaməsi dünyada böyük əks-sədayə səbəb oldu, hörmətlə qarşılandı və genişləndi. Qafqaz respublikaları, diyar və vilayət rəhbərlərinin iştirakı ilə Azərbaycan, Gürcüstan, Ermənistan və Rusiya dövlət başçılarının Kislovodskda imzaladıqları «Qafqazda millətlərarası barışiq, sülh, iqtisadi və mədəni əməkdaşlıq uğrunda» Bəyannamə onun davamı oldu. Burada deyilir: «Qafqaz-umumi evimizdir. Bizim borcumuz öz tarixi ilə fəxr edən və gələcəyə ümidlə baxan insanların yaşadığı bu ərazini dinc və çiçəklənən bölgəyə çevirməkdir». Dövlətimizin başçısı Heydər Əliyev bu sözlərə sadıq olaraq onu ardıcıl surətdə həyata keçirir, Qafqaz

xalqlarının konsolidasiyası üçün tədbirlər görür. Qafqaz xalqları arasında dostluq əlaqələrinin inkişafında Azərbaycan-Dağıstan əlaqələri xüsusi yer tutur, 1996-cı ilin martın 5-də Dağıstan Dövlət Şurasının sədri Məhəmmədəli Məhəmmədovun başçılıq etdiyi Rusiya Federasiyası Dağıstan Respublikasının nümayəndə heyətini qəbul edən Heydər Əliyev bildirdi ki, «Azərbaycan Qafqazda sülh prosesində maraqlıdır. Bu gün biz respublikalar arası əlaqələrin yeni mərhələsinə daxil oluruq. Azərbaycan Rusiya federasiyasının ayrı-ayrı subyektləri ilə əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə böyük diqqət yetirir».

Heydər Əliyev Qafqaz xalqlarının tarix və mədəniyyətinə, ümumqafqaz mentalitetinə, ayrı-ayrı xalqların psixologiyasına və dünyanı dərk etməsinə yaxşı bələd olan siyasətçidir. Azərbaycan Prezidentinin tarixə olan diqqəti, tarixi keçmişimizin obyektiv tətbiqi istiqamətində göstərdiyi qayğı nəticəsində hazırda ölkəmizdə elmi axtarışlar gücləndirilmişdir.

Qafqaz xalqlarının öz azadlıq və istiqlaliyyətləri uğrunda mübarizə simvoluna çevrilən Şeyx Şamilin 200 illik

yubileynin bayram edilməsi, Azərbaycanda ən yüksək dövlət səviyyəsində yubiley tədbirlərinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Prezidentinin fərmanı Qafqaz xalqlarının dostluq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi işində mühüm rol oynayır. Şamilin rəhbərlik etdiyi hərəkətin ən əhəmiyyətli tərəflərindən biri odur ki, o, Qafqaz xalqlarını birləşdirmiş, onları yaxınlaşdırmış və doğmalaşdırmışdır. Heydər Əliyev haqlı olaraq qeyd edib ki, Azərbaycan xalqı Şamili öz milli qəhrəmanı hesab edir.

Maraqlıdır ki, Qafqaz xalqlarını vahid ideologiya ətrafında birləşdirən müridizm ideyaları öz əsasını ləzgi alimi Məhəmməd Yaraqlının müridizmin azərbaycanlı təbliğatçısı Şeyx İsmayıl ilə görüşündən sonra Azərbaycandan götürüb. Praktiki olaraq bu ideyalar Şimali Qafqazda yayılmışdır.

Şeyx Şamil hərəkəti azərbaycanlı şərqsünas Mirzə Kazım bəydən başlayaraq Azərbaycanda maraqla öyrənilmişdir. Hətta onu xalq düşməni elan edəndə belə, azərbaycanlı alimlər həyatlarını təhlükə altında qoyaraq Şamil haqqınla həqiqəti yazırdılar. Görkəmli Azərbaycan filosofu Heydər Hüseynov öz həyatını

qurban verdi, amma Şeyx Şamil hərəkətinin ruhi-əxlaqi əsaslarını saxtalaşdırmağa imkan vermədi.

Bu gün Bakıda Azərbaycanın ayrı-ayrı şəhərlərində Şeyx Şamilin adını daşıyan küçələr, abidə var.

Müstəqil Azərbaycanın prezidenti, «Ümumqafqaz evinin ağsaqqalı» Heydər Əliyev azadlıq mübarizəsinin yeni mərhələsində bu tarixi şəxsiyyətin ənənələrini çağdaş geosiyasi əsaslar üzrə uğurla davam etdirir. «Təsadüfi deyil ki, Qafqaz xalqları onu - Heydər Əliyevi öz yol göstərənləri, ataları hesab edirlər».

Heydər Əliyevin Azərbaycanla Dağıstan xalqları arasında dostluq əlaqələrinin möhkəmlənməsinə verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndirən Dağıstan Xalq Məclisinin sədri Muxu Əliyev Bakıda İmam Şamilin anadan olmasının 200 illiyinə həsr edilmiş təntənəli gecədə demişdir: «Heydər Əlirza oğlunun oktyabrın 23-də Mahaçqalada keçirilən yubiley məclisinə göndərdiyi təbrik məktubunda Şamilin Qafqaz və Rusiya tarixindəki ictimai-siyasi fəaliyyətinə layiqli qiymət vermişdir. Məktubda arzu edilən sülh və xeyirxahlıq, dostluq və barışıq Dağıs-

tanda xalqlarımız arasında tarixi əlaqələrin, sosial - iqtisadi və mədəni əməkdaşlığın gələcəkdə də möhkəmləndirilməsinə çağırış kimi qəbul edilmişdir».

1997-ci ilin oktyabrında Azərbaycan dövlətinin başçısı Çeçenistan Respublikasının vitse-prezidenti Vaxa Arsanovu qəbul etmişdir. Görüş zamanı Heydər Əliyev Qafqazda təhlükəsizlik məsələlərinə xüsusi diqqət yetirərək qeyd etmişdir ki, Azərbaycan Çeçenistan münaqişəsinin sülh yolu ilə həllində maraqlıdır. Azərbaycan tərəfi bundan sonra da Çeçenistan Respublikasında sülhün bərqərar olması üçün tədbirlər görəcək.

Bu məsələyə 1998-ci il martın 9-da Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev ilə İngəeriya Çeçen Respublikasının prezidenti Aslan Məshədovun görüşündə daha geniş toxunulmuş, Şimali Qafqaz problemi üzrə faydalı fikir mübadiləsi aparılmışdır. Görüşdə respublika rəhbəri ölkəmizdə aparılan iqtisadi islahatlara böyük əhəmiyyət verərək qeyd etmişdir ki, bizim təcrübəmiz Çeçenistan respublikası iqtisadiyyatının bərpası və inkişafı üçün də yararlı ola bilər:

«Azərbaycan çeçen xalqına kömək əlini

uzatmağa həmişə hazırdır». Azərbaycan və Çeçenistan arasındakı iqtisadi münasibətlərin inkişafında, vəziyyətin sabitləşməsində Çeçenistan paytaxtı Qroznıdan keçən Bakı-Novorossiysk (ilkin neftin nəqlinin şimal marşrutu) neft kəməri mühüm rol oynayacaq. Fransanın «Mond» qəzetinin 30 yanvar 1997-ci il tarixli nömrəsində Xəzər neftinin nəqli problemlərinə həsr olunmuş məqalədə deyilir: «Çeçenistan müharibəsində əhəmiyyətli amil olan neft bu gün sülh prosesində vacib elementdir».

Qafqaz xalqlarının vəhdətini təmin edən amillərdən biri ənənələrin ümumiliyi, mənəvi keyfiyyətlərin oxşarlığıdır. Bu cür birliyə nail olunmasında din amilini də inkar etmək olmaz. Qafqaz bütün dünyəvi dinlərin-xristianlığın, islamın, iudaizmin və buddizmin təmsil olunduğu bölgədir. Qafqazda müxtəlif millətlərə, təriqətlərə, ələlxüsüs islam dininə mənsub olan insanlar yaşayır. Lakin sovet totalitarizmi şəraitində, xüsusən islam dininə olan mənfi münasibət keçmiş Sovet İttifaqı ərazisində etnik, sosial və digər münaqişələrə zəmin yaradan ideoloji boşluq əmələ gətirmişdi. Azərbaycanın dövlət

başçısı Qafqaz regionunun ruhən dirçəlişinə, Qafqaz xalqlarını birləşdirəcək ideoloji özül kimi islam dininin mənəvi dəyərlərinin dirçəlişinə xüsusi əhəmiyyət verir: «İslam dini, onun mənəvi keyfiyyətləri, adət və ənənələri xalqlarımızı əsrlər boyu birləşdirmiş, dostluq və qardaşlıq tellərini möhkəmləndirmişdir. Bu gün də islam dostluq və qardaşlığımızın inkişafına kömək edir və bundan sonra də edəcək».

Bu gün Azərbaycan Respublikası rəhbərinin qədim «İpək yolu»nun bərpa olunması məsələsinin həllində, Avropa ilə Asiyanı birləşdirən Avrasiya dəhlizinin - nəqliyyat-kommunikasiya makistralının açılışında olan xidmətləri mübahisəsizdir. Avropa Qafqaz-Asiya (TRASEKA) nəqliyyat dəhlizinin layihəsi mifdən reallığa çevrilməkdədir. Bu proqramın Qafqazda kerçəkləşdirilməsi bölgədə uzunmüddətli sülhün, iqtisadi rifahın, ruhi yüksəlişin bərqərar olması deməkdir.

Quruculuq işlərinə başlamaq üçün sülh gərəkdir. Heydər Əliyev müasir tarixə qurucu və nəhəng islahatçı, beynəlxalq aləmdə qəbul edilən görkəmli siyasi xadim kimi daxil olub.

Bu gün Qafqaz xalqlarının dirçəliş prosesinin getdiyi bir zamanda Heydər Əliyevin simasında öz zəkası və müdrikliyi, zəngin təcrübəsi ilə Qafqaz xalqlarını danışıklara və sıx əməkdaşlığa gətirə bilən, Qafqazda quruculuq ab-havası və sülh yaratmağa qadir olan şəxsiyyətə möhkəm ümidlər var.

*«Azərbaycan» qəzeti,
21 may 1998-ci il*

AZAD, SAĞLAM SİYASİ MÜBARİZƏ ŞƏRAİTİNDƏ

Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin Analitik - İnformasiya Mərkəzi tərəfindən hazırlanan proqram xarakterli «Müxəlifətin mitinq taktikası haqqında» və bir neçə gündən sonra aşkarlanan «Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin iqtidara qarşı təbliğat mübarizəsi» adlı sənədlərin mətni ilə artıq bütün Azərbaycan ictimaiyyəti tanışdır.

Bu sənədlər Azərbaycanı siyasi, iqtisadi və hərbi qüdrətdən salmaq proqramıdır və açıq-aşkar xalqı yenidən qarşıdurmaya, respublikamızda sabitliyi pozmağa, qarmaqarışıqlıq, xaos yaratmağa yönəldilib, iğtişaşlar, narazılıq aksiyalarını təşkil etməyi planlaşdırır.

Hər bir vətəninə, elkəsini sevən insan belə xəyanətkar əməllərə laqeyd qala bilməz və biz ziyalılarda böyük hiddət hissi yaradıb - hakimiyyəti ələ keçirmək üçün bu dərəcə amansız «taktika» seçilsin, vətən və xalq vəzifə iddialarına qurban verilsin.

Qarşıdan seçkilər gəlir. Və bəzi müxəlifət qüvvələri öz uğursuzluqlarını

görülür. Odur ki, ara qarışdırmaq üsullarına əl atırlar.

Bu qüvvələr keçid dövrünün bəzi obyektiv sosial-iqtisadi çətinliklərdən süni şəkildə istifadə edərək ölkədə siyasi qarşıdurmanı kəskinləşdirməyə çalışırlar. Ən xırda çatışmazlığı və əyintini şişirdib ümummilli faciə kimi qələmə verirlər. həmin taktika barədə sənəddə belə deyilir: «İqtidarın ən adi səhvləri qabardılaraq cəmiyyətə faciə kimi təqdim olunur. Müxalifət cəmiyyətdəki ən aktual sosial problemləri qabardaraq özünü ictimai rəyə xalqın mənafeələrinin qoruyucusu kimi təqdim etməyə çalışmalıdır».

Burada Azərbaycan dövlətçiliyinə qəsdlərdən söhbət gedir! Bu ciddi düşünülmüş təxribat xarakterli sənəddir.

Bu proqramın tərtibatçıları sabitlik hökm sürən ölkəmizdə sosial partlayışlar, yeni vətəndaş müharibəsi törətmək, iqtisadiyyatı iflic vəziyyətinə salmaq, ölkəni yeni müharibəyə sövq etmək istəyirlər.

Müxalifət siyasi fəaliyyətini sivil formada aparmalıdır, xalqa düşmənçilik şəklində yox. Bu siyasi mübarizə deyil, bu dövlətçilik əleyhinə, öl-

kənin müstəqilliyinin itirilməsinə, hakimiyyətin zorla alınmasına xidmət edən xəyanətkar sənədlərdir.

Hamımıza yaxşı məlumdur Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin hakimiyyətdə olan dövrü. AXC iqtidarının dövləti idarəetmə səriştəsizliyi, taleyüklü məsələlərə dair düzgün qərarlar qəbul edə bilməməsi, ciddi siyasi səhvləri, xapqdan əyrı düşməsi və onun etimadını itirməsi hakimiyyəti iflic vəziyyətə saldı. Ölkə idarə edilmirdi. Cəbhə düşmənin üzünə açıq idi. Azərbaycan Qafqazın siyasi xəritəsindən silinmək təhlükəsi qarşısında idi.

Məhz dünya şöhrətli siyasətçi, təcrübəli dövlət xadimi Heydər Əliyevin xalqın çağırışı və təkidi ilə hakimiyyətə qayıdışı bütün bu təhlükəli proseslərin qarşısını aldı.

Möhtərəm Prezidentimiz zati-aliləri Heydər Əliyevin xalqımız və tariximiz qarşısında ən böyük xidməti budur ki, o, Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etdi.

Zəngin və qədim tarixə malik olan Azərbaycan xalqı əsrlər boyu azadlıq arzusu ilə yaşamış və dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparmışdır. Azadlı-

ğı, müstəqilliyi əldə etmək nə qədər çətindirsə, onu qoruyub saxlamaq bir o qədər də mürəkkəb və məsuliyyətliyədir.

Artıq Azərbaycan dövlətinin sükani etibarlı əldədir. Beş ildir müstəqil dövlətimiz yaşayır və möhkəmlənir. Respublikada ictimai-siyasi sabitlik şəraitində həyatımızın bir çox sahələrində vacib islahatlar keçirilir. Bir sıra beynəlxalq standartlara cavab verən demokratik qanunlar qəbul edilib. İnsan hüquqlarının və azadlıqlarının qorunması və müdafiəsi sahəsində mühüm addımlar atılır. Şərq aləmində ilk dəfə olaraq ölüm hökmünün ləğv edilməsi, ölkənin siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni həyatında qadınların rolunun artırılmasına dair bir sıra vacib tədbirlərin həyata keçirilməsi, təhsil sahələrində aparılan mühüm islahatlar, özəlləşdirmə, aqrar islahatlar göstərir ki, Azərbaycan demokratik dövlət quruculuğu yolunda əhəmiyyətli uğurlar əldə edib və Azərbaycanda müasir demokratik cəmiyyət formalaşır.

Bu gün «Azərbaycan kəlməsi» iri hərflərlə dünyada tanınır. Bu adı tanıtdıran, öz taleyini xəlqın təleyi ilə bağlayan hörmətli Prezidentimiz zati-

aliləri Heydər Əliyevdir. Onun apardığı ardıcıl siyasət nəticəsində Azərbaycan dünyanın etibarlı və perspektiv imkanı olan dövlətlərindən birinə çevrilmişdir. Və bütün dünyada «Azərbaycan» kəlməsi işlənildə hamı: «Sizin dahi lideriniz var» - deyir. Bu da bizdə böyük qürur hissi yəradır.

Xalqımız artıq pisi yaxşıdan seçibdir. Mən üzümü tutub bəzi müxalifət qüvvələrinə demək istəyirəm: «Siz də bu ölkənin vətəndaşısınız, siz də bu torpağın suyunu içib, çörəyini yeyib, havasını udursunuz. Niyə ölkədə yaranan sabitliyi hər cür yollarla pozmağa çalışırsınız, niyə xalqı yenidən fəlakətlərə düşür etmək istəyirsiniz, niyə son illərdə əldə olunan böyük nailiyyətləri görmürsünüz, daha doğrusu, görmək istəmirsiniz?!»

Sağlam düşüncəli müxalifət demokratik prinsiplərə əsaslanan siyasi mübarizə aparmalıdır. Və respublikamızda bunun üçün hər cür şərait yaradılıb. Azərbaycan xalqı müstəqil dövlətimizin ilk Konstitusiyasına uyğun olaraq prezident seçkilərində iştirak edəcək.

«Azərbaycan Respublikası prezidentinin seçkiləri haqqında» Azərbaycan

Respublikasının qanununa dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında qanun prezident seçkilərinin demokratik, azad, sağlam, siyasi mübarizə şəraitində, aşkarlıq şəraitində keçirilməsi üçün mühüm zəmindir.

Bu gün gərək hamı-siyasi partiyalar, ictimai təşkilatlar, birliklər, ümumiyyətlə, cəmiyyətimizin düşünən beyinləri bir məqsəd, bir amal- dövlət müstəqilliyimizin qorunub saxlanılması üçün xalqın taleyi və xoş gələcəyi uğrunda mübarizə aparsın. Elə bilirəm ki, vətəninə, xalqını sevən, tariximiz qarşısında məsuliyyət hissini dərk edən hər kəs bu ideyaya şərik olacaqdır.

*«Azərbaycan» qəzeti,
21 iyul 1998-ci il*

QADINLAR BÖYÜK QÜVVƏDİR

Azərbaycanda qadın hərəkətinin tarixi çox zəngindir. Çoxəsrlik tariximizdə öz müdrikliyi, mərdliyi, sədaqətliyə seçilən görkəmli qadınların adları və xidmətləri bizim tariximizin səhifələrində qızıl hərflərlə yazılıb.

Xalqımızın milli incilərindən olan «Kitabi-Dədə Qorqud» dastanında da qadın müqəddəs varlıqdır. Dünyanın bütün xalqları Vətən sözünə epitet axtaranda Ana kəlməsinin üstündə dururlar. Ana - Vətən rəmzidir. Təsadüfi deyil ki, ana Vətən, ana torpaq deyirik.

Azərbaycan qadını həmişə öz mərdliyi və dözümlüylə seçilib. Oğuzlarda qıza-qadına «qız-oğlan», «qız-qardaş» deyə müraciət edilib.

Oğuz elinin qız-gəlinlərinin şücaəti, igidliyi, ağılı və mərdliyi bizi bu gün də heyratə gətirir. Babəkin ömür yoldaşı, Koroğlunun Nigarı, Nəbinin Həcəri, Tomris, Məhsəti Gəncəvi, Xurşud Banu Natəvan və başqalarını biz bu gün də böyük ehtiramla yad edirik.

1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaranandan sonra Azərbaycan qadınları ilk dəfə seçmək və seçilmək

hüququ almışlar. Qadınlara verilmiş bu hüquq sonrakı illərdə reallaşdırılmışdır və qadınlar Azərbaycanda həyatın bütün sahələrində özlərinə məxsus yer tutmuşlar, bərabər hüquqlu vətəndaşlar kimi bütün imkanlardan istifadə etmişlər.

Son vaxtlar biz hamımız Azərbaycan Respublikasının prezidenti zəti-aliləri H.Əliyevin qadınlara göstərdiyi qayğının, diqqətin canlı şahidiyik. Bu ilin yanvar ayında hörmətli prezidentimiz H.Əliyevin fərmanı ilə müstəqil Azərbaycan Respublikasında ilk dəfə olaraq Qadınların Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır və dövlətimizin başçısı ölkənin siyasi, sosial, iqtisadi və mədəni həyatında qadınların rolunu artırmaq məqsədilə xüsusi sərəncam imzalamışdır. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi sözsüz ki, respublikamızda demokratiyanın inkişafı yolunda atılan mühüm addımlardan biridir və ictimaiyyət tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Biz qadınlar hörmətli prezidentimizə öz böyük minnətdarlığımızı və təşəkkürümüzü bildiririk.

Biz qadınlar Azərbaycan xalqının gələcəyinə inamla baxırıq. Çünki döv-

lətimizin başında dünya şöhrətli siyasətçi, bacarıqlı dövlət başçısı H.Əliyev kimi ümummilli lider durur.

H.Əliyevin apardığı ardıcıl siyasət nəticəsində Azərbaycan dünyanın etibarlı və perspektiv imkanı olan dövlətlərindən birinə çevrilmişdir.

O, Azərbaycanımızı böyük dövlətlər səviyyəsinə çatdırıb. Bütün dünyada «Azərbaycan» kəlməsi işlənəndə hamı «sizin dahi lideriniz var» deyir. Və bu bizdə böyük qürur hissi yaradır.

Bunun bariz nümunəsi sentyabrın 7 və 8-də Bakıda keçirilən tarixi Böyük İpək yolunun bərpasına həsr olunmuş nüfuzlu beynəlxalq konfransın keçirilməsidir.

Azərbaycanın mötəbər elm, təhsil məbədi olan Bakı Dövlət Universiteti təkcə elm, təhsil sahələrində deyil, eləcə də respublikanın ictimai-siyasi həyatında həmişə öndə gedir.

Bakı Dövlət Universitetində ziyalı qadınların böyük bir ordusu çalışır. Təhsil ocağımızda mövcud olan qadın təşkilatlarının, cəmiyyətlərinin vacib vəzifələrindən biri qadınların hüquqlarının qorunması məsələsidir, onların ayrı-ayrı problemlərinin həlli ilə

bağlıdır. Qadın təkcə qadın kimi yox, şəxsiyyət kimi də cəmiyyətimizdə özünü təsdiqləməlidir. Və bunun üçün respublikamızda geniş imkanlar yaranıb.

Başqa bir problemə də toxunmaq istərdim. Biz ziyalı qadınların ali məktəblərdə geniş xidmət dairəsi var. Bu da bizim tələbə-gənclərimizdir. Biz gənclərimizi şüurlu vətənpərvərlik ruhunda, vətənə məhəbbət ruhunda tərbiyə etməliyik. Və bu mənada biz milli ideologiyamıza istinad etməliyik. Milli ideologiyamız dövlətçiliyə milli adət-ənənələrimizə, milli məqsədə və ümumbəşəri dəyərlərə əsaslanan ideologiya olmalıdır. Və bu proseslərdə də biz müəllim qadınlar yaxından iştirak etməli, öz sözüümüzü deməliyik.

Bu gün gərək hamı - siyasi partiyalar, ictimai təşkilatlar, birliklər bir məqsəd, bir amal - millətin təleyi, xoş gələcəyi, müstəqilliyi naminə mübarizə aparsınlar.

Biz qadınlar dövlətçiliyimizin qorunub saxlanması və daha da möhkəmləndirilməsi üçün müdrik siyasətçi, xalqımızın böyük rəğbətini qazanan, müstəqilliyimizin təminatçısı olan Azərbaycan Respublikasının prezidenti zati-

aliləri H.Əliyevin ətrafında daha sıx birləşməli, çətin, gərgin bə şərəfli yolunda ona dayaq, arxa olmalı və bunu həyata keçirmək üçün əlimizdən gələni etməliyik. Qadınlar böyük qüvvədir!

*«Azərbaycan» qəzeti,
13 sentyabr 1998-ci il*

**YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASININ
YARADILMASININ ALTINCI
İLDÖNÜMÜNƏ HƏSR OLUNMUŞ
YİĞİNCAQDA QADINLAR
ŞURASININ ÜZVÜ, BDU-nun DOSENTİ
İRADƏ HÜSEYNOVANIN ÇIXIŞI**

- Bu gün biz möhtərəm cənab Heydər Əliyevin zəkasının, dühasının, nüfuzunun məhsulu olan Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının altı illik yubileyini böyük qürur hissi ilə, təntənəli surətdə qeyd edirik.

Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması tarixi hadisədir. Bu partiya tarixi zərurətdən yaranmış sağlam, saf mənəviyyat üzərində qurulmuş bir partiyadır. Öz sıralarında 138 mindən artıq üzvü birləşdirən Yeni Azərbaycan Partiyası respublikamızın ictimai-siyasi həyatında ən görkəmli yer tutur və Azərbaycan xalqının xoş gələcəyini təmin edən bir partiyadır. Buna sübut - bu siyasi quruma gündən-günə artan maraq, onun sıralarının genişlənməsidir.

Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin 26,7 faizini qadınlar təşkil edir. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olan 37 min qadını öz ətrafında birləşdi-

rən Qadınlar Şurası böyük təşkilatçılıq fəaliyyəti nəticəsində respublikanın aparıcı qadın təşkilatlarından birinə çevrilmişdir.

Qadın dünyası zəriflik, ülvi hisslər, saf duyğular dünyasıdır. Qadın həyatdır, insanlığı yaşadan müqəddəs varlıqdır. Qadın anadır, həyat yoldaşdır. Eyni zamanda qadın siyasətçidir, ictimai xadimdir, bacarıqlı təşkilatçıdır.

Biz hamımız keçid dövrünü yaşayırıq. Bu dövrün özünəməxsus çətinlikləri, problemləri var. Bu çətinliklərlə rastlaşan Azərbaycan qadını cəmiyyətimizdə bir sıra vəzifələrin öhdəsindən bacarıqla gəlir. O, bir ana kimi övlad böyüdür, bir vətəndaş kimi əmək fəaliyyəti ilə məşğuldur, ziyalı kimi gənc nəslin tərbiyəsini öz üzərinə götürüb, alim kimi elmimizi inkişaf etdirir, öz dəyərli elmi ixtiralarını elmimizə bəxş edir. Qadın dövlət idarəçiliyində də fəal mövqeyi ilə fərqlənir. Bir sözlə, Azərbaycan qadını şərəfli vəzifələrin daşıyıcısı və müstəqil dövlətimizin inkişafı və rifahı naminə yorulmaz cəfakəşdir.

Lakin qadınların bir sıra problemləri də mövcuddur. Bu ilin fevra-

lında Türkiyənin paytaxtı Ankara şəhərindəki Orta Şərq Texniki Universitetində İngiltərənin «Britiş kaunsl» şirkəti Avropa Araşdırma və Tətbiq Mərkəzi ilə birgə «Cender inkişafda və qadın təhsili» proqramı çərçivəsində qadın problemləri ilə bağlı beynəlxalq konfrans keçirilmişdir. Konfransın mövzusu qadınların hüquqlarının müdafiəsi problemi idi. Bu problem hərtərəfli təhlil edildi, onun psixoloji, sosial, siyasi cəhətləri geniş araşdırıldı. Qadınlara münasibətdə ayrışikliyin ləğv olunması vacib məsələ kimi vurğulandı.

Qadın özünü cəmiyyətimizdə təkə qadın kimi yox, şəxsiyyət kimi də təsdiqləməlidir. Bunun üçün respublikamızda geniş imkanlar yaranıb. Son vaxtlar biz hamımız Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab Heydər Əliyevin qadınlara göstərdiyi diqqətin, qayğının canlı şahidiyik. Hörmətli Prezidentimizin xüsusi fərmanı ilə bu ilin yanvarında müstəqil Azərbaycan Respublikasının tarixində ilk dəfə olaraq Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. Ölkəmizin ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında

qadınların rolunun artırılmasına dair xüsusi sərəncam imzalanmışdır. Sözsüz ki, bu tədbirlərin həyata keçirilməsi respublikamızda demokratiyanın inkişafı yolunda atılan mühüm addımlardan biridir və ölkə ictimaiyyəti tərəfindən də böyük rəğbətlə qarşılanmışdır.

Biz qadınlar Azərbaycan xalqının gələcəyinə böyük ümidlə, inamla baxırıq. Çünki dövlətimizin başında dünya şöhrətli siyasətçi, bacarıqlı dövlət xadimi Heydər Əliyev kimi ümummilli lider durur. Onun ümummilli lider olduğunu 1998-ci il oktyabrın 11-də keçirilmiş seçkilər bir daha təsdiqlədi. Azərbaycan xalqı təm sərbəst bir şəraitdə öz iradəsini, istəyini ifadə edərək ən layiqli namizədinə – cənab Heydər Əliyevə səs verdi və o, növbəti beş il müddətinə yenidən prezident seçildi.

11 oktyabr prezident keyfiyyətinə, mahiyyətinə surətdə fərqlənir. Bu seçkilər müstəqil Azərbaycan dövlətinin Konstitusiyasına uyğun olaraq azad, sərbəst, ədalətli, obyektiv şəraitdə və ən başlıcası isə vətəndaşların yüksək fəallığı şəraitində keçmişdir. Qadınlarımız da bu seçkilərdə fəal iştirak etmişlər.

Azərbaycan xalqı müdrik, öz gələcəyini görən xalqdır. Çətin məqamda, hərc-mərclik dövründə «olum, ya ölüm» dilemması qarşısında qalanda Azərbaycan xalqı yeganə ümidgahına, qüdrətli şəxsiyyətə, öz xilaskarına - Heydər Əliyevə üz tutdu. Cənab Heydər Əliyev xalqın çağırışı, təkidi ilə hakimiyyətə qayıtdı.

O vaxtdan keçən müddət ərzində onun səyi nəticəsində milli-mənəvi dəyərlərimizin dirçəldilməsinə başlandı, hər bir vətəndaş, bütün xalq, millət üçün ən şirin, ən müqəddəs nemət olan müstəqilliyimiz qorunub saxlanıldı.

Azərbaycanda həyatın bir sıra sahələrində ciddi dəyişikliklər, köklü islahatlar aparılmış, ictimai-siyasi sabitlik təmin edilmiş, demokratiyanın inkişafı yolunda mühüm addımlar atılmışdır. Azərbaycan nüfuzlu, etibarlı, perspektiv imkanları olan bir dövlət kimi dünya dövlətləri birliyinə daxil olmuş və layiqli yerini tutmuşdur.

Ötən beş il sübut etdi ki, Azərbaycanda demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət qurulur. Demokratik inkişaf yolu ilə gedən bir ölkədə sözsüz ki, iqtidar - müxalifət münasibətləri də mövcuddur. Bizim partiyamızın lideri möhtərəm Heydər

Əliyev Azərbaycandakı bütün siyasi qüvvələri dialoqa, milli həmrəyliyə, milli birliyə çağırırdı. Bu gün Azərbaycan xalqını təmsil etmək iddiasında olan hər bir siyasi qüvvənin, siyasi qurumun vəzifəsi ölkənin ictimai-siyasi həyatını yersiz çəkişmələrə, didişmələrə sövq etmək deyil, xalqın iradəsinə tabe olub, onun çətin problemlərinin həllinə çalışmaqdan ibarət olmalıdır. Biz qadınlar radikal müxalifətin pozucu, dağıdıcı fəaliyyətini qətiyyətlə pisləyir və buna kəskin etirazımızı bildiririk.

XX əsr milli təhsilimizin və elmimizin inkişafında da xüsusi bir tarixi mərhələdir. Heydər Əliyevin vaxtilə Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 70-ci illərdə və 80-ci illərin əvvəllərində ali təhsil sahəsində yaradılmış fundamental maddi baza, gözəl ənənələr bu gün də milli təhsilimizin tərəqqisinin möhkəm bünövrəsini təşkil edir. O dövrdə yüksək ixtisaslı kadrların böyük bir ordusu qadınlar idi. Onlar ali savadlı kadrların 46 faizini təşkil edirdilər.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin siyasətində təhsilin xüsusi yer tutması təbiidir. O, cəmiyyətimizin tərəqqisi, inkişafı ilə sıx bağlıdır. Təhsillə bağlı

məsələlərin müstəqil Azərbaycan dövlətinin Konstitusiyasında təsbit olunması, təhsil qanununun hazırlanması, milli təhsilimizin dünyəvi, demokratik xarakter daşması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Biz əsl vətəndaş olan, yetkin düşüncəyə malik, bacarıqlı, əqidəli gənclər böyütməliyik.

Bununla bağlı mən bir problemə toxunmaq istərdim. Biz ziyalı qadınların ali məktəblərdə geniş xidmət dairəsi var ki, bu da tələbə gənclərimizdir. Biz gənclərimizi şüurlu vətənpərvərlik, vətənə məhəbbət ruhunda tərbiyə etməliyik. Bunun üçün də biz milli ideologiyamıza istinad etməliyik.

Möhtərəm cənab Heydər Əliyevin elmə, təhsilə göstərdiyi diqqət və qayğı biz müəllimləri, alimləri ruhlandırır və yeni-yeni nailiyyətlər qazanmağa, yeni-yeni elmi zirvələr fəth etməyə çağırır. Mən «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu» adlı doktorluq dissertasiyası üzərində işləyirəm. Azərbaycan bu gün bir siyasi varlıq kimi mövcuddursa, müstəqil dövlət kimi yaşayırsa bu, bizim doğma universitetimizin yetirməsi olan möhtərəm cənab Heydər Əliyevin xidmətidir. Bu gün bizi dünyaya tanıdan,

elminizi, təhsilimizi bütün cahana bəyan edən prezidentimiz var.

Möhtərəm cənab Heydər Əliyevin yenidən prezident seçilməsi bütün Azərbaycan xalqının böyük qələbəsidir. Cənab Heydər Əliyev, mən xalqımızın əzizi olan Sizi yenidən prezident seçilməyiniz münasibətilə ürəkdən təbrik edir, Sizə möhkəm cansağlığı, çətin, gərgin, lakin şərəfli işinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram. Tam qətiyyətlə inanıram ki, Azərbaycan XXI əsrə qüdrətli, çiçəklənən, azad dövlət kimi qədəm basacaqdır.

Yaşasın Yeni Azərbaycan Partiyası!

Yaşasın onun əvəzolunmaz lideri, öz taleyini xalqın taleyi ilə bağlayan qüdrətli şəxsiyyət, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, cənab Heydər Əliyev! Sizə eşq olsun, dünya durduqca var olun!

Azərbaycan prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri Heydər Əliyev təntənəli yığıncaqda geniş nitq söylədi. Təntənəli yığıncaqda Azərbaycan Milli

Məclisinin sədri Murtuz Ələsgərov, baş nazir Artur Rasizadə, Prezidentin İcra Aparatının rəhbəri Ramiz Mehdiyev və digər rəsmi şəxslər, xarici ölkələrin Bakıdakı səfirləri iştirak edirdilər.

Azərtac

«Azərbaycan» qəzeti,

25 noyabr 1998-ci il

XXI ƏSRƏ ATILAN ADDIMLAR

28 may Azərbaycan xalqının, Azərbaycan dövlətinin böyük bayramıdır - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından 81 il keçir.

Azərbaycan xalqı əsrlər boyu azadlıq arzusu ilə yaşamış, milli azadlıq, istiqlal uğrunda mübarizə aparmışdır.

1918-ci il mayın 28-də xəlqımız öz dövlət müstəqilliyini elan edərək Azərbaycanın suveren və demokratik respublika olduğunu bəyan etdi.

Həmin gün Azərbaycan xalqının tarixinə böyük və əlamətdar bir hadisə kimi daxil olmuşdur. Biz bu günü Respublika günü, Milli istiqlal bayramı kimi qeyd edirik.

Şərqdə ilk demokratik dövlət quruluşu olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xalqımız qarşısındakı ən böyük xidməti ondadır ki, o, özünün qısa müddətli (cəmi 23 ay) fəaliyyəti dövründə xalqımızın istiqlaliyyətini elan etmiş, xalqın milli mənlilik şüurunu özünə qaytarmış, onun öz müqəddəratını təyin etməyə qadir olduğunu əyani şəkildə sübuta yetirmişdir. Möhtərəm Prezidentimiz H.Əliyev cənablarının göstərdiyi kimi:

«Ən böyük nailiyyət, tariximizə yazılmış qızıl səhifə ondan ibarətdir ki, çox əsrlik tariximizdə ilk dəfə Azərbaycan xalqı dövlət müstəqilliyini əldə edə bilmişdir, müstəqillik əhval-ruhiyyəsini hiss edə, dərk edə bilmişdir, müstəqil yaşamaq, öz taleyinin sahibi olmaq duyğularını dərk edə bilmişdir». Bu bayramı qeyd edərkən biz o zaman Azərbaycanın milli azadlıq, istiqlaliyyəti uğrunda, Azərbaycanda demokratik respublika yaranması uğrunda mübarizə aparanları, demokratik dövlət təşkil olunmasında iştirak edənləri, onun rəhbərliyində fəaliyyət göstərənləri - Məmmədəmin Rəsulzadəni, Fətəli xan Xoyskini, Əlimərdan bəy Topçubaşovu, Nəsib bəy Usubbəyovu, Həsən bəy Ağayevi, Məmmədhəsən Hacınskini və başqalarını minnətdarlıq hissi ilə yad edirik.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qısa bir müddətdə böyük işlər görmüş, mühüm qanunlar qəbul etmiş, Azərbaycanın gələcəkdə də müstəqil olması üçün mühüm zəmin yaratmışdır.

Bunlardan «Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında», «Ümumi hərbi mükəlləfiyyət haqqında», «Mətbuat haqqında», «Azərbaycan dilinin dövlət dili elan olun

ması haqqında», «Bakı Dövlət Universitetinin yaradılması haqqında», «Məhkəmə qanunvericiliyi haqqında» və s. qanunları o cümlədən dövlət atributlarını - milli bayrağı, himni qəbul etmiş, bir sıra milli dövlətçilik təsisatlarının əsasını qoymuşdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti parlamentinin öz fəaliyyəti zamanı ən çox diqqət yetirdiyi mühüm məsələlərdən biri də Azərbaycanda ordu quruculuğu olmuşdur.

Ölkədə xalq maarifinin inkişafı məsələlərinə mühüm yer verilmişdir. Azərbaycan hökuməti tərəfindən yüz nəfər azərbaycanlı gənc ali məktəblərdə təhsil almaq üçün dövlət hesabına xarici ölkələrə: Fransa, İtaliya, Türkiyəyə göndərilmişdi. Tədris və teatr - tamaşa müəssisələrinin açılması, orada dərs deyən müəllimlərin maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məsələsi daim Azərbaycan Cümhuriyyəti parlamentinin diqqət mərkəzində olmuşdur. Hörmətli Prezidentimiz H.Əliyev cənablarının M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universitetinin 75 illik yubileyi ilə bağlı göndərdiyi təbrik məktubunda deyilir: «Bakı Dövlət Universiteti qısa ömürlü

Azərbaycan Demokratik Respublikasının qiymətli yadigarıdır».

Bu gün müstəqil dövlətçiliyimiz tarixi varisliyə əsaslanır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilk dəfə milli azadlıq, müstəqillik toxumlarını bütün Azərbaycana səpdi. Bu toxumlar uzun müddətdən sonra cücərdi, boy atdı və nəhayət, 1991-ci ildə Azərbaycan yenidən öz dövlət müstəqilliyini əldə etdi.

1998-ci il yanvarın 30-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyev: «Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illiyinin keçirilməsi haqqında» xüsusi sərəncam imzalamışdır. Orada deyilir: «1918-ci ildə Azərbaycanda yaranmış respublika quruluşu yaşamış, müstəqillik hissləri xalqımızı heç vaxt tərk etməmişdir».

Bu gün də Azərbaycan müstəqil dövlət kimi yaşayır, möhkəmlənir, dünyaya özünü təsdiqləyir. Azərbaycan xalqı öz şərəfli dövrünü yaşayır, çünki dövlətimizin başında H.Əliyev kimi dövlətçiliyimizin təminatçısı, ümummilli lideri durur.

Hamımıza yaxşı məlumdur ki, 6 il bundan əvvəl Azərbaycan vətəndaş müharibəsi, parçalanma və məhv olma təhlükəsi qarşısında idi. Respublikamızı

ictimai-siyasi və iqtisadi böhran bürümüşdü. Faktiki olaraq dövlət yox idi. H.Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı bütün bu təhlükəli proseslərin qarşısını aldı. Prezident H.Əliyevin xalqımız qarşısında ən böyük xidməti budur ki, o, Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etdi. Dövlətimizin qorunub saxlanması isə azadlığımızın qorunub saxlanması deməkdir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin istək və arzuları gerçəkləşmiş və o ideyaların layiqli davamçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Əliyev demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğu yolunda bir sıra vacib addımlar atmış və Azərbaycanın XXI əsrə müstəqil, azad, qüdrətli dövlət kimi daxil olması üçün mühüm zəmin yaratmışdır.

*«Azərbaycan» qəzeti,
26 may 1999-cu il*

HEYDƏR ƏLİYEVİN SİYASİ FƏALİYYƏTİNİN NAXÇIVAN DÖVRÜ

«Naxçıvan muxtariyyəti
tarixi nailiyyətdir, Biz bunu
qoruyub saxlamalıyıq,
Naxçıvanın muxtariyyəti
Naxçıvanın əldən getmiş
başqa torpaqlarının
qaytarılması üçün ona xidmət
edən çox böyük bir amildir».

*(1998-ci il yanvarın 14-də
Azərbaycan Respublikası
Konstitusiyə Komissiyasının
iclasında Azərbaycan
Prezidentinin Heydər
Əliyevin nitqindən).*

Bu il Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaradılmasının 75 ili tamam olur. Naxçıvanda Muxtar Respublika yaradılması tarixi-siyasi əhəmiyyətə malikdir və Azərbaycan xalqının tarixində özünəməxsus yer tutur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin 1999-cu il fevralın 4-də «Naxçıvan Muxtar Respublikasının 75 illiyinin keçirilməsi haqqında» xüsusi fərman ver-

məsi bu baxımdan təqdirəlayiqdir. Naxçıvan Azərbaycanın qədim diyarıdır, ayrılmaz tərkib hissəsidir. Onun 3500 ildən çox yaşı var. Bəzi mənbələrdə bu şəhərin əsasının hələ eramızdan əvvəl 1539-cu ildə qoyulduğu qeyd edilir.

Azərbaycan xalqı tarixən öz müstəqilliyi uğrunda, öz torpaqlarının bütövlüyü uğrunda mübarizə aparmış və bu yolda saysız qurbanlar vermişdir. XX əsrdə Azərbaycan xalqı müstəqilliyi əldə etmək imkanına iki dəfə müvəffəq olmuşdur. 1918-ci ildə yaranmış və fəaliyyət göstərmiş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti, Naxçıvan və Şərur-Dərələyəz qəzalarını özündə birləşdirən Araz-Türk Respublikəsi qısa ömür sürmüş, Sovet imperiyasının işğalçılıq siyasətinin qurbanı olmuşdur. Lakin anların hər biri dövlətçiliyimizin yaranması və inkişafında, xalqımızın tarixi taleyində böyük rol oynamışlar. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, «ən böyük nailiyyət, tariximizə yazılmış qızıl səhifə ondan ibarətdir ki, çoxəsrlik tariximizdə ilk dəfə Azərbaycan xalqı dövlət müstəqilliyini əldə edə bilmişdir, müstəqillik əhval-ruhiyyəsini hiss edə, dərk edə bil-

mişdir, müstəqil yaşamaq, öz taleyinin sahibi olmaq duyğularını dərk edə bilmişdir».

1980-ci illərin sonunda SSRİ-nin dağılma prosesindən istifadə edən erməni millətçiləri Azərbaycan respublikasına qarşı yeni ərazi iddiaları irəli sürdülər. Əsrin əvvəlindən başlayaraq tarixi Azərbaycan torpaqlarının - İrəvan, Göyçə və Zəngəzur mahallarının işğal edilməsi ilə kifayətlənməyən ermənilər «Böyük Ermənistan» xulyalarını yenidən ortaya atdılar. Bu siyasət Qərbi Azərbaycandan (müasir Ermənistan Respublikası - İ.H.) azərbaycanlıların kütləvi şəkildə qovulması, hadisələrin təkrar alovlanması, Azərbaycan-Ermənistan qarşıdurması ilə nəticələndi.

Dağlıq Qarabağ ətrafında cərəyan edən proseslər Naxçıvanda da öz əks sədəsini tapırdı.

Naxçıvanın çətin və mürəkkəb dövründə, ermənilər tərəfindən işğal təhlükəsi qarşısında qaldığı bir zamanda xalqın iradəsi və xahişi ilə Heydər Əliyev Naxçıvana gəldi.

Heydər Əliyevin Naxçıvana bu gəlişi müstəqillik uğrunda, vətənin toxunulmazlığı naminə elliklə ayağa qalxmış

naxçıvanlıların mübarizəsinə təkan verdi, onu yeni səviyyəyə yüksəltdi.

İyulun 22-də axşam Naxçıvanda Heydər Əliyevin əhali ilə görüşü olmuşdur. Naxçıvan şəhərindəki mərkəzi meydana 80 min nəfərdən çox adam toplaşmışdı. Bu, böyük şəxsiyyətə sonsuz inam və məhəbbətin nümunəsi idi.

Naxçıvan diyarının ağır günlərində öz həyatını təhlükələrə məruz qoyaraq vətənə qayıtması, doğma xalqa çətin günündə dayaq durması, böyük dövlətçilik təcrübəsini naxçıvanlıların güzəranının yaxşılaşdırılması üçün tərəddüdsüz sərf etməsi yüksək vətənpərvərlik göstəricisi idi.

Elə o zaman Heydər Əliyev Babək rayonunun 340 №-li Nehrəm seçki dairəsindən Azərbaycan SSR xalq deputatlığına və Naxçıvan MSSR xalq deputatlığına namizəd irəli sürüldü.

Heydər Əliyev seçicilərlə görüşündə demişdi: «Mən bütün səyimi, bacarığımı və qüvvəmi Azərbaycanda əmin-amanlığın təmin olunmasına sərf edəcəyəm, Azərbaycanın milli ənənələri, milli xüsusiyyətləri ilə inkişaf etməsinə çalışacağam. Azərbaycan Respublikasının milli dövlət kimi inkişaf

etməsi indi əsas məsələdir. Bunun üçün Azərbaycan tam müstəqil, azad, demokratik respublika olmalıdır».

Sentyabrın 30-da Azərbaycan SSR xalq deputatlarının və yerli xalq deputatları sovetlərinin seçkiləri keçirilmiş, Heydər Əlirza oğlu Əliyev Azərbaycan SSR-in xalq deputatı və Naxçıvan MSSR-in xalq deputatı seçilmişdir.

1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikası Ali Sovetinin ilk sessiyası keçirilir. İclasın aparılması bir ağsaqqal deputat kimi Heydər Əliyevə həvalə olunur. Azərbaycanda ilk dəfə olaraq bu sessiyada milli dövlətçilik ənənələrinin dirçəldilməsi baxımından, müstəqilliyə can atan xalqımız üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən bir sıra qərarlar qəbul edilir.

Sessiya Naxçıvan Muxtar Respublikasının adından «sovet» və «sosialist» sözlərinin çıxarılması, Naxçıvanın Ali Sovetinmn adını dəyişərək onun bundan sonra Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi adlandırılması haqqında Qərar qəbul edir.

Ali Məclisin birinci sessiyasında ilk Azərbaycan Respublikasının rəmzi

olan üçrəngli dövlət bayrağının bərpa edilməsi, onun Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi haqqında məsələyə baxıldı. «Təklif qəti idi - Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin 1918-ci il noyabrın 19-da Şərqdə ilk müstəqil dövlət kimi ucaltmış olduğu üçrəngli milli bayraq qəbul edilməli idi. Sessiya iclasını istiqamətləndirən, ona ağsaqqalıq edən Heydər Əliyev təklifi səsə qoydu və yekdilliklə, deputatların alqış sədalarıyla qəbul edildi».

Bununla yanaşı Muxtar Respublikanın Ali Məclisi Azərbaycan SSR Ali Soveti qarşısında həmin bayrağın bütövlükdə Azərbaycanın rəsmi dövlət rəmzi kimi tanınması haqqında vəsatət qaldırdı. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında H.Əliyev demişdir: «Əgər 1918-ci ildə yaranmış Azərbaycan Demokratik Respublikası Azərbaycan xalqının həyatında ələmətdar və tarixi bir hadisədirsə, biz bunu açıq deməliyik və bu Azərbaycan dövləti tərəfindən müəyyən qədər qanuniləşdirilməlidir. Əgər biz bunu qəbul ediriksə, 1920-ci ildə Azərbaycan Demokratik Respublikasının devrilməsi pis

lənilməlidir, qeyri-qanuni hal kimi Qəbul olunmalıdır».

Azərbaycan xalqının qan sızan yarası olan 20 Yanvar faciəsinin respublika rəhbərliyi tərəfindən araşdırılmadığı, heç bir tədbir görülmədiyi, günahkarlar aşkar edilmədiyi bir şəraitdə sırası deputat kimi Heydər Əliyev «1990-cı ilin yanvar ayında törədilmiş Bakı hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi haqqında» qərar layihəsini işləyib Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin muzakirəsinə təqdim edir və bu layihə müzakirə edildikdən sonra H.Əliyevin siyasi nüfuzu nəticəsində qəbul olunur. Bu qərarda ilk dəfə Bakıda baş vermiş Yanvar faciəsinə siyasi qiymət verilir, qanlı hadisələri törədən şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması tələb olunurdu. Qərarda deyilirdi: «1990-cı ilin yanvar ayında Bakı şəhərində törədilmiş qanlı hadisələr Azərbaycan SSR-in suveren hüquqlarına, Respublikada gedən demokratik proseslərə qəsd kimi qiymətləndirilsin. Dinc əhaliyə, silahsız kütləyə, heç bir müqavimət göstarməyən günahsız adamlara qarşı müasir silahlarla, hərbi texnika ilə zorakılıq edilməsi, qocaların, qadınların, uşaqların qətlə yetirilməsi

Azərbaycan xalqına qarşı açıq təcavüz kimi ittiham edilsin».

Sənəddə ilr dəfə olaraq 20 yanvar gününün hər il Naxçıvan Muxtar Respublikasında milli Matəm günü kimi qeyd edilməsi qərara alınmışdı.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Bakı şəhərində fəvqəladə vəziyyətə də öz münasibətini bildirmişdi: «hüquqi əsas olmadan 1990-cı ilin yanvar ayında Bakı şəhərində fəvqəladə vəziyyət elan olunması qeyri-qanuni hesab edilsin və pislənilsin». Fəvqəladə vəziyyətin elan olunması, ən adi hüquq normalarına əməl edilməməsi, qırğının qarşısının alınması mümkün və zəruri olduğu halda kütləvi insan tələfatı ilə nəticələndiyi qeyd edildi.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində, keçmiş Şaumyan rayonunda və Xanlar rayonunun Çaykənd kəndində yaranmış ağır vəziyyətdə öz birmənalı münasibətini bildirmişdir: «Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti Azərbaycan SSR-in ayrılmaz tərkib hissəsi, tarixən Azərbaycan torpağıdır». Azərbaycan Ali Sovetindən xahiş olunurdu ki, Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində yaran-

miş vəziyyət və Respublikanın bütün ərazisində dövlət suverenliyini təmin edən tədbirlər haqqında məsələ birinci sessiyanın müzakirəsinə çıxarılısın.

1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan Ali Sovetinin birinci sessiyasındakı çıxışında H.Əliyev özünəməxsus məntiqlə Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında cərəyan edən hadisələrin obyektiv təhlilini verərək orada yaranmış gərgin vəziyyətin köklərini cəsarətlə açıb göstərərək, onu «müttəfiq respublikanın hüquqlarının tapdanması, mərkəzin imperiya siyasətinin nəticəsi» kimi səciyyələndirdi. Sessiyanın stenoqramında göstərilmişdi: «Milli siyasət sahəsində buraxılmış böyük səhvlər ölkənin bir çox respublikalarında faciəvi vəziyyət yaratmışdı... Dağlıq Qarabağ məsələsini, süni surətdə yaranmış məsələni, Azərbaycan xalqının başına gəlmiş bu bəlanı biz üzərimizdən götürmək üçün gərək çox dərin, ətraflı təhlil edək».

Sessiyada H.Əliyev belə bir təklif də irəli sürdü ki, «Bir Dağlıq Qarabağ məsələsi yox, bütün 1920-ci ildən indiyədək Azərbaycan ərazisindən Ermənistana verilmiş torpaqların hamısının haqq-hesabı aparılısın, hansı dövrdə,

hansı torpaq sahələri hansı qərarla verilib, onlar müəyyən olunsun və o torpaqları kim verib, hansı qərarlarla verib, qoy tarix üçün o ədamlar da müəyyən olunsun. Bizim sessiyamız Ermənistanı təcavüzkar dövlət kimi adlandırmalıdır».

1991-ci il sentyabrın 3-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin fəvqəladə sessiyasının Azərbaycan və Naxçıvan Respublikasının xalq deputatı Heydər Əlirza oğlu Əliyevi yekdilliklə sədr seçdi.

H.Əliyevin sədrliyi ilə işini davam etdirən sessiya «Azərbaycan Kommunist Partiyasının və onun strukturlarının fəaliyyətinə münasibət haqqında» qərar qəbul etdi. Bu qərara əsasən, Azərbaycan KP Naxçıvan Vilayət Komitəsinin bütün strukturlarının ləğv edilməsi və əmlakın milliləşdirilməsini təmin etmək üçün Ali Məclisin deputatlarından ibarət deputat yaradıldı. Bununla yanaşı, sessiya «Azərbaycan Respublikası prezidentliyinə seçkilər haqqında məsələyə baxmış və Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində Azərbaycan Prezidenti seçşlərinin dayandırılması haqqında qərar qəbul etmişdir».

Belə bir qərarın qəbul olunması bir çox obyektiv səbəblərlə bağlı idi. Qərarda göstərilirdi ki, «prezident seçkiləri Azərbaycanda demokratiyanın və xalqın səsinin boğulması şəraitində keçirildiyindən bütün demokratik qüvvələr həmin seçkilərin təxirə salınmasını» tələb edir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, həmin dövrdə Naxçıvan parlamentinin bu qərarı bəzi qüvvələr tərəfindən birmənalı qəbul olunmamışdır və onlar sayıə yaymaq məqsədilə, bu qərarı Azərbaycandan ayrılmaq cəhdi kimi qiymətləndirməyə çalışırdılar.

Sessiya yekdilliklə həmin məsələ barəsində Muxtar Respublika Ali Məclisinin bəyanatını qəbul etmişdir. Bəyanatda, muxtar respublika Ali Məclisinin sessiyasında qəbul edilmiş sənədlərdə, Ali Məclisin sədrinin həm sessiyada, həm də Naxçıvan televiziya ilə çıxışında Azərbaycanın bütövlüyü və bölünməzliyi haqqında qətiyyətli fikir söylənilmiş, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olduğu bir daha təsdiq edilmişdir.

Bu fikri Nehrəm kəndində seçicilərlə görüşəndə Azərbaycanın xalq deputatı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri H.Əliyev bir daha vurğuladı: «... Biz həmişə olduğu kimi indi də deyirik ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsidir və belə də olacaqdır».

1991-ci il oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin ikinci sessiyası «Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında» Konstitusiyaya aktını qəbul etmişdir. Bu tarixi hadisə ilə bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri H.Əliyev «həyat» qəzetinin redaksiyasına teleqram göndərmişdir. Teleqramda deyilirdi: «Naxçıvan Muxtar Respublikasının əhalisi 1991-ci ilin oktyabrın 18-də Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sessiyasında qəbul edilmiş «Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında» Konstitusiyaya aktı münasibətilə bütün Azərbaycan xalqını təbrik edir və bunu tarixi hadisə kimi qəbul edir... Biz bu gün xoşbəxtik ki, nəhayət, Azərbaycan Respublikasının ali hakimiyyət orqanı tərəfindən milli azadlıq niyyətlərimizin həyata keçirilməsi üçün

ilk addım atılıbdır. Azərbaycan xalqı tam əmin ola bilər ki, naxçıvanlılar milli azadlıq hərəkatı uğrunda mübarizəni daha əzmlə davam etdirəcəklər».

Demokratik proseslər Naxçıvanda geniş vüsət almaqda idi. İnsanların siyasi və şəxsi hüquqlarına qəsd edən hərəkatlərə etiraz edərək Muxtar Respublikanın Ali Məclisi «Vətəndaşların siyasi əqidəsinə görə təqib olunmasına munasibət haqqında» qərar qəbul edir. Orada deyilirdi: «Qeyd edilsin ki, demokratik təsisatlara uyğun olaraq ictimai həyatın siyasiləşdirilməsi proseslərinin sürətləndirilməsi, azad fikirlilik insan azadlığı, siyasi partiya və hərəkatların azad və müstəqil, muxtar respublikanın Konstitusiyaya tələblərini pozmayan, insan hüquqları haqqında beynəlxalq akta müvafiq fəaliyyətləri bundan sonra Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət tərəfindən qorunur və müdafiə edilir».

Naxçıvan parlamentinin vacib tarixi addımlarından biri də «31 dekabr dünya Azərbaycan türklərinin həmrəylik və birlik günü haqqında» qərarın qəbul edilməsi idi.

Qərarın qəbul edilməsi ərafəsində bu məsələyə 1991-ci il dekabrın 9-da Muxtar Respublika Ali Məclisinin rəyasət heyətində baxılmış və Naxçıvan ilə Cənubi Azərbaycan arasında SSRİ-İran dövlət sərhədindəki tikanlı məftil qurğularının söküldüyü 1989-cu ilin 31 dekabr günün dünya Azərbaycan türklərinin milli həmrəylik günü kimi dövlət səviyyəsində qeyd edilməsi barədə təkliflər irəli sürülmüşdür.

Dekabrın 16-da Naxçıvan Ali Məclisi sessiyasının iclası keçirilmişdir. Ali Məclis qərara almışdır ki, 31 dekabr dünya Azərbaycan türklərinin həmrəylik və birlik günü elan olunsun və hər il bayram kimi qeyd edilsin. Naxçıvan parlamenti həmin gün dünya Azərbaycan türklərinin həmrəylik və birlik günü bütün Azərbaycan Respublikasında rəsmi qeyd edilməsi üçün qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinə təklif vermişdi. Bununla bağlı Ali Məclisin sədri H.Əliyev demişdir: «Dünya Azərbaycan türklərinin milli həmrəylik və birlik günü haqqında məsələsinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi sessiyasında müzakirə olunması, böyük siyasi

əhəmiyyətli qərar qəbul edilməsi Azərbaycan türklərinin uzun ayrılıqdan sonra birləşməsi yolunda ilk addımdır. Biz böyük qürur hissi ilə qeyd edə bilərik ki, bu məhz Naxçıvanda - qədim türk diyarında irəli sürülmüşdür».

Demokratik dəyişikliklərə baxmayaraq, Azərbaycanın qalan hissəsindən ayrı düşmüş, Ermənistan ərazisi ilə əhatə olunmuş və hərbi təcavüzə məruz qalmış Naxçıvan Muxtar Respublikası çətin vəziyyətdə idi. İqtisadi və kommunikasiya blokadası şəraitində yaşayan Naxçıvana İran İslam Respublikası və Türkiyə Respublikasından humanitar yardım daxil olurdu. H.Əliyev demişdir: «Qədim türk diyarı Naxçıvan Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Qarşılaşdıqları çətinliklərə dözə-dözə naxçıvanlılar Azərbaycanın bütövlüyü, müstəqilliyi uğrunda mübarizə aparırlar. Rusiyanın əsarətindən çıxandan sonra Azərbaycan türk, islam aləminə yaxınlaşıb qovuşmalıdır. Bu mənada Naxçıvan türk islam dünyasına bir qapıdır».

Və bu istiqamətdə də Naxçıvan parlamentinin rəhbəri bir sıra tutarlı addımlar atmışdır. 1992-ci il martın 22-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali

Məclisinin sədri Heydər Əliyev Türkiyə Respublikasının prezidenti Turqut Özalın və baş nazir Süleyman Dəmirəlin dəvəti ilə Türkiyə Respublikasına rəsmi səfərə getmişdi. Səfərin gedişində-martın 24-də əməkdaşlıq haqqında protokol imzalanmışdır. Sənəddə Türkiyə və Naxçıvan arasında iqtisadiyyat, təhsil, nəqliyyat və rabitə sahəsində münasibətlərin inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulurdu. Ankara Naxçıvana 100 milyon dollar məbləğində kredit verərək, hər il yüz naxçıvanlı tələbəni qəbul edəcək, Muxtar Respublikanı Türkiyənin televiziya və telefon sistemlərinə qoşmaq sahəsində işlər görəcək, Türkiyə ilə Naxçıvan arasında hava və dəmiryol əlaqəsi yaratmağa başlayacaqdır. Türkiyə Araz çayı üzərində körpü salmaq barəsində də öhdəlik götürmüşdür.

Türkiyə ilə Naxçıvanın yaxınlaşmasında H.Əliyevin xidmətləri əvəzsiz idi. Naxçıvan tədricən türk dünyasına qovuşurdu. Azərbaycan ilə Türkiyə arasında sərhəd keçidi yaratmaq məqsədilə Araz çayı üzərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Sədərək-Dilucu bölgəsində Türkiyə Cümhuriyyəti avtomobil nəqliyyatı üçün körpü salınmışdır.

Türkiyənin «Milliyyət» qəzeti hələ 4 may 1992-ci il tarixli nömrəsində Türkiyəni Naxçıvanla birləşdirəcək körpünün tikintisinin tamamlanmaq üzrə olduğu və onun may ayında açılacağını bildirmişdir. Orada qeyd olunmuşdur ki, Naxçıvan körpüsü Türkiyənin Qafqaz və Orta Asiya dövlətlərinə keçidini təmin edən bir qapı olacaqdır. 1992-ci il mayın 28-də Sədərəkdə Naxçıvanla Türkiyə arasında körpünün açılışı olmuşdur. Körpünün rəsmi açılışında Türkiyə Cümhuriyyətinin baş naziri Süleyman Dəmirəl başda olmaqla Türkiyədən Naxçıvana böyük nümayəndə heyəti gəlmişdir. Süleyman Dəmirəl körpünün açılışını Azərbaycan və Türkiyə arasında əməkdaşlığın yeni dövrünün başlanğıcı adlandırdı. O, qeyd etdi ki, böyük Türk dünyası artıq reallığa çevrilmişdir. S.Dəmirəl sözünə davam edərək demişdir: «Bu körpü təkcə Azərbaycanı və Türkiyəni birləşdirmir, bu Avropa ilə Asiya arasında körpüdür» .

Görpünün açılışında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri H.Əliyev Azərbaycan xalqının uzun illər qəlbində gəzdirdiyi, yaşatdığı fikri ifadə edərək dedi: «Bu gün bizim arzu və ümidlərimizin körpüsü açılır.

70 ildən artıq idi ki, biz bu günü gözləyirdik və arzularımız həyata keçdi».

Bu əlamətdar hadisə ilə bağlı Muxtar Respublikanın parlamenti qərar qəbul etdi. Qərarla deyilirdi: «İstifadəyə verilmiş Sədərək-Dilucu körpüsü Türkiyə Cümhuriyyəti ilə Azərbaycan Respublikasının Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında rəsmi sərhəd keçid qapısı elan edilsin».

İranla da Muxtar Respublikanın əlaqələri genişləndirdi. 1992-ci il avqustun 24-də H.Əliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti İrana yola düşmüşdü və elə həmin gün İran İslam Respublikası ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında iqtisadi və mədəni əməkdaşlıq haqqında protokol imzalanmışdı. Bağlanmış protokola əsasən Muxtar Respublikanın kommunikasiya xətlərinin İran ərazisindən keçirilməsi, bir il ərzində qaz kəmərinin İran hökumətinin vəsaiti hesabına çəkilməsi, sentyabr ayından başlayaraq hər ayda yüz ton maye qazın verilməsinə kimi həyati vacib məsələlər həll olunmuşdur.

Naxçıvanın Türkiyə və İranla iqtisadi, ticarət, mədəni əməkdaşlığının genişlənməsi Azərbaycanda və Naxçıvan-

da bəzi qüvvələrin «narahatlığına» səbəb olmuşdu. Belə ki, onlar bu addımları Naxçıvanda separatizm meyillərinin güclənməsi kimi təqdim etməyə çalışırdılar.

Azərbaycan dövlət hakimiyyəti orqanlarının nümayəndələri Muxtar Respublikaya kömək etmək əvəzinə onun rəhbərliyinə təzyiq göstərməyə cəhd edirdi. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası statusunda dəyişiklik etmək, onun Konstitusiyası hüquqlarını məhdudlaşdırmağa çalışırdılar. Bununla əlaqədar, Muxtar Respublika Ali Məclisinin rəyasət heyətinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli qərarında göstərilirdi: «Ali Məclisin rəyasət heyəti bəyan etməyi zəruri hesab edir ki, Bakıda və Naxçıvanda ayrı-ayrı dairələr tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikası rəhbərliyinin fəaliyyətindəki separatizm haqqında yayılan şayiələr uydurmadır, böhtan xarakteri daşıyır və heç bir əsası yoxdur. Türkiyə və İranla əlaqələrin inkişaf etdirilməsi Azərbaycan Respublikasının ümumi siyasətinin tərkib hissəsidir, uzun müddət blokada şəraitində olan Muxtar Respublikanın sosial-iqtisadi problemlə-

rinin həll edilməsinin zəruriliyindən irəli gəlir».

Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət gərgin idi. AXC iqtidarının dövləti idarəetmə səriştəsizliyi, taleyüklü məsələlərə dair düzgün qərarlar qəbul edə bilməməsi. Ciddi siyasi səhvləri ölkə daxilində çəkişmələrin artması ilə müşayiət olunurdu və dövlət müstəqilliyi üçün təhlükə yaranırdı. 1992-ci il oktyabrın 16-da Azərbaycanın bir qrup ziyalı H.Əliyevə müraciət edir, Yeni Azərbaycan Partiyası yaratmağı və ondan bu partiya rəhbərlik etməsini xahiş edir. Müraciətdə deyilir: «Əgər bu partiyanın bünövrəsini Sizin kimi güclü dövlət xadimi qoyarsa, o, uzun illər xalqımızın bir neçə nəsli üçün də siyasi yetkinlik məktəbi olar... Yeni qüvvələrin öncülü, aparıcısı Sizin kimi şəxsiyyət olarsa, tezliklə müstəqil Respublikamızın inkişaf istiqamətləri həm müəyyənləşdirilər, həm də uğurlu addımlar atılar». Oktyabrın 24-də H.Əliyev ziyalıların müraciətinə müsbət cavab verdi. Cavabda H.Əliyev özünəməxsus məntiqlə, analitik düşüncə tərzilə yaranmış ictimai-siyasi vəziyyəti obyektiv təhlil etmiş və Azərbaycanın dövlət

müstəqilliyinin qorunması istiqamətində öz dəyərli təkliflərini bildirmişdir. Belə bir partiyanın yaradılmasının tarixi zərurətdən doğduğunu qeyd etmiş və onun fəaliyyətində iştirak etməyə hazır olduğunu bildirmişdir. Noyabrın 5-də Yeni Azərbaycan Partiyası təşkilat komitəsinin yığıncağında Heydər Əlirza oğlu Əliyev yekdilliklə təşkilat komitəsinin sədri seçildi.

Noyabrın 21-də Naxçıvan şəhərində Azərbaycanın müxtəlif regionlarından təəssübkeş qrupların 550-dən artıq nümayəndələrinin iştirakı ilə Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) təsis konfransı keçirilmiş, YAP-ın proqram və nizamnaməsi qəbul edilmiş, Heydər Əlirza oğlu Əliyev konfrans nümayəndələri tərəfindən Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri seçilmişdir.

Konfransdan sonra Heydər Əliyev «Naxçıvan» qəzetinin müxbirinə demişdir: «Respublika ziyalılarının, geniş xalq kütləsinin təklif və istəyi ilə mən bu partiyanın sədri olmağa razılıq verirəm. Partiyanın siyasi məqsədi Azərbaycanın müstəqilliyini möhkəmlətmək, demokratiyanın, aşkarlığın inkişafına təkan verməkdir». Başqa bir müsahibə-

bəsində isə H.Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının məqsəd və vəzifələrini belə şərh edir: «Yeni Azərbaycan Partiyası parlament tipli partiyadır və qəbul etdiyi proqramına uyğun olaraq aşağıdakıları özünün məqsədləri hesab edir: Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, milli, dini və dil mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün vətəndaşlarının bərabər hüquqlara malik olduğu sivilizasiyalı, demokratik, hüquqi dövlət yaradılması. Lakin ön planda Azərbaycanın qarşısında duran ən mühüm və təxirə salınmaz problemlərin həlli dayanır - hər şeydən əvvəl, Respublikanın geniş miqyaslı xarakter almış müharibə vəziyyətindən çıxarılması, Qarabağ probleminin həll olunması, habelə ağır sosial-iqtisadi böhranın dəf edilməsi».

Qeyd etmək lazımdır ki, bu məsələlər Naxçıvan Parlamentinin sədri H.Əliyevin daim diqqət mərkəzində olmuşdur.

1992-ci il mayın 18-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək rayonu Ermənistan tərəfdən hərbi təcavüzə məruz qalmışdır. Milli ordunun sərhəd boyunca yerləşən əsas mövqeləri hücum

zamanı güclü hərbi texnikadan istifadə edən düşmənin əlinə keçmişdir. H.Əliyev yaranmış vəziyyətlə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində vəziyyəti müzakirə edib, dərhal təcili tədbirlər görməklə məşğul olur. Naxçıvanın müdafiəsini təşkil etmək və eyni zamanda, atəşin dayandırılması üçün Ermənistan prezidenti ilə, Türkiyənin baş naziri Süleyman Dəmirəl və Türkiyənin xarici işlər naziri Hikmət Çətin ilə telefon danışqları aparır və danışqlar zamanı Ermənistan prezidentindən sərhəddə atışmanı dayandırmağı tələb edir. S.Dəmirəl və H.Çətindən isə buna kömək göstərməyi xahiş edir. Türkiyə hökuməti Naxçıvana edilən təcavüz ilə bağlı bütün dünyaya bəyanat yayır. May ayının 18-də Türkiyənin Bakanlar Qurumunda (Nazirlər Kabinetində-İ.H.) qəbul olunmuş bəyanatın çox mühüm cəhəti bir də ondan ibarətdir ki, H.Əliyevin göstərdiyi kimi, «Bəyanatda Türkiyə hökumətinin 1921-ci il Qars müqaviləsinə əsasən Naxçıvan Muxtar Respublikası haqqında xüsusi söz sahibi olması, qarant rolunu oynaması» məsələsi qeyd olunubdur və bu da bütün dünya ictimaiyyətinə çatdırılıbdır. Həmin günlərdə bütün

dünya informasiya orqanlarının verilişlərində, məlumatlarında 1921-ci il Qars müqaviləsi, onun mənası və Naxçıvan Muxtar Respublikası üçün əhəmiyyəti göstərilmişdir.

Bununla yanaşı, Naxçıvana xarici müxbirlərin böyük axını olmuşdur. Onlar Naxçıvan parlamentinin sədri H.Əliyevlə görüşmüş, ondan vəziyyət haqqında məlumat almış, «operativ hərəkət edərək məlumatları bütün dünya informasiya orqanlarına çatdırmış və bunun nəticəsində dünya ictimaiyyətində böyük bir ciddi rəy yaranmışdır... Hücüm Ermənistan tərəfindən olubdur və bu Naxçıvana, Azərbaycana Ermənistan tərəfindən hərbi təcavüzdür».

Ciddi bəyanatlar başqa böyük dövlətlər tərəfindən də verilmişdir - Amerikanın dövlət katibi Beyker, İngiltərənin xarici işlər naziri, Fransanın xarici işlər naziri. Bütövlükdə 57 dövlət rəsmi surətdə Ermənistan respublikasının Naxçıvana hərbi hücumunu pisləyib, etirazlarını bildirmişlər.

H.Əliyevin, düzgün, çevik siyasəti nəticəsində Naxçıvan həqiqətləri bütün dünyaya yayılırdı. Muxtar Respublika dünya ictimaiyyətinin daim diqqət mərkəzində

olmuşdur. 1992-ci il iyunun 17-də ABŞ-ın Azərbaycanadakı müvəqqəti işlər vəkili Riçard M. Mayls vəziyyətlə tanış olmaq üçün Naxçıvana gəlmiş və Naxçıvan MR Ali Məclisinin sədri H. Əliyev tərəfindən qəbul edilmişdir. H. Əliyev ümidvar olduğunu bildirmişdir ki, ABŞ çətin problemlərin həllində, xüsusilə, Qarabağda və Naxçıvanda sülhün və əmin-əmanlığın bərqərar olması üçün Azərbaycana öz köməyini əsirgəməyəcək. Amerika diplomatı Riçard M. Mayls Naxçıvanda ictimai-siyasi vəziyyətlə tanış olduqdan sonra «həyat»ın müxbirinə demişdir: «Naxçıvan Muxtar Respublikası Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında mühüm və əhəmiyyətli rol oynadığı üçün ilk tanışlığa buradan başlamalı qərara aldım. Bir də mən Heydər Əliyevin adını eşitmiş, böyük nüfuzundan xəbərdar idim, şəxsən tanış olmaq arzum var idi. Biz onunla çox faydalı söhbətlər apardıq. Məndə xoş təəssürat oyandı».

AXC-nin apardığı yararsız kadr siyasəti Naxçıvanda daxili vəziyyəti kəskinləşdirmişdi. Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirinin Bədən Tərbiyəsi İnstitutunu bitirmiş, daxili işlər orqanlarında heç bir təcrübəsi və

səriştəsi olmayan, AXC-nin fəal üzvu S. Mustafayevin Naxçıvan Muxtar Respublikasına Daxili İşlər Naziri təyin edilməsi bölgədaxili münasibətlərin gərginləşməsinə və qarşıdurmaya gətirib çıxartdı. 1 sentyabr 1992-ci il tarixli Naxçıvan Muxtar Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi polis əməkdaşlarının bəyanatında bu qərarın şəxsi heyətin ciddi etirazına səbəb olduğu və daxili işlər orqanlarını siyasi məqsədlərə tabe etdirən hərəkətlərə və cəhdlərə yol verilməyəcəyi bildirilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sessiyasında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Daxili İşlər Naziri təyin edilməsi haqqında məsələyə baxılır və səs çoxluğu ilə qəbul edilmir.

1992-ci il oktyabrın 24-də AXC Naxçıvan şöbəsini silahlı dəstələri və Ordubad rayon polisi tərəfindən Naxçıvanda dövlət çevrilişi cəhdi göstərilir. Muxtar Respublikanın Televiziya Şirkətini, Texniki İstismar Rabitə İdarəsinin Elektrik Mərkəzini, Daxili İşlər Nazirliyini tuturlar. Belə şəraitdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin qarşısında izdi-

hamlı mitinq keçirilir. Mitinq iştirakçıları H.Əliyevlə həmrəy olduqlarını bildirir, silahlı dəstələrdən Daxili İşlər Nazirliyinin və Teleradio Verilişləri Komitəsinin binasını boşaltmağı tələb edirlər. H.Əliyev bir neçə dəfə AXC sədri, Azərbaycan prezidenti Ə.Elçibəylə telefonla danışaraq AXC Naxçıvan şöbəsi tərəfindən törədilən təxribata son qoyulmasını tələb edir. Oktyabrın 25-də H.Əliyev Naxçıvan radiosu ilə əhaliyə müraciət edir. Elə həmin gün Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin fəvqəladə sessiyası keçirilmiş, 24 oktyabr dövlət çevrilişi cəhdi pislənmiş, məclis AXC silahlı qüvvələrinin tərkisilah olması haqqında qərar qəbul etmişdir. Oktyabrın 27-də Naxçıvandakı Azadlıq meydanında keçirilən ümumrespublika mitinqinin iştirakçıları Azərbaycan prezidentindən Naxçıvana qarşı zorakılıq hərəkətlərini aradan qaldırmağı tələb etmişdir. Oktyabrın 28-də «Real» agentliyi xəbər vermişdir ki, 3 gün davam edən gərgin vəziyyətdən sonra Naxçıvan şəhərində, eləcə də Muxtar Respublikanın başqa bölgələrində nisbi sakitlik yaranmışdır. Naxçıvan Muxtar Respub-

likasının Ali Məclisində idarə, müəssisə, nazirlik, müxtəlif partiyaların, ictimai təşkilatların nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən müşavirədə H.Əliyev demişdir; «hazırda xalqımız müharibə şəraitində yaşayır. Belə vəziyyətdə sabitliyi pozmaq, xalq arasında münaqişə salmaq ümumi işimizə mənfi təsir göstərir». Naxçıvanda H.Əliyevin siyasəti nəticəsində xalq dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısını ala bildi.

Tarixi baxımdan qısa bir müddət - cəmi 3 il ərzində Naxçıvanda əvvəl sırayı deputat, sonra parlament başçısı kimi fəaliyyət göstərən, təzyiq və təqiblərə məruz qalmasına baxmayaraq, xalqımızın böyük oğlu H.Əliyev öz həmvətənləri qarşısında misilsiz xidmətlər göstərmişdir. Naxçıvanın ağır iqtisadi, hərbi mühasirə şəraitində yaşamasını, inkişaf etməsini, əhalinin normal fəaliyyət göstərməsini təmin etmişdir. Onun Naxçıvanı mühasirədən çıxarmaq, qoruyub müdafiə etmək məqsədilə böyük məharətlə, zərgər incəliyi ilə Moskva və Qars müqavilələrinin müddəalarından istifadə etməsi özü də, bir böyük istedad, bacarıq, çeviklik və uzaqgörənlik tələb edirdi. Qazsız, işqsız

qalan Naxçıvan ümitsiz deyildi. Naxçıvanın həyat nəbzi tam vururdu, çünki onun başında qüdrətli, cəsarətli, əyilməz, müdrik bir siyasətçi dururdu. Azərbaycanın o zamankı rəhbərliyinin Naxçıvana ögey münasibət bəslədiyini, bu diyarın çoxsaylı problemlərlə üzbəüz qaldığı bir şəraitdə məhz H.Əliyevin misilsiz təşkilatçılıq qabiliyyəti və gərgin əməyi sayəsində Muxtar Respublika əhalisi bu çətinliklərə duruş gətirə bildi.

*«Azərbaycan» qəzeti,
9 iyun 1999-cu il*

BAKI-CEYHAN NEFT KƏMƏRİ: AZƏRBAYCANIN RİFAH YOLU

Məşhur İstanbul sammiti keçirilən o tarixi məqamlarda bütün dünyanın, eləcə də doğma Azərbaycanımızın gözləri, diqqəti qardaş Türkiyəyə dikilmişdi. Aparıcı dövlətlərin başçılarının iştirakı ilə keçirilən İstanbul sammiti artıq tarixə çevrilmişdi. Azərbaycan Respublikasının prezidenti həmişə olduğu kimi bu zirvə toplantısında da dünyanın nəzər-diqqətində idi.

Xalqımızın bütün tərəqqipərvər üzvləri öz prezidentinin böyük, dünyəvi tədbirdəki hər anını, hər görüşünü diqqətlə izləyir, dünya şöhrətli siyasətçi cənab Heydər Əliyevin sammitin bütün tədbirlərində ən yüksək kürsülərdə göründüyünü qəlbən alqışlayırdı. Bu dünya əhəmiyyətli tədbirlər ərəfəsində Beynəlxalq Atatürk Sülh Mükafatına layiq görülmüş hörmətli prezidentimiz cənab Heydər Əliyev yorulmaq bilmədən fəal ictimai-siyasi iş aparırdı. Super dövlətin - Amerika Birləşmiş Ştatlarının prezidenti Bill Klintonla eyni iqamətgahda qalmağa layiq görülmüş cənab Heydər Əliyevin ölçüyə gəlməz nüfuzu

bütün xalqımıza verilən yüksək qiymətin təzahürü idi.

Az vaxt içərisində müstəqil Azərbaycanın mənafeyi naminə prezidentimizin ABŞ prezidenti Bill Klintonla keçirdiyi səmərəli görüş və danışıqları Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə həll olunmasına yönəlmişdi. Fransa prezidenti Jak Şirakla olan danışıqlar, Almaniya kansleri Şrederlə görüşü yalnız və yalnız Azərbaycan Respublikasının bu günü, sabahı və firavan, xoşbəxt gələcəyi haqqında olan söhbətlərin əsasını təşkil edirdi. O tarixi məsul tədbirdən səmərəli əhəmiyyəti görüşlərdən sonra vətənə qayıdarkən yorulmaq bilmədən qısa müddətli uçuş vaxtından istifadə edərək, təyyarədə jurnalistlərlə görüş keçirdi. Sammit haqqında verdiyi açıqlamalar bir daha bizdə inam yaratdı ki, tarixi İstanbul samiti, bu zirvə toplantısının bütün anları xalqımız üçün əhəmiyyətli keçdi, orada qəbul olunan əsas sənədlər onun yüksəlişinə, Azərbaycanın tərəqqisinə xidmət edəcəkdir.

ANS müstəqil telekanalına verdiyi müsahibədə Gürcüstan prezidenti Eduard Şevardnadzenin Bakı-Ceyhan neft kəmə-

ri haqqında danışarkən dediyi sözlər artıq tarixin məna kəsiyinə həkk olunmuşdur. Gürcüstan rəhbəri çox cəsarətlə və obyektivcəsinə təxminən belə dedi: «Bu tarixi missiyanın həyata keçirilməsinin ilk təşəbbüskarı Heydər Əliyev olmuşdur. Mən onunla olanda, onunla bir işə başlayanda çox ürəkli və cəsarətli oluram».

İstanbul sammitində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə bağlı Lissabon görüşü bir daha xatırlandı. Mətbuatdan məlum olduğu kimi, prezidentimiz İstanbul sammitinin yekunları ilə bağlı demişdi: «Biz beş ildir ki, çalışırıq. Təbii ki, hamı bilir - bunun əsasını biz qoymuşuq. Əgər biz «Əsrin müqaviləsini» imzalamasaydıq, Bakı-Ceyhan haqqında söhbət ola bilməzdi. Əsrin müqaviləsini imzaladıq, onu həyata keçirdik, neft hasil etdik, hamı, dünya inandı ki, Xəzərdə neft var və çoxdur. Azərbaycan nefti həddindən artıq çoxdur. Ona görə də, belə bir bəha qiymətli kəmərin tikilməsi üçün qərar qəbul olundu».

İstanbul sammitində Cənubi Qafqazda və ümumiyyətlə, Qafqazda təhlükəsizlik və əməkdaşlıqla bağlı cənab Heydər Əliyevin çox sərt və eyni zamanda çox

konstruktiv çıxışı artıq tarixə çevrilmişdi. Sammitdə səslənən bir fikir hamının diqqətini cəlb etdi: «Dağlıq Qarabağ bölgəsi nəzarət olunmayan silahlarla doldurulur. Region hərbiləşdirilir, bu da təbiidir ki, Qafqazda sülhə xidmət etmir, əksinə münaqişə ocaqlarını qızışdırır. Bütün bunlar gündəlikdə dura-dura, silah kvotasının az olmasına baxmayaraq, Azərbaycan adı silahlar haqqında sazişə imza atdı və bu bir daha göstərdi ki, Respublikamız öz sülhsevər siyasətinə sadıqdır və onu dönmədən həyata keçirir».

Hamımızın yadındadır ki, Lissabon sammitində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü ilə bağlı Azərbaycan prezidenti çox mübarizə apardı, çox mübahisə etdi ki, bizi qane edən bu sənəd, maddə qəbul edilsin. Amma Ermənistanın mövqeyi üzündən bu məsələdə konsensus alınmadı. İlk danışıqlarda Azərbaycanın istədiyi maddə sənəddən çıxarıldı, lakin Heydər Əliyevin uzaqgörənliyi ilə cilalanan siyasi gedişlə ATƏT-in sədrinin bəyanatında təzədən əks olundu. Bəli, o zaman bu bəyanat da 53 dövlətin imzalaması ilə qəbul olundu. Və uğurlu nəticə əldə edildi. Heydər Əliyevin növbəti uğurlu qələbəsi

sayılan Lissabon sammitinin ilıq nəfəsi İstanbul sammitində də bir daha duyuldu.

İstanbul zirvə görüşündə Prezidentimizin imzaladığı sənədlər bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirdi ki, dövlətimiz və xalqımız bu sənədlərə uyğun, qəbul olunmuş yol ilə gedəcəkdir və heç vaxt bu məqsəddən dönməyəcəkdir. Bu sənədlərdən: həm xartiyadan, həm də zirvə görüşündə qəbul edilən müqavilə və yekun bəyannaməsindən ölkəmiz üçün irəli gələn vəzifələrin konkret, praktiki həll olunması vacibdir. Doğrudan da, ictimaiyyətə bir daha bəlli oldu ki, İstanbul zirvə görüşü böyük bir mərhələdir, ATƏT üzvləri üçün yeni bir mərhələnin başlanğıcıdır. Ekspertlərin rəylərinə görə, bu böyük bir tarixi hadisədir. 1990-cı ildə Parisdə imzalanmış xartiyadan sonra dünyada baş vermiş böyük dəyişikliklərin öz əksini tapdığı növbəti xartiya məhz İstanbul zirvə görüşündə imzalanmışdır. Buna İstanbul xartiyası deyənlər səhv etmirlər. Azərbaycan xalqının adından İstanbul xartiyasını, adi silahlar haqqında sənədi imzalayarkən, siyasi bəyannaməyə razılıq verərkən, möhtərəm prezidentimiz xalqımızın ona verdiyi man-

datı ləyaqətlə həyata keçirmişdir. Çünki sənədlər tarixdə yaşayacaqdır və uğurlu səmərəsini verəcəkdir. Azad Azərbaycan, sərbəst ,daxili və xarici siyasət aparan xalqımız öz müstəqilliyi ilə fəxr edir. Çünki respublikamız öz imzasını xalqımızın görkəmli oğlu cənab Heydər Əliyevin əli ilə həmin tarixi sənədlərə atmışdır.

Azərbaycan qədim neft ölkəsidir. Hörmətli prezidentimiz Heydər Əliyevin ATƏT-in İstanbul zirvə görüşünün yekunlarına həsr olunmuş toplantıda dərin məzmunlu, müdrik yekun nitqində dediyi kimi: «Azərbaycan xoşbəxt bir ölkədir və Allah tərəfindən ona bəxş edilən təbii sərvətlər Azərbaycanın həyatı üçün həmişə böyük əhəmiyyətli olubdur və gələcəkdə də əhəmiyyətli olacaqdır». Ona görə də «Əsrin müqəviləsini» imzalayıb əməli işə başlayandan sonra həm Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda, həm də Azərbaycanın quru hissəsində olan yataqlarda ardıcıl işlər başladı. Bütün bunları həyata keçirərək Azərbaycan Respublikası gələcək üçün ardıcıl olaraq möhtəşəm işlər görməyə başladı. Dövlət başçımız bugünkü uğurlarla kifayətlənməyərək, sabahın möhkəm təməlini qoydu. Artıq iqtisadi

proqnozlar bizə xoş gələcəkdən xəbər verir: 2000-ci ildə konkret mənfəət 100 milyon dollardan çox olacaqdır! Bakı-Ceyhan neft kəməri isə misilsiz əhəmiyyətə malik olan tarixi hadisədir. Təbiidir ki, Bakı-Ceyhan neft və Xəzər qaz kəmərlərinin tək cə iqtisadi yox, siyasi əhəmiyyəti də vardır. Elə ölkə var ki, imzalanmış sənədlər onun tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. Bəziləri hesab edirlər ki, guya bunun əsası yoxdur, bəziləri də narazıdır ki, niyə bu kəmərin onun ölkəsindən keçmir.

Lakin dövlətimizin başçısı Azərbaycanın müstəqilliyinin dönməzliyini nümayiş etdirir, müstəqil siyasətini yeridərək respublikamızın gələcəyini işıqlı sabahlara doğru aparır. Amerika Birləşmiş Ştatları kimi super dövlət, qardaş Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Türkmənistan Bakı-Ceyhan kəmərinə qoşularaq Azərbaycanın milli təbii sərvətləri olan tükənməz qaz-neft idxal və ixracında dövlətimizin geostrateji qüdrətini bir daha təsdiq etdilər. Hörmətli Prezidentimiz cənab Heydər Əliyevin xalqımızın və respublikamızın tərəqqisi yolundakı misilsiz xidmətlərindən biri də budur ki, o, böyük

cəsarət və inam hissi ilə Böyük İpək yolunun bərpası sahəsində ilk cəsarətli addımlarını atmışdır. Bu da doğma Azərbaycanımızda minlərlə yeni-yeni iş yerlərinin açılması və ölkəmizə ölçüyəgəlməz gəlirlərin, mənfəətlərin axması deməkdir. Xalqımız çox xoşbəxtədir ki, bu nəhəng işlərin görülməsində, respublikamızın firavan və sülh şəraitində yaşaması üçün həyata keçirilən missiya məhz Heydər Əliyev kimi dahi şəxsiyyətin adı ilə bağlıdır.

İstanbul zirvə görüşünü və onun yekunlarını xalqımız heç vaxt unutmayacaqdır. Biz xoşbəxtik ki, bütün hadisələrin - möhtərəm prezidentimizin bu sahədə yorulmaq bilmədən, gecəli-gündüzlü həyata keçirdiyi əməl işlərin şahidi olduq.

Cənubi Qafqazda sülh və təhlükəsizlik, əməkdaşlıq aktının yaradılmasında həm Amerika Birləşmiş Ştatlarına, həm Avropa Birliyinə daxil olan ölkələrə, eləcə də Rusiyaya, Türkiyəyə Gürcüstana, Ermənistanla və ATƏT-in marağı olan bütün digər üzvlərinə müraciət edən prezidintimizin məqsədi xoşməramlı idi: onlar sülh və əmin-amanlıq aktının yaranmasında fəal iştirak etsinlər və ona ürəklə

qoşulsunlar. Bu faktın özü Cənubi Qafqazda sülh və əmin-amanlıq ideyalarının yayılmasında, həyata keçirilməsində Heydər Əliyev müdrikliyinin əks-sədası və real təzahürüdür. Qafqazda, regionda hörmətli prezidentimiz sülhün və sabitliyin tərəfdarı olduğunu bir daha sübut etdi.

Prezidentimizin ardıcıl və çoxşaxəli fəaliyyətinin xarici siyasətlə bağlı əsas uğurlarından biri də o olmuşdur ki, ümumi Qafqaz evində müttəfiq respublikaların sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayıb bir-birləri ilə səmərəli əməkdaşlıq etməyin təşəbbüskarı və tərəfdarı olmuşdur.

Öz sülhsevər siyasəti ilə dünya xalqlarının və aparıcı dövlətlərin prezidentlərinin hörmətini qazanmış cənab Heydər Əliyevin İstanbul zirvə toplantısında Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həllinə həsr edilmiş bir sıra dəyərli görüşləri olmuşdur.

ABŞ prezidenti Bill Klintonla, Fransa prezidenti Jak Şirakla, Almaniya kansleri Şrederlə keçirdiyi işgüzar müzakirələr, görüşlər onu göstərdi ki, prezidentimiz az vaxtdan maksimum istifadə edərək dəyərli və yaddaqalan əhəmiyyətli işlər gördü.

Yuxarıda göstərdiyimiz kimi, möhtərəm prezidentimizin dərin məzmunlu yekun nitqində belə bir çözümlə diqqəti cəlb edir: «Bakı-Ceyhan neft və qaz kəmərlərinin siyasi əhəmiyyəti də vardır». Bəli, artıq tarixi reallığa çevrilən İstanbul zirvə görüşü təkcə Bakı-Ceyhan və Transxəzər qaz kəmərinin istismara verilməsi haqqında imzalanan müqavilədən ibarət olmadı. Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab Heydər Əliyev neçə illərdən bəri xalqımızı ağır iqtisadi, ictimai-siyasi bəlalara düçar edən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı bəyanatlarla çıxış etdi. Dövlət başçısının bütün görüşləri, danışıqları yalnız Azərbaycanın milli mənafelərinin müdafiəsinə yönəlmişdi. XX əsrin sonunda keçirilən bu möhtəşəm zirvə toplantısı Budapeşt sammitində, sonrakı Lissabon sammitində də əldə edilən uğurların yekunu idi.

Prezidentimiz haqlı olaraq qeyd etdi ki, təəssüfləndirici haldır ki, münaqişə yaranandan bu günə kimi beynəlxalq arena bunu Dağlıq Qarabağ münaqişəsi adlandırır. Ermənilərin və ermənipərəst qüvvələrin öz təbliğat maşın

larında bütün dünyaya yaydığı Dağlıq Qarabağ münaqişəsi əslində Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsidir. Azərbaycan dövlət başçısının çox mötəbər, siyasi zirvə görüşündə çox cəsarətli bir çıxışı artıq dünya siyasət aləmində əks-sədaya səbəb olmuşdur: «Rusiya kimi bir dövlət öz böyük hərbi gücü, təyyarələri, raketləri, bombaları, əsgərləri və s. neçə ildir, 5 -6 ildir orada qan tökür, öz ərazi bütövlüyünü saxlamaq istəyir. Amma bunu saxlaya bilmir. ATƏT üzvlərinin də hamısı onu bu muharibəni apardığına görə qınayır. Belə halda demək ki, «gəlin biz müharibə edək, torpaqlarımızı müharibə ilə geri alaq, -bu, müasir dünyada nə qədər qəbul olunan şeydir?» Öz sülhsevər siyasəti ilə bütün dünyada tanınan (yeri gəlmişkən Heydər Əliyevə verilən ən yüksək mükafatlardan biri də Beynəlxalq Ataturk Sülh Mükafatıdır) Azərbaycanın dövlət başçısı erməni qəsbkarları tərəfindən torpağımıza edilən təcavüzün qarşısında yenə də sülh yolunu tutur, müharibəni, qan-qadanı qəbul etmir. Biz əminik ki, müdrik prezidentimizin uzaqgörən sülh siyasəti yaxın gələcəkdə öz gözəl bəhrələrini verəcəkdir. Və sülh siyasətinin düzgün və

səmərəli reallığı bütün dünyanın sülhsevər xalqlarının ürəyincə olacaqdır. Beləliklə, ATƏT-in İstanbul zirvə görüşü Azərbaycanın milli mənafehləri və onların reallaşması üçün yeni böyük bir mərhələnin başlanğıcı oldu. İmzalanan tarixi sənədlər bir daha sübut etdi ki, Azərbaycanın neft strategiyası özünün yeni böyük inkişaf yolundadır və bu işıqlı yol respublikamızı iqtisadi, ictimai-siyasi, mədəni sahələrdə misilsiz tərəqqiyə və yüksəlişə doğru aparacaqdır. Təmali Lissabon sammitində qoyulmuş, əks-sədasını İstanbul zirvə görüşündə tapmış Azərbaycanın bu parlaq uğurları dünya şöhrətli siyasətçi Heydər Əliyevin müdrik, uzaqgörən diplomatiyası sayəsində mümkün olmuşdur. Heydər Əliyevin bu diplomatik qələbəsi müstəqil Azərbaycanın dünya miqyasında imicinin yüksəlməsinə etibarlı zəmin yaratdı.

*«Azərbaycan» qəzeti,
4 dekabr 1999-cu il*

YENİ AZƏRBAYCAN PARTİYASININ İLK QURULTAYI

Azərbaycan Respublikasında sivilizasiyalı vətəndaş cəmiyyəti, sabit və sosial istiqamətli iqtisadiyyat yaratmaq məqsədilə həyata vəsiqə alan Yeni Azərbaycan Partiyası özünün möhtərəm sədri-müdrək xalq lideri cənab Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ilk qurultayına hazırlaşır.

Bu tarixi məsul tədbir respublikamızın hər bir guşəsində yeni azərbaycançılığın mənəvi birliyini nümayiş etdirir. Artıq bütün xalqımıza məlumdur ki, son illərin ağır sınaqlarından çıxan, 150 mindən çox Azərbaycan vətəndaşını öz sıralarında birləşdirən Yeni Azərbaycan Partiyası bir daha sübut etdi ki, seçdiyi yol uğrunda apardığı mübarizə aparmalarına, yeddi il bundan əvvəl qəbul etdiyi məqsəd və vəzifələrinə sadıqdır. İnsan ləyaqəti və həmrəylik, milli-mənəvi dirçəliş, alovlu vətənpərvərlik, partiya ideyalarına sadıqlıq və vətəndaş mövqeyinin prinsipiallığı kimi mənəvi dayaqqlar üzərində gün-gündən möhkəmlənən, tərəqqi edən Yeni Azərbaycan-

can Partiyası öz vəzifələrini uğurla həyata keçirir.

«Yeni, müstəqil Azərbaycan uğrunda» devizi ilə öz vəzifələrini müəyyənləşdirmiş Yeni Azərbaycan Partiyası 1992-ci ildə noyabrın 21-də Naxçıvan şəhərində öz təsis konfransında qəbul etdiyi proqramında göstərmişdi ki, «çoxpartiyalı sistemə, dünyəvi hakimiyyətə əsaslanan vətəndaş cəmiyyətini inkişaf etdirmək, beynəlxalq normalara hörmət etmək, dünya sivilizasiyasının nailiyyətlərindən geniş istifadə etmək niyyətindədir». Hamının gözü qarşısında möhkəmlənib, inkişaf edib, Azərbaycanda güclü siyasi partiyaya çevrilən YAP öz məramına, proqram və vəzifələrinə sadıq qalaraq vətəndaş həmrəyliyinə inkişaf etdirmiş, dünyanın çox aparıcı dövlətləri ilə birgə əməkdaşlıq edərək sivilizasiyanın nailiyyətlərindən geniş istifadə etmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri möhtərəm Prezidentimiz cənab Heydər Əliyevin bu ilin sentyabr ayında Prezident Sarayında YAP-ın idarə heyətinin, siyasi şuranın, partiyanın qurultayına hazırlıq üzrə təşkilat komitəsinin üzvləri və mərkəzi aparatının rəhbər işçi-

ləri ilə görüşü zamanı demişdi: «Bizim partiya yüksək intellektə, biliyə malik olan insanların partiyası olmalıdır. Biz bunu nəzərə alaraq istərdik ki, partiyanın təşkilatları, onun əsas rəhbər orqanları ziyalılardan, alimlərdən, yüksək biliyə, mütəxəssis keyfiyyətinə malik olan adamlardan təşkil edilsin». Müdrik liderimizin tövsiyəsinə uyğun olaraq Yeni Azərbaycan Partiyası təkcə kəmiyyət yox, həm də keyfiyyət baxımından da yüksək inkişaf yolu keçmişdir.

Bu yaxınlarda 80 illiyini qeyd etməyə hazırlaşan, xalqımızın milli iftixarı və milli sərvəti olan Bakı Dövlət Universiteti özündə YAP-ın qabaqcıl və avanqard dəstələrindən birini birləşdirir. Universitetin professor-müəllim heyəti və çoxsaylı tələbələr arasında yetişən sədaqətli yeni Azərbaycançılar Heydər Əliyevin ideyalarının təbliğatçıları və icraçılarıdır.

Yeni Azərbaycan Partiyası üzvlərinin daha sıx birləşdiyi ictimai təşkilatlardan biri də YAP-ın Qadınlar Şurasıdır. BDU-da YAP-ın Qadınlar Şurası fəal və səmərəli iş aparır. Şura günümüzün reallığı ilə bağlı Yeni Azərbaycan Partiyasının qarşıya qoyduğu

məqsəd və vəzifələri proqram sənədləri kimi qəbul edərək vaxtında və ardıcıl həyata keçirir, bütün bu işlərin kompleks halında həllində fəallıq göstərir. Həmin ictimai təşkilatın həyata keçirdiyi təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsində Qadınlar Şurasının sədri kimi əlimdən gələni əsirgəmirəm və xüsusi fərəh hissi duyuram ki, bütün bu rəngarəng və canlı tədbirlər silsiləsi məhz partiyamızın sədri, görkəmli Prezidentimiz Heydər Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Qadınların əməyini, ictimai-siyasi fəaliyyətini əks etdirən bir təşkilatdan söz düşmüşkən onu da qeyd etmək istəyirəm ki, möhtərəm Prezidentimiz cənab Heydər Əliyevin bütün rəhbərlik dövrlərində həmişə qadınların əməyinə, onların həyatda, elmdə, təhsildə, məişətdə tutduqları mövqeyə daim yüksək qiymət verilmişdir. Bu gün də belədir. Təsadüfi deyil ki, cənab Heydər Əliyev Beynəlxalq Qadınlar bayramına həsr olunmuş toplantıda demişdir:

«Bizim çoxəsrlik tariximiz, mədəniyyətimiz vardır. Azərbaycanın keçmiş zamanlarda da görkəmli qadınları olmuşdu. Ancaq XX əsrdə Azərbaycan qadınının keçdiyi yol, əldə etdiyi nailiyyət-

lər həqiqətən dünya miqyasında bizim üçün böyük iftixar mənbəyinə çevrilmişdir. İndi biz hədsiz iftixar hissi ilə deyə bilərik ki, cəmiyyətimizin hər bir sahəsində qadınlar böyük rol oynayırlar, bəzi sahələrdə aparıcı rol oynayırlar, böyük xidmətlər göstərirlər».

Bu müdrik kəlamları universitetdə birləşən Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olan qadınların da fəaliyyətinə şamil etmək olar. Təşkilatımızda güclü elmi intellektuala malik olan qadınlar dəstəsi fəaliyyət göstərir. Biz bütün bilik və bacarığımızı yetişməkdə olan gənc nəslin təlim-tərbiyəsinə həvəslə həsr edir, partiyamızın müdrik rəhbəri Heydər Əliyev ideyalarının daimi carçıları kimi tanınırıq.

Bütün rəhbərlik fəaliyyəti dövründə yetişməkdə olan gənc nəslin inkişafına və tərəqqisinə əlindən gələni əsirgəməyən cənab Heydər Əliyev YAP-a başçılıq etdiyi mərhələdə də öz ənənəsinə sadıq qalmışdı. Gənclərin irəli çəkilməsi, onlara məsul vəzifələrin etibar edilməsi Heydər Əliyev fəaliyyətinin əsas məqsədlərindən biri olmuşdur. Görkəmli rəhbərimiz 4 sentyabr 1999-cu il tarixli dərin məzmunlu çıxışında göstərmişdi; «mən

dəfələrlə demişəm ki, bizim dövlət orqanlarında, hökumətdə, icra orqanlarında gəncləri daha da cəsarətlə irəliyə çəkmək, gənclərə yol açmaq lazımdır. Gənclər Azərbaycanın gələcəyi olaraq bu gün təcrübələnməli, möhkəmlənməli və Azərbaycanı gələcəkdə də inkişaf etdirməlidirlər». Özüm də gənc nəslin nümayəndəsi kimi möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyevin tövsiyəsini əldə rəhbər tutaraq çalışıram ki, təşkilatımıza məhz qabiliyyətli, bacarıqlı gəncləri, qadınları cəlb edim.

Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü kimi mənim ictimai fəaliyyətim həmişə Heydər Əliyev ideyaları ilə bağlı olmuşdur. O zamanları xoş bir xatirə kimi yada salıram. 1981-ci il oktyabrında Heydər Əliyevin iştirak etdiyi indiki respublika Sarayında kənd təsərrüfatı işçilərinin peşə bayramına həsr olunmuş ümumrespublika müşavirəsi keçirilirdi. Mən gənc ictimaiyyətçi kimi şərəfli bir tapşırıq almışdım. Tələbələr adından çıxış etməli idim. Rəyasət heyətində oturan ölkə rəhbəri Heydər Əliyevin xoşuna gələn həmin çıxışdan sonra respublika gəncləri arasında seçilməyə başladım. Bir neçə dəfə SSRİ qurultaylarında nümayəndə oldum. 1982-

1987-ci illərdə isə SSRİ həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Təftiş Komissiyasının üzvü kimi respublikamızı İttifaq səviyyəsində təmsil etdim. Doğma universitetimizi uğurla bitirərək təyinatla müəllim kimi həmin təhsil ocağında saxlanıldım. Elmi işimi müdafiə edərək tarix elmləri namizədi adını aldım. Hal-hazırda «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu» adlı doktorluq dissertasiyası üzərində işləyirəm.

Yeri gəlmişkən oxucularımız üçün maraqlı olan bəzi fəsillərdən qısaca söz açmaq istəyirdim. Yeni Azərbaycan Partiyasının yarandığı dövr, məkan, şərait doktorluq dissertasiyasında öz geniş əksini tapmışdır. Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin Naxçıvan dövrü tarixi ictimai-siyasi hadisələrlə zəngin bir dövrdür. Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması və təsis konfransının keçirilməsi də məhz həmin dövrə təsadüf edir.

İndi artıq tarixi gerçəkliyə dönmüş 21 noyabr günü Naxçıvan şəhərində Azərbaycanın müxtəlif regionlarından təəssübkeş qrupların 550-dən çox nümayəndəsi iştirak edirdi. Həmin gün YAP-ın təməli

qoyuldu və onə görə da xalqımız hər il noyabrın 21-də tərəqqipərvər, parlament tipli partiyanın yaradılması, Heydər Əliyev ideyalarının, Heydər Əliyev dühasının təntənəsi günü kimi qeyd edir.

Bu gün də Heydər Əliyev ideyalarının ziyası ilə püxtələşən, pərvazlanan Yeni Azərbaycan Partiyası respublikamızın tərəqqisi və inkişafı naminə onun aparıcı siyasi qüvvəsinə çevrilmişdir.

*"Respublika" qəzeti,
15 dekabr 1999-cu il*

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

Bu günlərdə Bakı Dövlət Universiteti öz şanlı 80 illik yubileyini keçirdir.

Azərbaycanda əsrimizin əvvəllərindən başlanmış kütləvi surətdə maariflənmə, savadlanma prosesində Bakı Dövlət Universitetinin müstəsna rolu olmuşdur. Daha dəqiq desək, universitetimizin tarixi Azərbaycan təhsilinin, elminin və mədəniyyətinin inkişafı tarixidir.

Bakı Dövlət Universiteti və Heydər Əliyev mənə elə gəlir ki, bu iki adda bir doğrmaqlıq, bir yaxınlıq var. Möhtərəm prezidentimizin özünün 28 dekabr 1999-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinə göndərdiyi təbrik məktubunda deyildiyi kimi: «Bakı Dövlət Universiteti öz fəaliyyətinin bütün dövrlərində elm və təhsil məbədi olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycan dilinin inkişafında, milli şüurun, vətənpərvərlik ruhunun inkişafında xidmətlər göstərmiş bir mərkəz rolunu oynamışdır».

Bu dostluğun, bu doğrmaqlığın ilk addımlarının səsi əlli il əvvəllərdən eşidilir. Öz doğrma universitetimin, mə-

nim üçün ondan da doğma və əziz fakültəsi olan tarix fakültəsinin məzunu və müəllimi kimi bu gün qəlbim kövrək duyğularla döyünür: qarşımda bütün Azərbaycanın bu gün fəxr etdiyi, sevdiyi və arxalandığı böyük şəxsiyyətin-Heydər Əlirza oğlu Əliyevin vaxtı ilə Azərbaycan Dövlət Universitetinin rektoru, professor C.Hacıyevə yazdığı ərizənin fotosuratına baxıram. 6 avqust 1951-ci ildə imzalanmış ərizədə deyilir: «Tarix elmi sahəsində biliyimi artırmaq, ali təhsil almaq istəyirəm. Bu istəyimi nəzərə alaraq mənim tarix fakültəsində oxumağıma sərəncam verməyinizi xahiş edirəm». Təzada baxın-gələcəkdə bütün həyatı boyu tarix yaradan və tarix yarada-yarada özü də böyük tarixə dönən gənc Heydər Əliyev tarix elmini öyrənmək üçün bu gün 80 illiyini qeyd etdiyimiz bir təhsil ocağına qədəm basır.

Hələ 1951-ci ilin qızmar yay günləridir. Avqust ayıdır. Həmin günün indi tarixə dönən anlarında, saatlarında hələ heç kim bilmir ki, heç kimin ağlına gəlmir ki, professor C.Hacıyevə ərizəsi ilə müraciət edən Heydər Əliyev vaxt gələcək, həmin universitetin 80 illiyini Azərbay-

can Respublikasının prezidenti kimi təbrik edəcək.

Bakı Dövlət Universitetinin bir az uzaq keçmişinə nəzər salsaq, bir daha görürük ki, doğrudan da 1951-ci ildən bu günə kimi möhtərəm Heydər Əliyev bir gün də olsun elm və təhsil məbədi adlandırdığı bu bilik ocağından ayrılmamışdır. 1969-cu ildə universitetimizin 50 illiyinə həsr olunmuş təntənəli yığıncaqda, 1979-cu ildə 60 illiyində böyük həvəslə iştirak etmiş, bütün müəllim və tələbə heyəti tərəfindən fərəh və sevinc içində qəbul edilən dərin məzmunlu nitqi ilə yadda qalmışdı. 1969-cu ildə sovet imperiyasının rus dilini hakim dil kimi təbliğ və təşviq etdiyi bir dövrdə respublika rəhbəri kimi cəsarətli addım ataraq yubiley tədbirində doğma Azərbaycan dilində nitq söyləmişdir: «Azərbaycan Universitetinin yaranması qabaqcıl qüvvələrin yaranması idi, doğma xalqı maarifləndirmək uğrunda, dünya mədəniyyəti və elmi xəzinəsinin qapılarını onun üzünə açmaq uğrunda Azərbaycanın ən yaxşı oğullarının bir çox illər ərzində apardıqları mübarizənin yekunları idi. Doğma respublika ilə birlikdə inkişaf edən, inamla qüvvə toplayan

universitet qabaqcıl elm və mədəniyyət ocağına, yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlayan ali məktəbə çevrilmişdir... Universitetimizin tarixi xidməti bundan ibarətdir ki, o, Azərbaycan ali məktəbinin bünövrəsini qoymuşdur». Bu müdrik sözlər otuz il bundan əvvəl deyilsə də bu gün də öz aktuallığını və təravətini itirməmişdir.

Tale elə gətirdi ki, zaman öz hökmünü verdi; müvəqqəti olsa da öz doğma Vətənindən, Azərbaycandan uzaq düşən xalqımızın qəhrəman və tarixi övladı cənab Heydər Əliyev sevdiyi Bakı dövlət Universitetinin 75 illik təntənəli yubileyində yenə də respublikanın rəhbəri kimi iştirak etdi. həmin gün, 26 noyabr 1994-cü ildə Bakı Dövlət Universiteti öz yetirməsini, dünya şöhrətli siyasətçi Heydər Əliyevi mehriban nəfəsi ilə qarşıladı: həm keçmiş tələbəsi kimi, həm respublika prezidenti kimi, həm də özünün fəxri doktoru kimi! Çünki həmin təntənəli yığıncaqdan bir ay qabaq M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universitetinin Elmi Şurası qərara almışdı:

«Elmin inkişafında, xalqlar arasında əməkdaşlıq və sülhü möhkəmləndirməkdə xidmətlərinə görə Heydər Əli-

yev Bakı Dövlət Universitetinin fəxri doktoru adına liyiq görülsün».

Bu gün dünya siyasətinin əlçatmaz zirvələrini fəth etməyə nail olmuş cənab Heydər Əliyevin də gənclik illəri universitetlə bağlı olmuşdur. Xalqımızın bir çox adlı-sanlı ziyalıları insan ömrünün bahar çağı sayılan gənclik dövrlərinin bir neçə xoşbəxt ilini Bakı Dövlət Universitetinin dəhlizlərində, mühazirə auditoriyalarında keçirmişlər. Mən özüm də doğma universitetimizin tarix fakültəsini bitirmişəm. Və bu gün dərs aldığım, mühazirə dinlədiyim auditoriyalarda müstəqil Azərbaycanın alimi kimi öz doğma ocağımda dərs deyirəm. Bir də ona görə özümü xoşbəxt sayıram ki, sevdiyim tarix fakültəsini bu gün respublikamızın fəxri və iftixarı olan müdrik bir şəxsiyyət də bitirmişdir: o, hörmətli Prezidentimiz Heydər Əliyevdir!

Gənclik ocağı kimi təkcə universitetlə deyil, bütün Azərbaycan gəncliyi ilə, xüsusilə gəncliyin avanqard dəstəsi olan intellektual gənclərlə daim bağlı olan cənab Heydər Əliyev bütün ictimai-siyasi fəaliyyəti dövründə onlardan qayğısını əsirgəməmişdir. Təkcə Bakı Döv-

lət Universitetində deyil, respublikamızın bütün ali təhsil ocaqlarında, habelə vətənimizdən kənara oxumağa göndərilən gənclər həmişə hər vaxt Heydər Əliyev ziyasından bəhrələnmişdirlər. Buna misal olaraq çox təsirli, hamını həm mütəəssir edəcək, həm də sevindirəcək bir əhvalatı xatırlatmaq istərdim. Bu barədə mən Moskva qəzetlərinin birində oxumuşdum. Mənsəbpərəst, xain Qorbaçovun gözügötürməzliyi ucbatından ermənilərin diqtəsi ilə keçmiş SSRİ-nin ən yüksək vəzifələrindən uzaqlaşdırılan Heydər Əliyev həmin qəzetə ayaqüstü müsahibə vermişdir. Yazıda deyilirdi ki, vəzifədən uzaqlaşdırılandan bir neçə saat sonra Heydər Əliyevə müxbir sual vermişdir: «Siz işdən kənarlaşdırılmağınız barədə xəbəri eşidən kimi nə etdiniz?» Məğrur və cəsarətli Heydər Əliyev özünə xas olan təmkin və səmimiyyətlə deyib: «Kabinetimə getdim, bir neçə kitabı və 17 minlik ad-familiya olan bir siyahını götürüb həmişəlik otağımı tərk etdim». «O, nə siyahısı idi» - deyər soruşulan suala cavab olaraq, Heydər Əliyev cavab verib: «Azərbaycanda rəhbər işlədiyim müddət ərzində hər il başqa uzaq şəhərlərə təhsil almağa gön-

dərdiyim gənclərin siyahısı. Bilirdim ki, həmin gənclər heç vaxt mənə etibarsız çıxmayacaq, mənə unutmayacaqlar».

Bu hadisənin özü bir daha subut edir ki, gənclər Heydər Əliyevə nə qədər sağlam, mənəvi tellərlə necə bağlıdırlarsa, Heydər Əliyev də onlara eləcə bağlıdır.

80 yaşını qeyd edən, getdikcə gəncləşən, tərəqqi edən, abadlaşan Bakı Dövlət universiteti müdrik Prezidentimiz cənab Heydər Əliyevin qayğısı və diqqəti sayəsində bu günlər daha təntənəli və möhtəşəm görünür. Çünki düz 30 ildir ki, onun öz yetirməsi, öz doğma övladı olan görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev ziyası, işığı Bakı Dövlət Universitetinin üfüqlərində bərq vurur!...

*"Azərbaycan" qəzeti,
9 fevral 2000-ci il*

**AZƏRBAYCAN DÖVLƏT NEFT
ŞİRKƏTİNİN BİRİNCİ VİTSE-
PREZİDENTİ, MİLLİ MƏCLİSİN
DEPUTATI, YAP-IN SƏDR MÜAVİNİ,
MİLLİ OLİMPIYA KOMİTƏSİNİN
PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BDU-
NUN TƏLƏBƏLƏRİ İLƏ GÖRÜŞÜ**

Görüş zamanı İlham Əliyevə suallar verilmişdir. Suallardan birini Sizin nəzərinizə çatdırırıq.

SUAL: *Mən Türk və Qafqaz xalqları kafedrasının dosenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurasının üzvü, Bakı Dövlət Universitetində YAP qadınlar şurasının sədri İradə Hüseynovayam.*

İcaza verin, hər şeydən əvvəl bu möhtəşəm elm və təhsil ocağına təşrif buyurub gəldiyinizə görə Sizi salamlayım və Sizə "Xoş gəlibsiniz!" deyim. Mahir diplomat, kamil siyasətçi kimi sizin fəaliyyətiniz göz qabağındadır. Təbii ki, bu da böyük iftixar hissi doğurur. Biz Sizin yüksək məna çalarları olan, dolğun, zəngin, ictimai-siyasi mühakimələrlə cilalanmış çıxışınıza böyük həvəslə qulaq asdıq. Doğrudan da, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin birinci vitse-prezidenti kimi həyata keçirdiyiniz tədbirlər öz bəhrəsini verməkdədir. Siz burada dediniz - Azərbaycan dövləti xarici

neft şirkətlərindən milyonlarla dollar bonus almışdır. Bu da bizim dövlətimizin ehtiyat mənbəyidir, gələcəkdə də sərmayələrin, kreditlərin cəlb olunması üçün böyük imkan yaradır.

Son günlərdə Rusiyadan gələn jurnalistlərlə görüşünüzdə Siz peşəkar, diplomatik cavablarınızla bir daha sübut etdiniz ki, bütün fəaliyyətiniz Azərbaycanın iqtisadi mənafeyinə yönəldilmişdir.

Mənim sualım belədir: qadınlarımız həmişə möhtərəm prezidentimizin diqqət mərkəzindədir. Biz onun qayğısını həmişə, hər saat duyuruq, Möhtərəm prezidentimiz martın 6-da ölkəmizin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi həyatında qadınların rolunun artırılmasına dair, yəni dövlət qadın siyasəti haqqında xüsusi fərman imzalayıbdır. Biz qadınlar bunu böyük rəğbətlə qarşılamışıq. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün gənc siyasətçi kimi Sizin addımlarınız nədən ibarət olacaqdır?

CAVAB: *Çox sağ olun, xoş sözlərinizə görə təşəkkür edirəm. Bir şey deyə bilərəm: hesab edirəm, kişilər də bunu etiraf etməlidir ki, qadınlar cəmiyyətin ən fəal hissəsidir. Qadınlar hər*

zaman çox fəal olublar, həm ictimai həyatda, həm ailədə, həm də iş yerlərində daha mütəşəkkil olublar. Baxın, qadınlar cəmiyyəti var, kişilər cəmiyyəti yoxdur. Bunun özü də bir növ onu göstərir ki, qadınlar təşkilatlanma prosesində daha fəaldırlar.

Hesab edirəm ki, prezident tərəfindən imzalanan bu fərman Azərbaycanda qadınlar üçün daha da əlverişli şərait yaradacaqdır. Çunki sirr deyil, Azərbaycanda bu sahədə hələ də bərabərlik yoxdur. həm iş yerlərinin verilməsində, həm müəyyən karyeranın inkişafında, bilmirəm nəyə görə, hələ ki, bəzi müəssisələrdə kişilərə daha çox üstünlük verilir. Hesab edirəm ki, bu düzgün deyildir. Məktəbdə də, institutda da qızlar oğlanlardan yaxşı oxuyurlar. Ona görə də hesab edirəm ki, həmin fərmanın imzalanması ilə bu sahədəki qeyri-bərabərlik aradan götürüləcəkdir.

Sizin dediyiniz bütün xoş sözlərə görə təşəkkür edirəm.

*«Azərbaycan» qəzeti,
17 mart 2000-ci il*

HEYDƏR ƏLİYEVİN AD GÜNÜ XALQIMIZIN BAYRAMIDIR

Dünya sivilizasiyasına görkəmli şəxsiyyətlər bəxş etmiş xalqlar böyük xalqlardır. Müdrik insan təkcə öz xalqı üçün deyil, bütün dünya xalqlarının rifahı, xoş gələcəyi naminə tutarlı işlər, əvəzsiz xidmətlər göstərir. Məhz belə qüdrətli şəxsiyyətlərdən biri dünyada öz yeri və dəsti xətti ilə seçilən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevdir.

XX əsrdə Azərbaycan xalqının bəşəriyyətə bəxş etdiyi nadir şəxsiyyətlərdən biri, dünya şöhrətli siyasətçi, təcrübəli dövlət başçısı Heydər Əliyevin bənzərsiz əmək yolu, zəngin ictimai və siyasi fəaliyyəti müasir tariximizdə mühüm mərhələ təşkil edir. Artıq 30 ildən çoxdur ki, Heydər Əliyevin zəkasının nuru Azərbaycan xalqının ömür yolunu işıqlandırır. O, Azərbaycan xalqının tarixini həm yazır, həm də yaradır.

Cənab Prezidentimiz Heydər Əliyevin bu ilki ad gününü Azərbaycan qadınları daha yüksək əhval ruhiyyə ilə qarşılayır. Ona görə ki, lap bu yaxınlarda «Azərbaycan Respublikasında Dövlət Qa-

dın Siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı qüvvəyə minmişdir. Fərmanda deyildiyi kimi: «Azərbaycan qadını öz iradəsi və mərdliyi, saflığı və sədaqəti ilə cəmiyyətimizin həyatında, xalqımızın milli-mənəvi dəyərlər sisteminin formalaşmasında müstəsna rol oynamışdır». Bu gün də həmin ənənə bütün ardıcılığı və səmərəliliyi ilə davam etdirilir. Ona görə ki, qadınlarımız müstəqillik yollarında inamla addımlayan Azərbaycan dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsində fəal iştirak ediblər. Respublikamızda həyata keçirilən demokratikləşmə prosesindən istifadə edərək, son dövrlərdə vaxtın və zamanın tələblərinə uyğun olaraq bir-birinin ardınca qadın təşkilatları yaradılır, siyasi-sosial, iqtisadi və mədəni həyatında qadınların rolu günbəgün artır və fəallaşır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab Heydər Əliyevin yüksək dəyərləri özündə əks etdirən «Azərbaycan Respublikasında Dövlət Qadın Siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında» məşhur Fərmanına uyğun olaraq ölkədə gedən iqtisadi islahatların təmin edilməsində qadın-

ların kişilərlə hüquq bərabərliyi, xüsusi ilə onların dövlət idarəçiliyində bərabər təmsil olunması gündəmə gəlmişdir. Bütün bunlar hörmətli Prezidentimizin biz qadınlara göstərdiyi daimi qayğının, diqqətin təzahürüdür. Mən Bakı Dövlət Universitetində YAP Qadınlar Şurasının sədri kimi fəal ictimai-siyasi iş aparıram. Həm də YAP-ın Siyasi Şurasının üzvüyəm. Təmsil etdiyim ictimai təşkilatın qadınları adından bu günkü əziz gün münasibəti ilə Möhtərəm Prezidentimizi, cənab Heydər Əliyevi səmimi qəlbdən təbrik edirəm, ona çətin və şərəfli işində Azərbaycan xalqının rifahı, xoş gələcəyi naminə möhkəm can sağlığı arzu edirəm.

Öz əziz gününə möhtərəm Prezidentimiz də əliboş gəlməmişdir. Ötən ildə ölkəmizin daxili və xarici siyasətində yeni-yeni nailiyyətlər əldə edilmiş və respublikamız üçün mühüm və dünya əhəmiyyətli hadisələrlə zənginləşmişdir. Heydər Əliyevin zəhmət dastanının hər səhifəsi tarixə qızıl hərflərlə həkk olub. Belə səhifələrdən biri də ötən ilin noyabr ayında İstanbul şəhərində keçirilən Avropa dövlətlərinin zirvə toplantısında onun Azərbaycan dövlətinin mənafeyini qoruyan, Azərbaycanın

gələcəyini təmin edən səmərəli, uğurlu fəaliyyətidir.

Azərbaycan xalqının adından İstanbul xartiyasının, adi silahlar haqqında sənədi imzalayarkən, siyasi bəyannaməyə razılıq verərkən möhtərəm Prezidentimiz xalqımızın ona verdiyi mandatı ləyaqətlə həyata keçirmişdir. Çünki sənədlər tarixdə yaşayacaqdır və uğurlu səmərəsini verəcəkdir. Azad Azərbaycan, sərbəst daxili və xarici siyasət aparan xalqımız öz müstəqilliyi ilə fəxr edir. Çünki respublikamız öz imzasını xalqımızın görkəmli oğlu, cənab Heydər Əliyevin əli ilə həmin tarixi sənədlərə imza atmışdır.

Prezidentimizin ardıcıl və çoxşaxəli fəaliyyətinin xarici siyasətlə bağlı əsas uğurlarından biri də o olmuşdur ki, ümumi Qafqaz evində Müttəfiq respublikaların sülh və əmin əmanlıq şəraitində yaşayıb bir-birləri ilə səmərəli əməkdaşlıq etməyin təşəbbüskarı və tərəfdarı olmuşdur.

Öz sülhsevər siyasəti ilə dünya xalqlarının və aparıcı dövlətlərin prezidentlərinin hörmətini qazanmış cənab Heydər Əliyevin İstanbul zirvə toplantısında Ermənistan - Azərbaycan münəqi-

şəsinin həllinə həsr edilmiş bir sıra dəyərli görüşləri olmuşdur.

Bu gün qədirbilən xalqımızın bütün təbəqələrindən olan nümayəndələri Azərbaycanın tarixində xoşbəxt bir gün olan 10 may tarixini xalqımızın əbədi, yadda qalan günü kimi qeyd edirlər. Bəli, bu tarixi 10 may günü bu gün, sabah, uzun-uzun illər boyunca müstəqil Azərbaycanımızın, Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixində möhtəşəm bir zaman kimi yaşayacaqdır. Ulu Tanrının Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi böyük, görkəmli qüdrətli, yenilməz övladı-Heydər Əliyev mövlud günü kimi əbədiləşdiriləcəkdir.

Hörmətli və əziz Prezidentimiz! Ad gününüz mübarək!

*"Aktual" qəzeti,
10 may 2000-ci il*

НЕУКЛОННОЕ РАЗВИТИЕ АЗЕРБАЙДЖАНО-ТУРЕЦКИХ СВЯЗЕЙ

Как известно, одним из краеугольных камней азербайджанской внешней политики является постоянно расширяющееся азербайджано-турецкое сотрудничество. Важность вышеизложенного неоднократно подчеркивал и Президент Азербайджанской Республики уважаемый Гейдар Алиев. Связи эти многоплановые, они затрагиваются все стороны наших отношений, в том числе и научно-образовательные. Одним из примеров явилось участие азербайджанских ученых во втором национальном симпозиуме, посвященном вопросам подготовки преподавательских кадров, который состоялся в мае этого года в городе Чанаккала. Симпозиум проводился на базе местного университета, являющегося одним из ведущих вузов Турции в области педагогических наук. Его работа была очень напряженной и проходила по 10 секциям, всего было проведено 30 заседаний.

Безусловно, нам все было интересно, так как турецкий опыт образования посвоему уникален. Он, в отличие от нашего, больше построен на эволюционных методах. Значительное

место в нем занимает, с одной стороны, прикладное использование достижений западной педагогики, а с другой - национальные особенности страны.

В турецком образовании основополагающими являются принципы Ататюрка, вокруг которых и строится вся система образования. Нация - государство-личность – его основная линия.

Помимо чисто рутинных вопросов педагогической науки, как, например, методы преподавания дисциплин, участники симпозиума особое внимание уделили таким проблемам, как историко-философский подход в деле подготовки кадров, методы внеаудиторной работы с будущими учителями, новые подходы в подготовке педагогических кадров, вычислительная техника в образовательном процессе, модернизм, права человека и современный учитель, демократические ценности и учебном процессе и т.д.

Отдельное заседание было посвящено опыту тюркских стран. На симпозиуме был представлен и мой доклад на тему: «Методика преподавания курса истории народов Кавказа в высших учебных заведениях», вызвавший живой интерес. История, как и

каждая наука, не может существовать без систематизации объективных знаний, без теоретических обобщений материала, без проникновения в суть исследуемых явлений. Велика роль истории в подготовке кадров специалистов, повышении культурного и научного уровня студентов, расширении их кругозора, мировоззренческих взглядов.

Кавказ - уникальный в культурно-этническом разнообразии регион мира, где представлены разные народы со своей неповторимой культурой и традициями.

Крупные перемены, уже произошедшие и происходящие в современном мире, выдвигают ряд актуальных практических и теоретических проблем, относящихся к изучению истории стран и народов этого региона, недавно вновь добившихся политической самостоятельности. Определение ближайших перспектив развития этих стран непосредственно связано с их историческим прошлым. Обращение современности к опыту прошлого преследовало и преследует важные цели при этом всегда, начиная с античности, среди многообразных форм, в которых используется такой опыт, особое значение принадлежит попыткам извлечь из него уроки,

полезные для настоящего и будущего. Это особенно касается народов, проживающих в кавказском регионе. Например, не изучив обстоятельно освободительное движение народов в предшествующие периоды, нельзя правильно понять и дать оценку событиям, происходившим на Кавказе сегодня.

Деятельность комиссии по истории тюркских народов была очень плодотворной, в ходе ее работы были обсуждены многие вопросы истории, этнографии, современного положения тюркских и кавказских народов. На заседании этой комиссии были заслушаны доклады, работающих в Чанаккалинском университете профессора Курбандурды Гелдыева и нашего соотечественника профессора Айдына Ибрагимова.

Работа нашей секции была настолько интересной, что участники заседания, изменив тематику и значительно превысив регламент, долго дискутировали на тему об особенностях систем образования Турции и Азербайджана. Дискуссия была живой и плодотворной. Именно здесь я еще раз почувствовала правильность слов: «Мы - одна нация, два государства».

Надо отметить, что турецкие коллеги довольно критически относятся к системе своего образования. Они были удивлены, к примеру, тем, что мы переняли у них опыт тестирования на вступительных экзаменах. Их очень интересовал вопрос о популярности турецких лицеев в Азербайджане. Безусловно, между нами много общего, но и очень много того, что нас отличает, особенно в деле организации и структурах образования.

Мне кажется, сотрудничество в такой важной сфере, как образование, должно расширяться. Симпозиум в Чанаккале является одним из примеров этого.

Во время симпозиума у меня состоялась встреча с ректором университета, профессором Рамазаном Айдыном. Он выразил благодарность нашему университету за подготовку высококвалифицированных кадров. И это не случайно, ведь в Чанаккале работают 10 выпускников Бакинского государственного университета. Они, по словам ректора, вносят большой вклад в становление молодого Чанаккалинского университета.

Несколько слов о самом городе. Чанаккала - один из красивейших городов Турции, он находится на берегу пролива Дарданеллы.

Это - гордость турецкой нации. Именно здесь. Начиная в 1915 году свой боевой путь основатель Турецкой Республики Мустафа Кемаль Ататюрк. Именно здесь турецкая армия нанесла удар по противнику, сохранив тем самым свое господство над проливами. Надо отметить, что и здесь глубоко чтят память шехидов, отдавших жизни за территориальную целостность, своего государства. Здесь создан пантеон памяти погибших, среди которых есть и наши соотечественники. Самое интересное, что здесь ценят не только своих шехидов, но и погибших солдат противника. За их могилами ухаживают, там установлены памятники.

Ежегодно потомки иностранных легионеров посещают могилы своих предков. Особенно много паломников приезжает из Австралии и Новой Зеландии (в основном уроженцы этих стран и воевали в составе британской армии).

Вторая отличительная черта Чанаккалы - его древняя история. Здесь и знаменитая Троя, и Аполлон, и кони Зевса и т.д. Ото всего здесь веет ароматом древности.

Сразу после симпозиума я была приглашена в Анкару, в университет Гази, один из крупнейших

вузов Турции, в котором обучается свыше 50 тысяч студентов, где при участии профессорско-преподавательского состава и студентов университета провела несколько лекций по истории тюрских и кавказских народов.

Аудиторию также интересовали вопросы, связанные с сегодняшним положением в нашей республике. После лекции у нас состоялся интересный разговор со студентами университета. Я рассказала им, что сегодня в Азербайджане проводятся важные реформы в области экономики, образования, социальной и правовой защиты населения. Благодаря усилиям Президента Азербайджанской Республики Гейдара Алиева наше государство уверенно идет по пути независимого демократического развития.

При условии общественно-политической стабильности в регионе могут стать реальностью такие важные для мирового сообщества проекты, как Великий шелковый путь, «Контракт века», нефтепровод Баку-Джейхан. И Президент Азербайджана - прочный гарант этой стабильности, этих крупных, значимых экономических и политических программ.

В заключение хочу отметить, что проведение подобных научных симпозиумов и мероприятий служит развитию связей между родными по языку, истории и национальному духу тюркскими народами.

*Газета "Бакинский рабочий",
9 июня 2000 г.*

DÜNYA AZƏRBAYCANLILARININ HƏMRƏYLIYI GÜNÜ

31 dekabr- Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik günüdür, həmrəylik günü böyük, zəngin dövlətçilik tarixinə malik olan Azərbaycan xalqının hər şeydən əvvəl milli qürur günüdür, ümummilli bayramıdır.

Bu günün əzizliyi və doğmalığı bir də ondan ibarətdir ki, siyasi mənsubiyyətimizi, xüsusiyyətlərimizi bir kənara qoyaraq hamımız Azərbaycanın gələcəyi haqqında vahid fikrə gəlir, düşünür və hesabat veririk ki, bağrında böyüyüb boya-başa çatdığımız bu yurd üçün nə iş görmüşük. Tutduğumuz vəzifədən, fəaliyyət göstərdiyimiz cəhətdən asılı olmayaraq bu, bizim hamımızı birləşdirir, vahid məqsəd uğrunda mübarizəyə səsləyir.

Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik gününün dövlət bayramı kimi qeyd edilməsi xalqımızın milliazadlıq mübarizəsinin məntiqi nəticələrindən biridir. Bu bayram eyni zamanda qədim tarixə və zəngin ənənələrə malik olan Azərbaycan xalqının dirçəlişini, tərəqqisini və birliyini əks etdirən, onun müqəddəs və məsuliyyətli milli mübarizə missiyasını unutmğa səsləyən inam və ümid anıdır.

Azərbaycan torpaqları dünya sivilizasiyasının, qədim mədəniyyətlərin mərkəzidir. Məhz burada dünyanın ən qədim

mədəniyyət inciləri yaranıb. Ən qədim dövlətləri mövcud olub. Azərbaycanlıların beş min illik dövlətçilik ənənələri, dövləti idarəetmə tarixi vardır. Qədim dövrdə Manna, Atropatena, Qafqaz Albaniyası kimi güclü, qüdrətli dövlətlərimiz olubdur. Orta əsrlərdə də Azərbaycan reallıqları dünya siyasətinə güclü nüfuz edirdi. Azərbaycanın Eldəgizlər, Qaraqoyunlu, Ağqoyunlu, Səfəvilər dövlətləri Yaxın və Orta Şərqi çox geniş ərazilərini idarə edir və bütün dünyada siyasətçilik, dövlətçilik ənənələrini, təcrübəsini aşılıyordu.

Cavanşir və Babək kimi sərkərdələrin qəhrəmanlıqları böyük vətənpərvərlik məktəbinə çevrilmiş, Vətənin bütövlüyü, xalqın birliyinin təcəssümü olmuşdur. Məhəmməd Cahan Pəhləvanın, Qızıl Arslanın, Uzun Həsənin, Şah İsmayıl Xətəinin və başqa dövlət xadimlərimizin həyat və fəaliyyəti xalqın Vətən sevgisi və dövlətçilik hissini daha da inkişaf etdirmiş, onu həyatın ən ali məramına çevirmişdir.

Azərbaycan xalqı dünyanın böyük xalqlarından biridir. Şərqlə qərbi, Şimalla Cənubi, Avropa ilə Şərqi əlaqələndirən qızıl körpünün sahibidir. Xalqımız suveren dövlətdə yaşamaq arzusunu gerçəkləşdirmək üçün şərəfli, lakin çətin mübarizə yolu keçmişdir. Əlverişli geosiyasi mövqeyinə görə daim böyük dövlətlərin hərbi və siyasi

müdaxiləsinə məruz qalan Azərbaycan zaman-zaman qanlı müharibələr meydanına çevrilmişdir.

Ancaq var-dövləti, torpağı talan edilən Odlar Yurduunun övladları ruhdan düşməmiş, ölüm-dirim savaşına qalxaraq müstəqillik və suverenlik hüququ uğrunda mübarizə aparmışdır.

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri müstəqillik ideyası ətrafında birləşərək 1918-ci ildə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaranmasına nail oldular. Lakin milli birliyin zəifliyi, siyasi partiya və fraksiyaların bir-birinə qarşı barışmaz mübarizəsi və xarici hərbi müdaxilə nəticəsində Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti süquta uğradı. Xalqın birlik, bütövlük və müstəqillik arzularına müvəqqəti son qoyuldu. Yüz minlərlə soydaşımız repressiya və təqiblərə məruz qaldı, bir qismi isə siyasi mühacirət edib bütün dünyaya səpələndi. Müharibələrdə və repressiya illərində minlərlə övladını itirən Vətənimizin elmi-mədəni inkişafına, ictimai-siyasi irəliləyişlərinə vurulan zərbələr xalqımızın güclü, dövlətimizin qüdrətli olmasına ciddi maneçiliklər törətmişdir.

XX əsrin sonunda xalqımız yenidən öz müstəqil dövlətini yaratmaq imkanına müvəffəq oldu.

Lakin 1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanın siyasi varlığının yox edilməsi,

vətəndaş müharibəsinin başlanması reallığa çevrilmişdir. Qədirbilən xalqımız unutmur ki, tarixin bu ağır məqamında Azərbaycanı yurdumuzun qəhrəman oğlu, Ulu Tanrının bizə bəxş etdiyi Heydər Əliyev xilas etdi.

Bu gün hamımızın qəlbini rıqqətə gətirən, hamımızı ümidli sabaha səsləyən milli həmrəylik bayramının qeyd olunması xalqımızın heç zaman azalmayan milli birlik və həmrəylik hissələrinin təntənəsi kimi qavranılır. Eyni zamanda bu bayram onun rəsmi şəkildə qeyd olunmasının təşəbbüskarı olan Heydər Əliyevin xalqımızı həmrəyliyə və birliyə aparan uzaqgörən siyasətinin təəcəssümüdür. Möhtərəm Prezidentimiz cənab Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan Respublikası bütün azərbaycanlıların istinad yeri, ata evi, doğma ocağıdır.

Bu gün dünyanın hər yerinə səpələnmiş Azərbaycanlılar yenidən müstəqillik qazanmış, Azərbaycan Respublikasının haqq işini mudafiə etməyə başlamışlar. Bu, bir tərəfdən, bir milyondan çox azərbaycanlının öz dədə-baba yurdundan didərgin düşməsi nəticəsində, müstəqilliyimizin nəticəsində yaranmışdırsa, digər bir tərəfdən isə, xalqımızın milli nicatı, böyük qüdrət sahibi, tarixi şəxsiyyətin-Heydər Əliyev müdrikliyinin, zəkasının, zəngin siyasi fəaliyyətinin nəticəsi və birbaşa məntiqi davamıdır.

Hansı ölkəyə gedirsə getsin, harada rəsmi səfərdə olursa olsun, daim yerli Azərbaycan diasporu ilə görüşür, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın problemləri, imkanları ilə maraqlanır, onların Azərbaycan ətrafında birləşməsinə çalışır.

Bir neçə fakta müraciət edək. Möhtərəm Prezidentimiz 10 fevral 1994-cü ildə Türkiyədə səfərdə olarkən azərbaycanlılarla görüşündə dedi: «Biz istərdik ki, dünya azərbaycanlıları həmrəy olsunlar. Mən bu duyğularla, bu hisslərlə yaşayıram. Öz prezidentlik vəzifəmi bundan sonra həyata keçirəcəyim dövrdə də bu hissləri əsas tutacağam»,

Azərbaycan xalqı yeni minilliyin astanasında milli-mənəvi bütövlüyünü təmin etməyin zəruri olduğunu aydın dərk edir. Bu bütövlüyün əsası və ilhamverici qüvvəsi müstəqil, inkişaf edən Azərbaycan dövlətidir.

Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi müstəqil Azərbaycanı qorumaq və yaşatmaq üçün ən vacib amillərdən biridir.

Müstəqillik şəraitində möhtərəm Prezidentimizin rəhbərliyi ilə əldə olunan uğurlar bir daha göstərir ki, Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi gününü məhz vətənimizdən-Azərbaycandan başlamalıyıq. İlk növbədə özümüz həmrəy olmalıyıq. Özümüz xaricdəki soydaşlarımıza nümunə olaraq birləşib Azərbaycan-

canın taleyüklü problemlərinin həlli istiqamətində fəaliyyət göstərməliyik.

Ulu Tanrı hər bir azərbaycanlıya yar olsun. Birliyə, Azərbaycan xalqının həmrəyliyinə çağırış hər birimizin müqəddəs amalı olmalıdır.

Dünyanın nadir siyasi simalarından olan, xalqımızın tarixi övladı Heydər Əliyevin ətrafında birləşməklə bu amala qovuşaq.

"Respublika" qəzeti

31 dekabr 2000-ci il

MİLLİ QÜRUR GÜNÜMÜZ

Bu günlər biz 20 Yanvar faciəsinin on birinci ildönümünü qeyd edirik.

Kommunist rejimini nəyin bahasına olursa-olsun, saxlamağa çalışan imperiya az qala bütün hərbi maşınını işə salaraq öz milli azadlığı və istiqlaliyyəti, torpaqlarının müdafiəsi uğrunda mübarizəyə qalxmış xalqımıza divan tutmaq üçün həmin gecə Azərbaycana qarşı açıq silahlı təcavüzə başladı. Bakının küçə və meydanları günahsız insanların qanına bulandı. Bu, tarixdə dövlətin öz vətəndaşlarına qarşı görünməmiş vəhşiliyi idi. Həmin gün Azərbaycan xalqına qarşı hərbi, siyasi, mənəvi təcavüz edildi. Həm də bu faciə ondan əvvəlki dövrdə Azərbaycan xalqının başına gəlmiş bəlalar və hadisələrlə sıx bağlıdır. Ondan öncə, bir neçə il əvvəl təcavüzkar qüvvələr tərəfindən Azərbaycan Respublikasını, Azərbaycanı parçalamaq, dağıtmaq, Azərbaycan torpaqlarını zəbt etmək meylləri planlaşdırılmış və həyata keçirilirdi. Bunları həyata keçirmək üçün Azərbaycan xalqının iradəsini qırmaq lazım idi. 20 Yanvar faciəsi də məhz bununla əlaqədar olaraq törədildi.

Təəssüf ki, xalqa xəyanət etmiş olan öz içimizdəki şəxslər o təcavüzü ört-basdır etməyə çalışmışlar və bu məsələyə siyasi-hüquqi qiymət verilməmişdir. Qanlı faciəni törədənlərin çoxu indiyədək

öz layiqli cəzalarını almamışlar. Respublikanın o zamankı rəhbərliyi baş vermiş qanlı hadisələrə siyasi qiymət vermək əvəzinə hansı yolla olursa-olsun, faciənin mahiyyətinin gizlədilməsinə cəhd göstərmişdilər.

20 Yanvar faciəsinin ən böyük və birinci dərəcəli günahkarı M.S.Qorbaçov başda olmaqla o vaxtkı sovet rəhbərliyi və Azərbaycan dövlətinin başında duran şəxslər idilər. 1990-cı il yanvarın 15-də SSRİ Ali Sovetinin Rəyasət Heyəti Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində və bəzi rayonlarda fəvqəladə vəziyyət elan olunması haqqında qərar qəbul etmiş, həmin qərara əsasən 1990-cı il yanvarın 15-də yerli vaxtla saat 23-dən "Dağlıq Qarabağ ərazisində, Azərbaycan SSR-in ona bitişik rayonlarında, Ermənistan SSR-nin Gorus rayonunda, habelə Azərbaycan SSR ərazisində SSRİ dövlət sərhədi boyunca sərhəd zonasında "fəvqəladə vəziyyət elan edilmiş və Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət heyətinə təklif olunmuşdu ki, əhalinin, müəssisələrin, idarə və təşkilatların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Bakı, Gəncə şəhərlərində və digər yaşayış məntəqələrində qadağan saatının tətbiqi də daxil olmaqla lazım olan hər cür tədbirləri görsün 1990-cı il yanvarın 19-da M.S.Qorbaçov "Yanvarın 20-dən Bakı şəhərində fəvqəladə vəziyyətin tətbiq edilməsi haqqında" SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyəti

nin qərarını imzalamışdı. Fərman yalnız yanvarın 20-də səhər 6-7 radələrində, yəni televiziyanın enerji bloku partladıldıqdan və qırğın törədildikdən sonra radio ilə elan edilmişdi. Əməliyyat başlamazdan və fəvqəladə vəziyyət elan olunmasından xeyli qabaq isə Bakı şəhərinə qrafik üzrə 1990-cı il yanvarın 11-də minlərlə əlavə əsgər, milis və kursant gətirildi.

Hadisə ərəfəsində, yəni 1990-cı ilin yanvarın 10-dan etibarən Azərbaycanda yaşayan yüksək vəzifəli rus vətəndaşlarının ailə və uşaqları aeroportdan Rusiyanın müxtəlif şəhərlərinə yola salınırmışlar. Bütün bunlar 20 Yanvarın M.S.Qorbaçov tərəfindən planlı şəkildə və xüsusi məqsədlərlə hazırladığını və həyata keçirildiyini sübut edir.

Möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət vermək mümkün olmuşdur, Respublika prezidentinin 1994-cü il 5 yanvar tarixli fərmanına müvafiq olaraq Milli Məclis bu məsələ ilə bağlı xüsusi iclasını keçirmiş və 1994-cü il 29 mart tarixli qərarı ilə 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət vermişdir.

Sovetlər imperiyasının və onun Azərbaycandakı əlaltılarının törətdiyi 20 Yanvar faciəsinin ibrət dərslərini xalqımız heç zaman unutmayacaqdır. Və

bunu bir daha 20 Yanvar faciəsinin 11-ci ildönümü ilə bağlı respublika prezidentinin fərmanı təsdiq edir və bizi bir daha unutqan olmamağa çağırır.

Bəli, can üstə olan sovet imperiyası xalqımızın tarixinə ən faciəli bir səhifə yazdı. Lakin 20 Yanvar qırğını Azərbaycan xalqının iradəsini, azadlıq eşqini söndürə bilmədi. 20 Yanvar nə qədər dəhşətli bir gün olsa da, eyni zamanda yurdumuzun tarixinin heç vaxt unudulmayacaq şərəfli qəhrəmanlıq səhifəsinə çevrildi.

*«Azərbaycan» qəzeti,
20 yanvar 2001-ci il*

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ AZƏRBAYCAN DÖVLƏTÇİLİYİ

*«Azərbaycan dövləti indiyə
qədər olduğu kimi, bundan
sonra da Azərbaycanın
dövlətçiliyinin, müstəqilliyinin
Azərbaycan xalqının milli
azadlığının keşiyində daim
duracaq və bu müstəqilliyi
cəsarətlə qoruyub
saxlayacaqdır. İnanıram ki,
müstəqil Azərbaycan
Respublikası XXI əsrdə
həyatın bütün sahələrində
geniş inkişaf edən,
çiçəklənən bir ölkə kimi
böyük uğurlar
qazanacaqdır».*

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Heydər Əliyevin yeni 2001-ci il,
yeni əsr və üçüncü minillik münasibətilə
Azərbaycan xalqına müraciətindən.

Əsrlər ayrıcında, minilliyin böyük vaxt kəsiyində
müstəqil Azərbaycan tarixinin mürəkkəb
zamanlarından, qalmaqallı, ziddiyyətli dövrlərindən
yeni müstəqil Azərbaycanın bu günün vaxt
zirvələrindən bir tarixi şəxsiyyət görünür. O, əsrin
üçdə birini xalqının və vətə-

ninin tarixində Azərbaycan dövlətçiliyini yalnız yüksəlişə və tərəqqiyə, müstəqilliyə və suverenliyə aparan bacarıqlı dövlət başçısı Heydər Əliyevdir.

Bu böyük şəxsiyyətin dünya şöhrətli adı ilə tarixin elə vacib dövrləri bağlıdır ki, bu dövrləri yalnız xalqın və ölkənin inkişaf erası adlandırmaq lazımdır.

Heydər Əliyevin fəaliyyəti bir-birinə zidd olan iki müxtəlif ictimai-siyasi sistemin qovuşuğundan keçmiş və bunların hər ikisindən o, bacarıqla istifadə edib respublikamızın hərtərəfli inkişafını təmin etmişdir.

XX əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev ilk növbədə respublikamızın ən geri qalmış sahələrinə qayğı göstərməyə başladı. Kənd təsərrüfatı, ağır və yüngül sənaye, neft sahəsində yüksək məhsuldarlıq əldə etmək üçün yeni texnologiyaya diqqət, elm, təhsil, mədəniyyət, ədəbiyyat və incəsənət sahəsində misilsiz yüksəlişlər illəri başladı.

1969-1982-ci illər ərzində respublikamızda milli gəlirin ümumi həcmi ən yüksək mərhələyə çatdı. Sənaye istehsalı, həmçinin əmək məhsuldarlığı iki dəfə, kənd təsərrüfatında istehsal olunan

məhsulun ümumi həcmi 2,7 dəfə, xalq istehlakı mallarının istehsalı isə 3 dəfə artdı. İqtisadiyyatda köklü struktur və keyfiyyət dəyişiklikləri baş verdi, tərəqqinin və yüksəlişin təməli qoyuldu. Bir-birinin ardınca bolluqla dolu beşilliklər Azərbaycanı keçmiş SSRİ-də birləşən on beş respublikadan ən öndəri, ən qabaqcılı etdi. Sənaye müəssisələrinin, yaşayış binalarının, mədəni-məişət obyektlərinin tikilib istifadəyə verilməsi sosial-iqtisadi tərəqqinin yüksək mərhələsinə çatmışdı. Respublikamızın əsas istehsal sahəsi olan neft sənayesi, energetika, qara metallurgiya, kimya və neft kimyası sənayesi inkişaf etdikcə respublikamız keçmiş SSRİ-nin ən qabaqcıl Respublikaların birinə çevrilirdi.

Nəqliyyat kompleksində, dəmir yolunda, gəmilərin yüklənmə-yükboşaltma işlərində hərəklər sürətlənmiş, sənişin nəqliyyatının işində intensivlik artmışdı.

Bütün əsrlər boyu qədim əkinçilik diyarı kimi tanınmış Azərbaycan Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə nəhəng aqrar respublikalardan birinə çevrilmişdi, meliorasiya və irriqasiya sahəsində mühüm tədbirlər həyata keçirilir,

aqrotexniki qaydalar sürətlə təkmilləşir, taxılın, pambığın, tərəvəzin, üzümün, çay yarpağının və başqa kənd təsərrüfatı məhsullarının artımı ildən-ilə nəzərə çarpacaq dərəcədə yüksəlirdi. Əvvəllər yol verilən kobud nöqsanlar, yəni iri obyekt və müəssisələrin əksəriyyətinin bir qayda olaraq Bakı, Sumqayıt şəhərlərində tikilməsini nəzərə alaraq, ucqar rayon mərkəzlərində, müxtəlif bölgələrdə respublika əhəmiyyətli obyektlər tikilir, iş yerləri açılırdı. Sözün əsl mənasında Azərbaycanın müasir tarixində 1969-cu ildən sonrakı dövr dönüş mərhələsi, inkişaf təməllərinin quruculuğu dövrü olmuşdur. Bütün ictimaiyyətin, tarixçilərin etiraf etdiyi kimi, 1970-1985-ci illər Azərbaycanın quruculuq səlnaməsinin ən məhsuldar, işıqlı səhifələri olmuşdur. Həyata keçirilən böyük və nəhəng dəyişikliklər tutumuna və həcminə görə, iqtisadi və sosial sahələrdə tətbiq olunan islahatlar Azərbaycan xalqının maddi rifah halının keyfiyyətə yeni mərhələyə çatmasına böyük təkan vermişdi. Hələ o zaman SSRİ hökuməti Azərbaycanla bağlı beş xüsusi qərar qəbul etmişdi. Həmin qərarların həyata keçirilməsi ilə respublikamızın xalq təsərrüfatında

hərtərəfli yüksəliş, ardıcıl inkişaf dövrü başlanmışdı. Fəhlə və kolxozçular, respublika ziyalıları xalqımızın maddi və mənəvi inkişafında yüksək nəticələr qazanmışlar. Haqlı olaraq bu gün biz fəxrlə qeyd edə bilərik ki, indiki dövlət suverenliyimiz və iqtisadi müstəqilliyimizin təməli 1970-1985-ci illərdə qoyulmuş oldu.

Sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının dinamik artan istehsalı, plan və öhdəliklərin vaxtından əvvəl və artıqlaması ilə yerinə yetirilməsi Azərbaycanın inkişafının nə qədər sürətli olmasını göstərirdi: 1985-ci ildə təkcə sənayedə əmək məhsuldarlığı 1970-ci illə müqayisədə 2,1 dəfə, kənd təsərrüfatında isə 1,8 artmışdı.

O vaxtkı ən kəskin problemlərdən biri də əmək qabiliyyətli əhəlinin ictimai əməyə cəlb olunması, habelə əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi məsələsi idi. 1970-ci ildən başlayaraq bu problemin həlli yollarında ardıcıl olaraq görülən işlər, atılan addımlar öz səmərəsini vermişdi, orta və kiçik şəhərlərdə, kənd yerlərində əlavə iş yerləri açılması hesabına fəhlə, qulluqçu və kolxozçuların orta illik sayı 813 min nəfər,

yaxud 1,5 dəfə artaraq 1985-ci ildə 2 mln. 360 min nəfərə çatmışdı.

Azərbaycan sənayesinin inkişafında elmi-texniki tərəqqinin nailiyyətləri geniş tətbiq olunaraq 1971-1985-ci illərdə 581 adda yeni tipli maşın, avadanlıq, aparat və cihaz nümunələri yaradılmışdı. 1050 adda mühüm sənaye məhsulunun 2519 mexanikləşdirilmiş axın xətti, 73 elmi-istehsalat və istehsalat birlikləri yaradılmışdı ki, bunların da tərkibində 264 iri müəssisə vardı.

Azərbaycan xalqının həyatının bütün sahələrində əsaslı dönüşlər yaranmış, kənd təsərrüfatında, sənayedə əhəmiyyətli nəticələr əldə edilmişdi. Bununla yanaşı, elm, təhsil, maarif, ictimai-mədəni sahələrdə də keyfiyyətli dəyişikliklər baş vermişdi.

Xalqımızın müdrik oğlu, dövlətimizin rəhbəri Heydər Əliyevin gərgin əməyi nəticəsində respublika başdan-başa, kənd-kənd, rayon-rayon, şəhər-şəhər dəyişərək inkişaf etmiş, müasir, qabaqcıl bir ölkəyə çevrilmişdi. Hələ o zaman tarixçilər və politoloqlar təhlil edərək, sübut edirdilər ki, SSRİ-də cəmi iki respublika tam müstəqil olaraq yaşayıb, fəaliyyət göstərə bilər. Onlardan biri Azərbaycan idi.

İqtisadiyyatımızın dinamik inkişafı ilə yanaşı elm və mədəniyyət də böyük inkişaf yolu keçmişdi. Dünyəvi teatr, müasir məktəb, demokratik mətbuatın yaranmasının bünövrəsi XIX əsrdə qoyulsa da, məhz son 70 ildə savadsızlıq tam ləğv olunmuş, ali məktəblərin inkişaf etmiş böyük şəbəkəsi yaranmışdı.

1970-1980-ci illərin əvvəllərində ali təhsil sahəsində yaranan fundamental maddi-texniki baza, mütərəqqi ənənələr bu gün milli ali təhsilimizin möhkəm bünövrəsini təşkil edir.

Ali təhsilin inkişafı üçün 70-ci illərdə çox böyük və mühüm işlər görülmüşdür. Həmin müddətdə yeni ali məktəblər - Naxçıvanda, Xankəndində pedaqoji institutlar, İnşaat Mühəndisləri İnstitutu, Rus dili və Ədəbiyyatı İnstitutu, Xarici Dillər İnstitutu, Gəncə Texnologiya İnstitutu açıldı. Ali məktəblərin maddi-texniki bazasının inkişafı üçün böyük işlər görüldü: Universitet, Neft-Kimya İnstitutu, Tibb İnstitutu və başqa ali məktəblər üçün binalar tikildi, müxtəlif ləvazimatlar alınıb gətirildi. Tələbələr üçün yataqxanalar tikildi. Bütün bunlar Azərbaycanda ali təhsilin səviyyəsini yüksəltməyə yönəldilən addımlar idi.

1970-ci illə müqayisədə 1980-ci ildə ali təhsilli ixtisaslı kadrların sayı respublikada iki dəfə artmışdı. O dövrdə yüksək ixtisaslı kadrların böyük bir ordusunu qadınlar təşkil edirdi-1978-ci ildə onlar ümumi sayın 46 faizini təşkil edirdilər (104 min nəfər).

Başqa bir sahəni götürək. O vaxt gənclərimiz üçün keçmiş İttifaqın ən iri ali təhsil mərkəzlərində oxumaq üçün geniş imkan yaranmışdı. Ölkə başçısı Heydər Əliyevin bilavasitə təşəbbüsü və İttifaq rəhbərliyində böyük nüfuz sahibi olması nəticəsində Azərbaycan gəncləri Moskva, Leningrad, Kiyev, Donetsk, Novosibirsk və digər şəhərlərin ali məktəblərinə göndərilirdi.

Keçmiş SSRİ-nin 46 şəhərinin 50-yə qədər təhsil ocağında, tək Moskvanın isə 30-dək ali məktəbində mindən çox tələbəmiz təhsil alırdı. Bütün bunlar Azərbaycan gənclərinə Heydər Əliyevin göstərdiyi atalıq qayğısının təzahürü idi.

Azərbaycanın elm, təhsil məbədi sayılan Bakı Dövlət Universiteti yarandığı tarixdən bu günədək elmimizin və təhsilimizin inkişafında, milli azərbaycanlı kadrlarımızın hazırlanmasında, habelə dünyanın bir sıra

ölkələri üçün mütəxəssislərin yetişdirilməsində, ölkənin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən ən qabaqcıl təhsil - elm mərkəzi olmuşdur. Bu ənənəyə sadıq qalan universitetimiz bu gün də tək-cə təhsildə, elmdə deyil, sosial-siyasi həyatımızda da öndə gedir. Belə ki, respublikamızda elə bir ictimai hadisə olmayıb ki, universitet ondan kənarda qalıb, seyrədicə mövqə tutsun.

Bu yaxınlarda xalqımız Azərbaycan XXI əsrin və üçüncü minilliyin ayrıcında mövzusunda yeni 2001-ci il, yeni əsr və üçüncü minillik münasibəti ilə xalqımızın görkəmli oğlu, müdrik prezidentimiz Heydər Əliyevin xalqımıza olan müraciəti ilə tanış oldu. Müraciət, cəsarətlə demək olar ki, Azərbaycan xalqının tam dolğunluğu ilə yazılmış yüzillik səlnaməsidir. Əslində bu müraciət deyil, xalqımızın şərəfli bir əsrlik tarixinin konkret, samballı əsk-sədasıdır. Mən bir tarixçi kimi, ürəkdən və səmimiyyətlə qeyd etməyi özümə şərəf bilirəm ki, möhtərəm prezidentimizin bu müraciəti bütün ziyalılarımızın, elm, mədəniyyət xadimlərimizin stolüstü kitabına çevrilməli, fəaliyyət və proqram sənədi kimi bütün ölkəmizdə geniş təbliğ edilməlidir.

Xalqını, millətini ürəkdən sevən, bütün mənalı həyatını onun iqtisadi, mədəni inkişafına, tərəqqisinə həsr edən Heydər Əliyev harda olursa-olsun, hansı yüksək dövlət vəzifələrində işləyirsə-işləsin, yaxud heç işləməsin, vəzifəsiz olsun - o daima xalqın ağrı-acıları ilə, sevinc və həyəcanları ilə yaşamış, öz xalqı ilə nəfəs almışdır.

Moskvada vəzifəsiz, işsiz vaxtlarında Heydər Əliyev Bakıda baş vermiş 20 yanvar faciəsini ağır ürək ağrısı ilə qarşıladı.

1990-cı il yanvarın 20-nə keçən gecə Azərbaycanda azadlıq mübarizəsini boğmaq məqsədilə Bakıya iri qoşun hissələri yeridildi və xalqımızın qeyrətli oğulları qətlə yetirildi. Bundan xəbər tutan Azərbaycanın böyük və cəsarətli oğlu H.Əliyev siyasi təqiblər şəraitində yanvarın 21-də Moskvada Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gələrək xalqımıza başsağlığı verdi, mitinqdə çıxış edib, xalqa qarşı amansız soyqırımını törədənləri ifşa etdi, mətbuat konfransı keçirərək baş verən hadisəyə və onu törədənlərə öz münasibətini bildirdi. Heydər Əliyevin bu addımı Qorbaçovun və hadisəni törədənlərin ilk ifşası, bu qanlı aksiyaya verilən ilk düzgün siyasi

qiymət oldu. Sonralar yenə də məhz H.Əliyevin təkidi və tələbi ilə Azərbaycan parlamentində 20 Yanvar faciəsinə düzgün və əsaslandırılmış siyasi qiymət verildi.

Azərbaycan xalqının qan sızan yarası olan 20 Yanvar faciəsinin respublika rəhbərliyi tərəfindən araşdırılmadığı, heç bir tədbir görülmədiyi, günahkarlar aşkar edilmədiyi bir şəraitdə Naxçıvanda sırası deputat kimi H.Əliyev «1990-cı ilin yanvar ayında törədilmiş Bakı hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi haqqında» qərar layihəsi işləyib, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin müzakirəsinə təqdim edir və layihə müzakirə edildikdən sonra H.Əliyevin siyasi nüfuzu nəticəsində qəbul olunur. Bu qərarla ilk dəfə Bakıda baş vermiş yanvar faciəsinə siyasi qiymət verilir, qanlı hadisələri törədən şəxslərin məsuliyyətə cəlb olunması tələb olunurdu.

1991-ci ilin iyulunda Moskvada olarkən Heydər Əliyev Kommunist Partiyasından çıxmaq haqqında bəyanat verdi. O vaxtkı Kreml sarayında verilmiş həmin sənədi gizlətdilər, mətbuatda açıqlamadılar. Bunun səbəbləri vardı. Çünki həmin bəyanatda Heydər Əliyevin partiyadan

çıxmaq səbəbləri göstərilmişdi. Birinci səbəb Kommunist Partiyasının rəhbərliyi tərəfindən Azərbaycan xalqının başına gətirilmiş bəla və Qarabağ məsələsi ilə Azərbaycan xalqına olan təcavüz, ikinci səbəb 20 Yanvar faciəsi, Azərbaycan xalqına qarşı təcavüz və həmin təcavüzün ört-basdır edilməsi idi.

Əlbəttə, hələ Sov.İKP-nin yaşadığı və güclü olduğu bir zamanda onu ifşa etmək insandan xüsusi cəsarət və mərdlik tələb edirdi. Üstəlik vətəndaş yangısı və aydın mövqeyinin olması də vacib idi.

Nəhayət, möhtərəm Heydər Əliyevin Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət vermək mümkün olmuşdur. Respublika prezidentinin 1994-cü il 5 yanvar tarixli fərməsinə müvafiq olaraq Milli Məclis bu məsələ ilə bağlı xüsusi iclasını keçirmiş və 1994-cü il 29 mart tarixli qərarı ilə 20 Yanvar faciəsinə hüquqi-siyasi qiymət vermişdir.

Yeri gəlmişkən, bunu da qeyd etmək lazımdır ki, milli dövlətçilik ənənələrimizin dirçəldilməsi həm də Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin Naxçıvan dövrünə təsadüf edir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağının

Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət bayrağı kimi qəbul olunması və Azərbaycan SSR Ali Soveti qarşısında həmin bayrağın bütövlükdə Azərbaycanın rəsmi dövlət rəmzi kimi tanınması haqqında vəsatət qaldırılması, ilk dəfə 31 dekabr gününün Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik günü kimi qeyd edilməsi məhz misilsiz iradə sahibi olan Heydər Əliyevin Naxçıvanda mühasirə şəraitində keçirtdiyi mühüm və tarixi əhəmiyyətli tədbirləri idi.

Elmi araşdırmalarla, faktiki arqumentlərlə, geniş, obyektiv və tutarlı dəlillərlə zəngin olan müraciət həm də həyəcanlı sətirlərlə, ağırlı məqamlarla doludu. Müdrik prezidentimiz, xalqımızın düçar olduğu Qarabağ faciəsi haqqında da ürək ağrısı ilə söz açır: «Tarixə nəzər salarkən qeyd etdim ki, Azərbaycan xalqı 20-ci ildən indiyədək bu cür ağır, çətin, çıxılmaz vəziyyətdə olmayıb. Biz 22-ci ildən SSRİ-nin tərkibindəyik. SSRİ-nin tərkibində olan heç bir müttəfiq respublikanın başına belə bəla gəlməyib, heç bir müttəfiq respublika başqa müttəfiq respublikanın təcavüzünə məruz qalmayıb. Bu xırda məsələ deyil, bunu geniş müzakirə etmək lazımdır, danışmaq

lazımdır, məsləhətləşmək lazımdır, dil tapmaq lazımdır, yol tapmaq lazımdır. Bu məsələyə tələm-tələsik baxmaq olmaz. Mən Sizi həmin məsələyə bu cür mövqedən yanaşmağa dəvət edirəm. Buna görə də hesab edirəm ki, Dağlıq Qarabağda vəziyyətin normallaşdırılması - məsələnin dar çərçivədə qoyulması deməkdir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması - məsələ belə qoyulmalıdır və biz bunun üçün çarə, çıxış yolu tapmalıyıq. Ona görə də biz gərək təhlil edək. Necə oldu ki, biz Qarabağı əldən verdik. Üç il bundan əvvəl Qarabağ Azərbaycanın tərkibində idi. Pis idi, yaxşı idi - Azərbaycanın tərkibində idi. Düzdür, Qarabağ məsələsi 20-ci ildən başlanıb. 1923-cü ildə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti yaranıb. Sonrakı illərdə bu məsələ erməni millətçiləri tərəfindən qaldırılıb. Ancaq gəlin tarixə düzgün qiymət verək. Gəlin etiraf edək ki, o dövrlərdə erməni millətçilərinin qarşısı alınmışdı. Bəs nə cür oldu ki, respublikamız bu qədər böyüdü, yüksəldi, nüfuz qazandı, ölkədə, dünyada tanındı, lakin 1988-ci ildə Azərbaycan torpağının bir hissəsi əlindən getdi?»

Böyük vətəndaş, müdrik rəhbər yanğısı ilə qaldırılan bu məsələ o

zaman - 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan Ali Sovetinin o məşhur iclasında Heydər Əliyev tərəfindən qaldırılmışdı. Lakin öz xalqının və torpağının taleyinə biganə qalan bəzi deputatlar Heydər Əliyevin bir millət vəkili kimi ürək ağrısı ilə, qəlb həyəcanı ilə qaldırdığı bu məsələyə soyuq münasibət bəslədilər; hətta bəziləri ona şəxsi ambisiyalarından çıxış edərək irad da tutdular. Sonradan Azərbaycan xalqı bunun ağrısını uzun illər çəkdi. Amma indi sevinirik ki, Heydər Əliyev bu gün xalqımızın prezidentidir, öz müdrik, uzaqgörən fəaliyyəti ilə bütün ölkələr arasında yüksək tarazlaşmış tolerantlıq prinsipinə əsaslanan xarici siyasət apararaq Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağı yağı tapdağından azad edəcəkdir.

Müraciətdə göstərildiyi kimi, 1991-1993-cü il ilin may ayına qədərki dövrdə Azərbaycanın min bir bəlalarla üzləşməsi, Xocalı faciəsi, Şuşanın təslim edilməsi, qanunsuz hərbi birləşmələrin yaradılması, daxili hərc-mərclik, itaətsizlik, hakimiyyətsizlik, o vaxtkı ölkə rəhbərlərinin səriştəsizliyi, onların ətrafında təmsil olunan qüvvələrin şəxsi ambisiyaları və s... bütün bunlar

təbii ki, ölkəni uçuruma gətirib çıxartdı.

1993-cü ilin iyun ayının əvvəllərində respublikamızda yaranmış vəziyyət hamınıza yaxşı məlumdur. Sərt tarixi həqiqət belədir: 1993-cü ilin iyununda -Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı ərəfəsində Azərbaycan öz tarixinin ən qanlı burulğanı içərisində çapalayırdı. Məmləkətimiz vətəndaş müharibəsi, parçalanma və məhv olma təhlükəsi qarşısında idi. Respublikamızı ictimai-siyasi və iqtisadi böhran bürümüşdü. Faktiki olaraq dövlət yox idi. Ulularımızın müqəddəs əmanəti olan Vətən torpaqları hərraca qoyulmuşdu. Xalq ümitsizlik və tələş içərisində idi. Azərbaycanı Qafqazın siyasi xəritəsindən silib götürmək planları reallaşmaq üzrə idi.

Belə bir çətin anda Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə hakimiyyətə qayıdışı bütün bu təhlükəli proseslərin qarşısını aldı. Prezident Heydər Əliyevin xalqımız qarşısında, tariximiz qarşısında ən böyük xidməti ondan ibarətdir ki, o, Azərbaycan dövlətçiliyini xilas etdi. Dövlətimizin qorunub saxlanılması isə azadlığımızın, müstəqilliyimizin qorunub saxlanması deməkdir.

Azərbaycanın xarici düşmənləri yaxşı başa düşürlər ki, indi artıq 1918-1920-ci illər deyil. Bu dəfə istiqlaliyyət mübarizəmiz zəfərlə sona yetəcək. Çünki müstəqil dövlətimizin başında zamanın nəbzini əlində tutan Heydər Əliyev şəxsiyyəti durur. Yəni Ulu Tanrı şəxsiyyət və zaman problemini bu dəfə Azərbaycan xalqının xeyrinə həll etmişdir.

Bismarkın məşhur bir ifadəsi var: şəxsiyyəti olmayan xalqın azadlıq uğrunda mübarizəsi ağılaşıbmazdır. Heydər Əliyev fenomeni şəxsiyyətin, qüdrətin, müdrikliyin, iradənin sintezidir. Onun gücünü belə bir cəhət çox aydın göstərir ki, müasir Azərbaycanda cərəyan edən proseslər həmin proseslərin meydana gətirdiyi bütün siyasətçiləri və təsiri altına aldığı halda, Heydər Əliyev əksinə, hadisələrə öz iradəsini diqtə etmək qüdrətinə malik olan lider kimi özünü təsdiqlədi.

Beləliklə, 1993-cü ilin iyun ayında xalqın təkidli tələbi ilə ölkədə hakimiyyət dəyişikliyi baş verdi. Bunu biz müstəqil Azərbaycan dövlətinin şanlı tarixi hesab edir və müstəqilliyi əldə edəndən sonra Azərbaycan tarixinin ikinci dövrü adlandırırıq. Müasir

tariximizlə məşğul olan bir alim və xüsusən möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətinin tədqiqatçısı kimi, söylədiyimizə əlavə olaraq, göstərmək istədim ki, 1993-cü ilin noyabr ayından başlayaraq indiyə kimi olan dövrü müstəqil Azərbaycanımızın ikinci dövrü deyil, "Qızıl dövrü" adlandırmaq daha düzgün olardı. Milli ordumuzun formalaşması, Azərbaycanın nizamlı silahlı qüvvələrinin yaradılması, torpaqlarımızın müdafiə olunması ilə bağlı təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsi, atəşkəs, siyasi və diplomatik vasitələrin işə salınması və s. məhz həmin dövrə təsadüf edir.

Bütün dövrlərdə olduğu kimi əsrin sonlarında da Azərbaycan xalqının inkişaf yolu hamar olmamışdı. İnkişaf, tərəqqi, sabitlik həmişə sıldırımli qayalardan, çətin yollardan keçmişdir. Müstəqilliyimizin möhkəmlənməsi yolunda 1993-cü ilin iyunundan sonra Azərbaycanda başlamış uğurlu işlər xarici aləmdə bizə inam və sevinc yaratdığı kimi, respublikamızın daxilindəki bəzi qüvvələrdə qeyri-adi qısqanclıq hissləri yaratmışdır. Onlar müxtəlif xarici dairələrin təsiri və köməyi ilə kövrək

müstəqilliyimizə əl qaldırmaqdan belə çəkinməmişdilər. Başıpozuq, cinayətkar silahlı dəstələr daxilimizdəki bəzi üzdənirəq ziyalılarla birləşərək, guya elmi araşdırmalar, proqnozlaşdırmalar mərkəzləri yaradır, həqiqətdə isə orada gənc müstəqil dövlətimiz haqqında böhtan və iftiralər söyləyir, dövlət çevrilişləri planı hazırlayırdılar.

Bütün bunlardan cana doymuş xalq öz prezidentinin ətrafında sıx birləşmişdi. Rəhbərimizin birgə çağırışıyla prezident iqamətgahının ətrafına yüz minlərlə adam yığıldı. Cəhdin qarşısı alındı.

1994-cü ilin oktyabrındakı, eləcə də 1995-ci ilin mart ayındakı dövlətçiliyimizə qarşı edilən qəsd cəhdinin qarşısı bacarıqla alınmış, qanunsuz silahlı dəstələr, cinayətkar qruplar öz layiqli cəzalarını aldılar. Bu, bir daha Azərbaycanın bütövlüyünə meydan oxuyan quvvələrə kəsərli dərslər olmuşdur: Heydər Əliyevin qurduğu Azərbaycan dövləti və müstəqilliyi əbədidir, sarsılmazdır, dönməzdir.

Müraciətdə deyilir: "Biz fəxr edirik ki, itirilmiş dövlətçilik ənənələrini XX əsrin sonlarında bərpa etmək fürsəti bizim nəslə nəsib olmuşdur. Azərbaycan Respublikasında dövlətçilik

ənənələrinin zənginləşdirilməsi, müstəqilliyimizin daha da möhkəmləndirilməsi, onun əbədi edilməsi hər birimizdən var-qüvvəsini sərf etməyi tələb edir. İnanıram ki, tarixin bir çox sınaqlardan ləyaqətlə çıxmış xalqın bu ali məqsəd uğrunda bütün imkanlarından lazımınca istifadə edəcək, müstəqil Azərbaycan dövlətinin bu günü və sabahının tam təminatçısı olacaqdır. İftixarla demək olar ki, Azərbaycanın XX əsrdə yaratdığı qüdrətli iqtisadi potensial, böyük mütəxəssislər ordusu xalqımızın ən ümdə amallarının həyata keçirilməsi üçün möhkəm baza, əlverişli zəmin rolunu oynayır. Öz tərəfimdən onu da deməyi lazım bilirəm ki, məhz misilsiz iradə sahibi, qüdrətli şəxsiyyət, nadir siyasi sima Heydər Əliyevin ölçüyəgəlməz xidmətləri sayəsində bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti yaşayır, möhkəmlənir və dünya dövlətləri arasında özünü etibarlı, geniş perspektiv imkanı olan bir dövlət kimi təsdiqləyir.

Artıq hamıya yaxşı məlumdur, tarixçilər də bunu etiraf edirlər ki, Heydər Əliyevin gərgin və əhatəli fəaliyyəti nəticəsində ATƏT-in Budapeşt Sammiti Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Beynəlxalq Hüquq prinsiplərinə uyğun həl-

li haqqında qərar çıxartdı. 1996-cı ilin dekabrında isə ATƏT-in Lissabon zirvə toplantısında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən sənəd qəbul olundu, təşkilata üzv 53 dövlət respublikamızın haqlı mövqeyini müdafiə etdi. Bu da artıq heç kəsə sirr deyil ki, Azərbaycanda yaranmış sabitlik və beynəlxalq aləmdə ölkəmizə artan inam və maraqdan istifadə edərək "Əsrin müqaviləsi" adlandırılan neft müqavilələri imzalanmışdır. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin bu günü, sabahı, gələcəyi üçün müstəsna rol oynayacaq neft kontraktları artıq ilk bəhrələrini verməkdədir. Respublika iqtisadiyyatının inkişafı üçün böyük imkanlar yaradılmış, bir çox nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Xəzər dənizinin böyük enerji ehtiyatlarının mənimsənilməsində, neft və qaz ehtiyatlarının hasilatı və nəqlində Amerika neft şirkətlərinin fəal iştirakı, Azərbaycan diplomatiyasında Avropa istiqaməti bu günümüzün reallığında xüsusi yer tutur. Təsadüfi deyil ki, Avropanın nüfuzlu ölkələri - Almaniya, Fransa, İtaliya, Belçika, Niderland, Yunanıstan, Polşa, Rumıniya və başqa ölkələrlə Respublikamız arasında tam sabit və bərabərhüquqlu münasibətlər inkişaf etməkdə

dir. Hazırda Azərbaycan 137 ölkə ilə diplomatik əlaqələr qurmuşdur. Ölkəmizin paytaxtında 63 xarici dövlətlərin səfirlikləri fəaliyyət göstərir. Azərbaycan 21 xarici ölkədə səfirlik, baş konsulluq və daimi nümayəndəlik ilə təmsil olunub. Yalnız 1994-1995-ci illərdə ölkədə siyasi vəziyyət normallaşandan sonra islahatlar proqramı məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilməyə başladı. Sevindirici haldır ki, 1996-cı ildə ümumi daxili məhsulun artımı 1,3 %, 1997-ci ildə 5,8%, 1998-ci ildə isə 10% yüksək olmuşdur. Bu da müstəqil dövlətlər birliyi məkanında ən yüksək göstəricidir. Müraciətdə göstərilir ki, son beş il ərzində (1994-1999-cu illər) əhalinin orta aylıq əmək haqqı 12 dəfə artaraq, 184,4 min manat təşkil etmişdir. 2000-ci ilin yeddi ayı ərzində isə bu göstərici artmaqda davam etmiş və hazırda bir işçinin aylıq orta əmək haqqı 204,2 min manata çatdırılmışdır. Məsələyə aydınlıq gətirmək üçün, onu da qeyd etməyi özümə vacib sayıram ki, iqtisadi yüksəlişin bütün həlledici dövrləri, istər SSRİ dövründə, istərsə də müstəqillik zamanlarında yalnız və yalnız Heydər Əliyev adı ilə bağlıdır. Ölkəmizin həm iqtisadi sahəsindəki mi-

silsiz irəliləyişləri, həm də diplomatik sahədəki uğurları məhz Heydər Əliyevin Azərbaycanda rəhbər olduğu dövrlərə təsadüf edir.

1995-ci ildən üzü bəri müstəqil Azərbaycan dövlətinin gücü, qüdrəti gündən-günə yüksəlir, xalqın dövlətinə olan inam və etiqadı ürəklərdə pərvaz edirdi. Çünki hamı yaxşı dərk etməyə başlamışdı ki, Heydər Əliyev kimi qurucusu, yaradıcısı olan bir dövlət sürətlə təşəkkül tapır və möhkəmlənir.

Müstəqil Respublikamızın konstitusiyasının qəbul olunması artıq zəruriyyətə dönmüşdü. 1995-ci il noyabrın 12-də Heydər Əliyevin sədrliyi ilə konstitusiya komissiyası yekdilliklə Müstəqil Azərbaycanın ilk konstitusiyasını qəbul etdi. Bu böyük tədbir dövlət quruculuğu baxımından tariximizin ən məhsuldar mərhələsi kimi əbədləşdi. O gündən Azərbaycan demokratiya yolu ilə daha sürətlə, inamla, qətiyyətlə irəliləməyə başladı.

Azad Azərbaycanımızda hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesi daha geniş vüsət aldı. Çünki bu inkişafın əsasını və tərkib hissəsini Heydər Əliyevin gərgin və ağır zəhmətinin bəhrəsi olan ilk demokratik konstitusiyamız təşkil etdi.

Azərbaycan Respublikası 1993-cü ildən üzü bəri demokratik inkişaf yolu ilə inamla addımlayır. Konstitusiyanın müddəalarından irəli gələrək, insan hüquq və azadlıqlarını özündə əks etdirən qanunlar qəbul edilmiş, onların müdafiəsi üçün hüquqi mexanizmlər yaradılmışdır. Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda ölüm hökmü ləğv edilmişdir. Dövlət başçısı tərəfindən humanizm prinsipləri rəhbər tutularaq, amnistiya və əfv yolu ilə minlərlə məhbus azadlığa buraxılmış, sosial reabilitasiya tədbirləri həyata keçirilmişdir.

Ölkəmizdə müxtəlif yönlü siyasi partiyalar, ictimai təşkilatlar azad və sərbəst fəaliyyət göstərir, yüzlərlə mətbuat orqanları senzurasız, sərbəst nəşr edilir, özəl televiziya və radio kanalları verilişlərini maneəsiz ekrana və efirə buraxırlar. Bütün bunlar prezident Heydər Əliyevin çox haqlı olaraq müraciətdə qeyd etdiyi kimi, Azərbaycandakı demokratiyanın bəhrələri hesabına başa gəlmişdir. Azərbaycanın müstəqilliyinin «dönməz və əbədi olmasının əsas mənbəyi və təminatçısı məhz Azərbaycan gəncliyidir» - deyən prezidentimiz, çox haqlı olaraq müstəqil Azərbaycanımızın

gələcəyini gəncliyinin inkişafında və tərəqqisində görür.

Rəhbərimiz müdrikcəsinə və haqlı olaraq öz məşhur müraciətində deyir; «XX əsr Azərbaycan xalqının da həyatında silinməz izlər qoymuşdur. Əslində minilliklərin yekununda, əlbəttə ki, yeni bir Azərbaycan təşəkkül tapmışdır». Bizim fikrimizcə, çox sərrast və yerində deyilmiş ifadələrdir. Doğrudan da, XX əsr Azərbaycan xalqının həyatında dərin izlər buraxmışdı, ona görə ki, Heydər Əliyev kimi dahi bir sərkərdə, müdrik siyasi lider XX əsrdə Azərbaycan xalqının taleyinə ilahi tərəfindən yenilməz bir xilaskar kimi daxil olmuşdur.

Bu gün gənc, müstəqil Azərbaycan dövləti dünyanın tərəqqipərvər, azad ölkələri sırasında inamla addımlayır. Səsimiz BMT-dən gəlir, üçrəngli doğma bayrağımız Avropa Şurasının üzvü olan dövlətlərin bayraqları arasında dalğalanır.

Bütün bu uğurlarımızın, inkişafımızın, dünya ölkələri sırasında öz yerimizi tapıb irəliyə doğru inamla addımlamağımızın fəvqündə müdrik Prezidentimiz Heydər Əliyev ideyalarının dolğunluğu, zəfərləri dayanır!

*«Azərbaycan» qəzeti,
8 fevral 2001 -ci il*

II BÖLMƏ

MÜASİR DÖVRÜN AKTUAL MƏSƏLƏLƏRİ, ARZULAR VƏ DÜŞÜNCƏLƏR....

MİLLƏTƏ SABİR KİMİ TARİXÇİ SABİRLƏR GƏRƏKDİR

Bu qızla 80-ci illərdə bütün Azərbaycan gəncliyi fəxr edərdi. Orta məktəbi əla qurtaran, ADU-nun tarix fakültəsində yüksək zəka və təşkilatçılıq qabiliyyəti nümayiş etdirən İradə Hüseynova yeniyetməlik çağından «dövlət xadimi» kimi yetişirdi. Hələ II kursda oxuyarkən Universitet Tələbə həmkarlar Təşkilatının sədr müavini seçilmiş, neçə-neçə ali yığıncaqların iştirakçısı olmuş, Ümumittifaq həmkarlar İttifaqı XVIII qurultayında Mərkəzi Təftiş komissiyasının üzvü seçilmiş və respublikamızı ümumittifaq miqyasında yüksək səviyyədə təmsil etmişdir. Şəkili, müsahibələri qəzet və jurnallardan düşməyən nadir istedad sahibinin sonrakı taleyi necə oldu?

.... İradə Hüseynovanın Universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirdiyini, Türk və Qafqaz xalqları kafedrasında müəllim saxlandığını öyrəndik. Onu da öyrəndik ki, gözəl səsi var, pianoda əla çalır, incəsənəti həyatı qədər sevir, bir sözlə, mədəniyyət tariximizə dərin

bağlıdır. Elə söhbətə də bizi narahat edən bir sualdan başladıq.

- *İradə xanım, mütəxəssis kimi mədəniyyət tariximiz barədə nə deyə bilərsiniz?*

- Çox şey! Söhbət konkret dərsliklərdən və sanballı tədqiqat əsərlərindən gedirsə, mədəniyyət tariximiz acınacaqlı vəziyyətdədir, «Sovet mədəniyyəti» pərdəsi altında uzun illər fəaliyyət göstərən təbliğat maşını milli mədəniyyətlərin tarixinə qara kölgə salmışdı. Təbliğat elə qurulmuşdu ki, guya bütün millətlərə əsl mədəniyyəti məhz Sovet hakimiyyəti bəxş edib. Öz milli mədəniyyətlərinin kökünü uzaqlarda arayanlara şovinst, millətçi damğası vurulurdu. Amma karsızlığımız, soyuqqanlılığımız da az iş görmürdü.

- *Karsızlıq deyəndə nəyi nəzərdə tutursunuz?*

- Nəyin bahasına olursa-olsun mədəniyyət tariximizin araşdırılmasına elmi don geyindirməli, forma və yol talmalıydıq.

- *Buna tarixi təcrübəmizdən misal çəkə bilərsinizmi?*

- Əlbəttə, Həsən bəy Zərdabi, Nəcəf bəy Vəzirov, Mirzə Cəlil, Ömər Faiq,

Üzeyir bəy və başqa ziyalılarımız rusca təhsil alsalar da imkan tapıb, milli zəmində mədəniyyət tariximizin özünü yaradırdılar. Onlar ana dilində ilk qəzet yaradır, dram yazır, məktəb və teatr açır, opera yaradır, konservatoriya təşkil edirdilər. Bir sözlə, əcnəbi dildə alınan təhsil millətin, Vətənin «quluna» çevrilirdi. Əfsus ki, çoxsahəli tariximizin ədəbiyyatlaşdırılması barədə iftixarla danışmağa üzümüz yoxdur. Bunun da bəisi stalinizmin qəddar ideologiyası idi.

- *İndi ki, Üzeyir bəyin adını çəkdiniz, deyin görək o, Sizin həyatınızda kimdir?*

- Üzeyir Hacıbəyli hər şeydən əvvəl mədəniyyət tariximizi gələcək yüzilliklərə aparan dahidir. O, and yerimizdir. Və nəhayət, Üzeyir bəy babamın elçisidir. Nəslimiz üzündə peyğəmbər nuru olan o müqəddəs insanın xeyir-duası ilə pərvazlanıb. Hüseynovlar bu haqq-sayı heç vaxt unutmayıblar. Təsədüfi deyil ki, mədəniyyət bayrağımız səviyyəsində yüksələn Üzeyir bəy həm də millətin xeyriyyəçilik - xeyirxahlıq leyrlacı idi.

- *Yeri gəlmişkən, xeyriyyəçiliyə münasibətiniz?*

- Xeyriyyəçilik yüksək amallara, xalqı işıqlı sabaha aparan işlərə yönəldilməlidir. Xeyirxahlıq milləti ələbaxımlılığa aparırsa, bu, bədbəxtlikdir. Unutmayın ki, Natəvanın sərmayəsi Üzeyir bəyi oxudurdu, Hacı Zeynalabdinin var-dövləti ziyalılar dəstəsi yetişdirirdi, məktəblərə, zavodlara xərclənir, teatrlara sərf olunurdu. İndi xeyriyyəçiliyin əhalinin halal zəhmət çəkmək obyektinə çevrilməməsi məni çox ağrıdır.

- *Mədəniyyət tariximizin başlanğıcı barədə fikriniz?*

- Çox çətin və qəribə sualdır. Düşmənlərimiz elə bu nöqtədən yapışır, bizi vəhşi köçərilər kimi qələmə verirlər. Tariximizi ümumtürk tarixindən və mədəniyyətindən ayırır, keçmişimizə qara yaxırlar. Eradan əvvəl dünyaya ilk xalı verən, yazılı abidələri, əlifbası, dil və söz abidələri, qopuzu olan millətə şair Sabir kimi qeyrətli tarixçi sabirlər gərəkdir.

- *Tədqiqatla məşğulsunuzmu?*

- Bəli, dissertasiyam hazırdır. Lakin müdafiəm ləngiyir. Ali Attestasiya Komissiyasında müdafiə şurası yaradılmasına göz dikmişəm.

- *Dövlətçiliyimiz barədə mülahizələriniz?*

- Müstəqil dövlət yalnız müdriklik və tarixi təcrübə hesabına yaşaya bilər. Məsələn, çox gözəl olardı ki, Mədəniyyət Nazirliyi dövlət qurumu kimi öz sahəsində təhsildən tutmuş elmi tədqiqatlara, hətta mədəniyyət tarixinin yaradılmasına qədər bütün imkanlara qanun yolu ilə sahib dursun. Daha doğrusu, «Mədəniyyət qanunu» elə işlənməlidir ki, nazirliyin buna tam səlahiyyəti çıxsın.

Dünya gör-götür dünyasıdır. Bütün sahələrdə istedadlı gəncləri seçib dünyanın ən mötəbər mərkəzlərinə göndərmək də daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Onların qazandıqları təcrübə Azərbaycanı xoşbəxt gələcəyə apara bilər.

- Müsahibəyə görə çox sağ olun. Qarşıdan gələn Novruz bayramınızı təbrik edirik. Arzu edirik ki, Sizin kimi qabiliyyətli gənclərimiz dövlətimizin diqqətindən yayınmasın.

*"Mədəniyyət" qəzeti,
15 mart 1995-ci il*

ƏQİDƏ SAFLIĞI İLƏ YAŞAYAN ALİM

İnsan dünyaya göz açdığı gündən daim öyrənir. Yaxşını da, pisi də. Əvvəlcə cəmiyyətdə yerini, mövqeyini müəyyənləşdirir, əxlaqi, estetik, hüquqi, ideya-siyasi baxışlara yiyələnir, ən nəhayət, özündə məsuliyyət və borc, şərəf və cəsarət hissini, münasibət mədəniyyətini formalaşdırır. Tarix elmləri namizədi, dosent İradə Hüseynovanı tanıyanlar, onun xarakterinə yaxından bələd olanlar bilirlər ki, o heç vaxt axtarışdan, öyrənməkdən usanmır. Yetkin zəkanın, sağlam ruhun, yüksək əxlaqın ayrılmazlığını yaxşılıq və xeyirxahlığın vəhdətində, insanlığın gələcəyini isə elmin, təhsilin gücündə və bir də təmiz etiqadda görür. 17 yaşından indiyədək M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universitetinin divarları arasında yetkinləşən tədqiqatçı-alim amalının işığı, əqidəsinin saflığı ilə yaşayır, sevdiyi sənətin ülviliyini, müqəddəsliyini daim qoruyur, saxlayır.

... Bakıda anadan olmuşdur. 1985-ci ildə BDU-nun tarix fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş və

elə doğma təhsil ocağında-Türk və Qafqaz xalqları tarixi kafedrasında təyinatla müəllim saxlanmışdır. Namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş, bir çox konfrans, simpozium və elmi yığıncaqların iştirakçısı olmuşdur. Onlarca elmi məqalənin müəllifidir. Hazırda doktorluq dissertasiyası üzərində işləyir. YAP-ın Universitet Qadınlar Şurasının sədridir.

- İradə xanım, gəlin söhbətimizə xatirələrdən başlayaq. Bilirik ki, hələ yeniyetməlik çağından yüksək təşkilatçılıq fəaliyyətinizlə fərqlənmişiniz. İkinci kursda oxuyarkən universitetin ştat üzrə tələbə həmkarlar təşkilatının sədr müavini seçilmiş, neçə-neçə ali yığıncaqların iştirakçısı olmuşsunuz. Həmin illəri necə xatırlayırsınız?

- İnsan yaddaşı çox şeyi, çox hadisəni yaşadır. Ömrün hansı anındasa dönüb arxaya boylanırsan. Yaşadığın ömürdən qalan xatirələrdə neçə-neçə yaxın-uzaq olanlarla görüşürsən. Təbii ki, bu görüşlərin hamısı qəlb oxşamır. Amma xoş əməllər isə insan ömrünə yaraşır

verir, şirin xatirələrə çevrilir. Mənim üçün o illər çox doğma və əzizdir. Çunki məhz həmin vaxtlardan mən ölkə rəhbəri, böyük şəxsiyyət Heydər Əliyevin gənclərə qayğısının canlı şahidiyəm və əldə etdiyim müvəffəqiyyətlərə görə bu böyük insana minnətdaram. Tarix fakültəsinin ikinci kursunda oxuyurdum. O vaxt bizi pambıq yığımına göndərildilər. Başçılıq etdiyim dəstə respublikanın bütün institutları arasında birinci yeri tutmuşdu. Qayıdandan sonra Mərkəzi Komitədə dedilər ki, sabah çıxış etməliyəm. Söhbət 1981-ci ildən gedir. Çıxışım o vaxt birinci katib olan Heydər Əliyevin çox xoşuna gəldi. Demək olar ki, o vaxtdan mənim zəngin ictimai fəaliyyətim başladı. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə mən yüksək yığıncaqlara dəvət olundum. Azərbaycan həmkarlar İttifaqının XVI və XVII qurultaylarının, SSRİ həmkarlar İttifaqının XVII və XVIII qurultaylarının nümayəndəsi, SSRİ həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Təftiş Komissiyasının üzvü seçildim və beş il respublikamızı ümumittifaq səviyyəsində layiqincə təmsil etmişəm. Yenidən mənim rəhbərimizlə görüşüm Qırğızıstan prezidenti Əsgər Akayevin universitetə

gəlişi zamanı oldu. Mən prezidentimiz Heydər Əliyevin, rektorumuz Misir Mərdanovun nitqini sinxron şəkildə tərcümə edirdim. Özüm də fikirləşirdim, yəqin onun yadından çıxmışam və mənim üçün çox böyük şərəf idi ki, o məni uzun müddət keçməsinə baxmayaraq, yenə də tanıdı. Məni bir daha heyran edən onun fenomenal yaddaşı, hafizəsi oldu. Bu faktı gətirməklə mən onun insani keyfiyyətləri, gənclərə qayğısı barədə sözümü demək istəyirəm. O vaxt mən onun nə qohumu, nə də tanışı idim. Bu, sadəcə böyük insanın gəncliyə olan qayğısı idi. Biz indi başqa şəraitdə yaşayırıq. Təhsili olmayan gənc, şübhəsiz, həyatda lazımı yer tuta bilməz. İndi dünya mədəniyyət dünyasıdır, intellektual dünyadır, elmi-texniki tərəqqi dünyasıdır. Azərbaycanı elmi-texniki tərəqqi səviyyəsində inkişaf etdirmək üçün şübhəsiz ki, yüksək təhsilə, elmə nail olmalıyıq.

- Mənimlə razılaşırsınız ki, hazırda elm, təhsil sahəsində artıq bir çox işlərin əsası qoyulmuşdur. Bu gün yeni yaratdığımız hüquqi dövlət, iqtisadiyyat, mədəniyyət, milli təhsilimiz bir çox xətlərlə ideologiya ilə bağlıdır. Tarixçi alim kimi milli ideologiya-

mızın problemləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- İlk növbədə milli məqsədə söykənən, azadlıq və müstəqillik ideyası ilə birbaşa bağlı olan milli ideologiyamızın - Azərbaycan ideologiyasının həyata keçirilməsi qarşıya çıxır. Xüsusilə, ali və orta məktəblərdə gəncliyin milli ruhda tərbiyəsində bu ideoloji proqramın vacibliyi sözsüzdür. Bəşəri və milli dəyərləri üzvi şəkildə birləşdirən azad baxışlar sisteminin yaradılması müstəqil respublikamızın bu günü və sabahı üçün çox lazımdır. Ona görə də milli mənafə və dini dəyərlərə söykənən vahid milli ideologiyamız hamını-iqtidarı da, muxalifəti də öz ətrafında sıx birləşdirməyə qadir olmalıdır. Bu ideologiya bütün dövrlərdə azərbaycançılığa yad fikir və ideyalardan təmizlənməlidir. Onun əsas mənbəyini Azərbaycanın siyasi mübarizə, demokratik fikir tarixləri, islam-türk ideologiyasının əsas prinsipləri və s. təşkil etməlidir. Bu baxımdan ölkə prezidentinin son vaxtlar imzaladığı fərman və sərəncamlar (deportasiya, Şəhriyarın, Şeyx Şamilin yubileyləri, XIX-XX əsr tarixinin yazılması, Dədə Qorqud və s.)

böyük əhəmiyyət kəsb edir. Ölkə rəhbəri respublika EA-nın məsul işçiləri ilə görüşündə XIX-XX əsrlər tariximizin yenidən yazılması təklifini irəli sürdü və bu işə böyük qayğı göstərəcəyini bildirdi. XIX-XX əsrlərin Azərbaycan tarixinin yeni konsepsiyada, yeni üslubda tədqiq olunması bu günkü dövrün aktual məsələlərindəndir. Bu vəzifələrin həyata keçirilməsi tarix elmində sözsüz ki, mühüm hadisə olacaqdır və biz tarixçilərdən də böyük məsuliyyət tələb edir. Onu da göstərmək istərdim ki, Azərbaycan xalqının çox qədim, həm də çox zəngin fəlsəfi və ictimai fikir tarixinə, ümumiyyətlə, böyük mədəniyyətə malik olduğunu işıqlandırmaq vacib və aktual məsələdir.

- Son illərdə Azərbaycan tarixində ən mühüm hadisələrdən biri də Heydər Əliyev siyasi duhasının məhsulu olan Yeni Azərbaycan Partiyasının siyasi səhnəyə çıxmasıdır. YAP-ın universitet qadınlar təşkilatının sədri kimi işinizdə hansı istiqamətləri əsas götürürsünüz?

- Dünyanın bir sıra dövlətlərinin sosial, siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında qadınlar çox əhəmiyyətli rol oynayırlar və bu yaxınlarda Azərbaycan Respublikasının prezidenti H.Əliyev

Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması və «Azərbaycanda qadınların rolunun artırılmasına dair tədbirlər haqqında» sərəncamlar imzalayıb. Respublika ictimaiyyəti sərəncamları ürəkdən bəyənir və bunu ölkəmizdə demokratiyanın inkişafı yolunda atılan vacib addım kimi qiymətləndirir. Bizim təşkilata gəlincə isə, məqsədimiz, amalımız birdir - Azərbaycan xalqının taleyinə, respublikanın müstəqilliyinin qorunmasına və inkişafına xidmət etməkdir. Azərbaycan qadınının hüququnu-onun analıq və qadınlıq haqqını müdafiə etmək, ona cəmiyyətin ictimai-siyasi sahələrində əlverişli şərait yaratmaqdır. Digər tərəfdən, hazırda cəmiyyətin birlik, həmrəylik ideyasına daha çox ehtiyacı var. Tarix göstərir ki, bu işdə qadın hərəkəti həmişə müstəsna rol oynayıb.

- *Bu günlərdə siz Türkiyə Respublikasında keçirilən qadın problemi ilə bağlı beynəlxalq konfransdan qayıtmısınız. Konfransın işi haqqında məlumatınız maraqlı olardı.*

- Ötən ayın 9-dan 13-dək Türkiyə dövlətinin paytaxtı Ankara şəhərində İngiltərənin «Britiş-Kansel» şirkəti ilə Avropa Araşdırma və Tətbiqetmə

Mərkəzi birlikdə (Qender inkişafda və qadın təhsili proqramı çərçivəsində) Ankaranın Orta Şərq Texniki Universitetində qadınların problemləri ilə bağlı beynəlxalq konfrans keçirilmişdir. Bu konfransda Azərbaycan Respublikasının nümayəndəsi kimi mən də iştirak edirdim. Yığıncaq çox səmərəli və işgüzar şəraitdə keçdi. Burada Türkiyədə «Britiş-Kansel» şirkətinin daimi nümayəndəsi mister Kliv Qobbi, qadınlar üçün sığınacaq evlərinin üzvü Canan Arın, qadın və kişilərin bərabər hüquqları komissiyasının Şimali İrlandiya üzrə sədri Cuann Makkirnam, qadınlara kömək federasiyasının regional idarəsinin əlaqələndiricisi miss Ancelə Kortni, Türkiyənin Adana şəhərində qadın məsələləri üzrə tədqiqat və tətbiqetmə mərkəzinin müdiri, professor Qaya Erbatur, İzmir Universitetinin tibb fakültəsinin professoru Serpil Salaçın, İstanbul Universitetinin sosial fənlər bölməsinin müdiri Fateh Yaquz və başqaları iştirak edirdilər. Konfransın mövzusu qadın hüquqlarının qorunması problemi idi. Bu problem hərtərəfli təhlil edildi, onun psixoloji, sosial, siyasi aspektləri geniş araşdırıldı.

Qadınlara münasibətdə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması vacib məsələ kimi vurğulandı. Burada qadınlara qarşı zorakılığın qadın sağlamlığına təsiri, buna səhiyyə təşkilatlarının münasibəti, qadın zorakılığına qarşı hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyəti, onun Cinayət Məcəlləsində öz əksini tapması, problemə siyasətçilərin və iqtidar nümayəndələrinin münasibəti və s. məsələlər geniş müzakirə olundu. Çıxışlarda konkret faktlara da istinad edildi. Bir neçə faktı nəzərinizə çatdırmaq istərdim: Amerika Birləşmiş Ştatlarında hər il iki milyon qadın zorakılığa məruz qalır. Peruda hər 100 cinayətdən 70-i qadınlara qarşı olan cinayətdir. Sivil ölkə sayılan İsveçrədə hər 100 qadındən 39 nəfəri kişilər tərəfindən döyülüb, təhqir edilir. Konfransda təklif olundu ki, zorakılığın aradan qaldırılması üçün dövlət siyasəti həyata keçirilməlidir və polis-məhkəmə idarələrinin birlikdə işləməsi və fəaliyyətlərinin gücləndirilməsi zəruridir. Burada tibb müəssisələrinin fəallığı da artırılmalıdır. Konfransda belə bir fakt qeyd olundu ki, İngiltərədə Marqaret Tetçerin hakimiyyəti

dövründə o, uşaq müavinətlərini azaltmışdır. Bu da İngiltərədə qadın anaların etiraz hərəkətinə səbəb olmuşdur. Həmçinin qeyd olundu ki, çox vaxt ailədə münafişənin yaranmasına səbəb kişilərin qadınların problemlərini düzgün qiymətləndirə bilməməsindən baş verir. İngiltərədə hökumət tərəfindən qadınlara yardım və onların təhsilini artırmaq məqsədilə xüsusi fond yaradılmışdır. Qadınlara qarşı zorakılıq ailədə olan uşaqların təlim-tərbiyəsinə, onların psixikasına çox mənfi təsir göstərir. Belə ki, həmin uşaqlar böyüyəndə də psixikanın deformasiyası nəticəsində valideynlərin hərəkətlərindən qaynaqlanaraq qəddarlaşır, zorakılığa meyl göstərilir.

Türkiyədən qayıtdıqdan sonra Yeni Azərbaycan Partiyası Universitet Qadınlar Şurasının iclası keçirildi. Orada beynəlxalq konfrans haqqında məlumat verdim, təəssüratımı qadınlarla bölüşdüm. Fikrimcə, belə beynəlxalq konfransların respublikamızda da müntəzəm keçirilməsi qadın təşkilatlarının fəaliyyətində müstəsna rol oynayardı.

*«Azərbaycan» qəzeti,
10 mart 1998-ci il*

HEYDƏR ƏLİYEV HAQQINDA İLK DOKTORLUQ DİSSERTASIYASI YAZAN ALİMLƏ SÖHBƏT

Özü də hörmətli rəhbərimizin ad günü Dünya azərbaycanlılarının qapısını döydüyü günlərdə «Aktual»da ilk tanışlıq: Adı İradə, Soyadı Hüseynovadır. Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinin əyani şöbəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Bir çox konfrans, simpozium və elmi yığıncaqların iştirakçısı olmuşdur. Onlarca elmi məqalələrin, proqram və dərs vəsaitinin müəllifidir. BDU-nun dosenti, tarix elmləri namizədidir, tarix fakültəsi elmi şurasının üzvüdür. YAP-ın BDU üzrə qadınlar şurasının sədridir.

Müxbir: - *İradə xanım, bir neçə ay öncə YAP-ın 6 illiyinə həsr edilmiş təntənəli yığıncaqda Siz öz çıxışınızda çox gözəl bir xəbəri iftixarla*

Məclisə bəyan etdiniz: Hörmətli prezidentimiz cənab Heydər Əliyev haqqında ilk doktorluq dissertasiyasını yekunlaşdırmaq üzrəsiniz...

İ.Hüseynova: - Bəli, Azərbaycan xalqının son yüzillikdə yetirdiyi böyük düha

sahibi Heydər Əliyev haqqında ilk doktorluq dissertasiyasını yazmaq mənim bəxtimə düşüb. Buna görə də mən özümü xoşbəxt sayıram. Qüdrətli rəhbərimizin böyük şəxsiyyəti, yenilməz böyüklüyü haqqında yazmaq, danışmaq, bu misilsiz istək və arzuları bütün dünyaya yaymaq ən müqəddəs arzularımdan olub.

Məhz elə bu istəklərin işığından da ilk fundamental əsər - doktorluq dissertasiyasını başladım; «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu».

Bəli, müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsi məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Bu tarixi missiyanın xilaskarlıq üfüqlərində günəş kimi parlaya-parlaya şərəflə yerinə yetirən hörmətli prezidentimiz Heydər Əliyevin həyat və yaradıcılığı elmi tarixi əsərdə öz əksini tapır.

Müxbir: - *Yəqin ki, bilirsiniz, cənab prezidentimizin hakimiyyətə gəlməsinin bu yaxınlarda 30 ili tamam olur...*

İ.Hüseynova: - Bir tarixçi kimi deyə bilərəm ki, son dövrdə Azərbaycanda heç bir dövlət xadimi Heydər Əliyev qədər, yəni 30 il (bir neçə il çıxmaqla, elə o

dövrün özündə də Heydər Əliyevin qəlbi, fikri, düşüncəsi doğma Azərbaycandan bir an olsun kənarda olmayıb) rəhbərlik etməyib. Təkcə zaman ölçüləri ilə deyil, həm də əsl inkişaf və yüksəlişin, xilaskarın vüsəti ilə Heydər Əliyevi əvəz edən heç bir dövlət başçısı olmayıb. Yəni bu gün bizim bütün müasirlərimiz ona görə xoşbəxtdir ki, Heydər Əliyev kimi dahi bir şəxsiyyətlə həməsrək!

Tanişlığın davamı: İ.Hüseynova 17 yaşından bu günə kimi bütün həyatını, gəncliyini, elmi yaradıcılıq axtarışlarını Azərbaycanın bir nömrəli təhsil ocağı ilə bağlamışdır. Lap ilk gənclik illərindən ictimaiyyətçi bir qız olmuşdur. Hələ ikinci kursda oxuyarkən o, universitetin tələbə həmkarlar təşkilatının ştat üzrə müavini seçilmiş və 7 il ərzində bu vəzifəni şərəflə yerinə yetirmişdir. 1981-ci ildə Azərbaycanın istedadlı rəhbəri Heydər Əliyevin gənclərə ümman-ümman qayğısından bəhrələnmişdir.

Doğma Azərbaycanımızın «Ağ qızıl» sərvətinin yığılmasında onun başçılıq etdiyi dəstə respublikanın ali məktəbləri arasında birinci yerə çıxmışdır. Gənc, yeniyetmə İradəyə

Heydər Əliyevin iştirak etdiyi Respublika sarayında kənd təsərrüfatı gününə həsr olunmuş Ümumrespublika müşavirəsində (1981-ci ilin oktyabr ayında) çıxış etmək kimi şərəfli bir tapşırıq verilmişdi. Onun çıxışı ölkə rəhbəri Heydər Əliyevin çox xoşuna gəlmişdi. Həmin vaxtdan başlayaraq respublika gənclərinin ulduzu kimi parlamış, bir neçə dəfə SSRİ qurultaylarına nümayəndə seçilmiş, hətta 1982-1987-ci illərdə SSRİ həmkarlar İttifaqı Mərkəzi Təftiş Komissiyasının üzvü olmuş və 5 il müddətində respublikamızı İttifaq səviyyəsində layiqincə təmsil etmişdir. 1998-ci ildə isə Ankara şəhərindəki Orta Şərq Texniki Universitetində İngiltərənin «Britiş Kaunsl» şirkəti Avropa araşdırma və tətbiq-etmə mərkəzi ilə birgə «Cəndər inkişafda və qadın təhsili» proqramı çərçivəsində qadın problemləri ilə bağlı beynəlxalq konfransda Azərbaycanın nümayəndəsi kimi iştirak etmişdir. Bundan əlavə, keçən ilin sentyabr ayında Azərbaycan qadınları və müəllimləri qurultayının nümayəndəsi, bu ilin mart ayında isə Respublika gənclərinin II forumunun iş-

tirəkçısı olmuşdur. Respublika mətbuatında vaxtaşırı çıxış edir. Əsas mövzusu Heydər Əliyev və Azərbaycanın dövlət quruculuğudur.

Müxbir: - *«Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu» dissertasiyasının əsas fəsilləri hansılardır?*

İ.Hüseynova: - Əsər əsasən, bir fəsil üzərində köklənmişdir:

-Azərbaycan tarixinin Heydər Əliyev dövrü.

Müxbir: - *İradə xanım, Heydər Əliyev kimi dəyi bir şəxsiyyət haqqında yazmaq çətinidir, yoxsa, asan?*

İ.Hüseynova: Böyük rəhbərimiz haqqında yazmaq həm çətinidir, həm də asan.... Çətinidir ona görə ki, böyük şəxsiyyətin xalqına, elinə həsr olunmuş mübarizələrlə dolu həyatı çox dərin, mürəkkəb, keşməkeşli olmuşdur. Gecəni gündüzünə qatan, bütün fəaliyyəti dövründə bir gün də dincəlməyən, xalqını, millətini daim yüksəlişə, inkişafa aparan bir rəhbərin həyatı çox rəngarəng, təqdir və təhlil olunmağa layiqdir. Bütün bunları araşdırmaq, təhlil etmək, obyektiv faktlarla xalqa dəqiq çatdırmaq, böyük, ölçüyəgəlməz bir fəaliyyəti təbliğ etmək və

bütün çalarıları ilə xalqa çatdırmaq məsuliyyət tələb edir. Eyni zamanda, ona görə asandır ki, cənab Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi nəhəng quruculuq işləri, onun rəhbərliyi dövründə Azərbaycanın bütün sahələrdə misilsiz inkişafı məhz hamımızın gözünün qabağında olmuşdur. Biz bütün bu hadisələrin, tərəqqinin birbaşa şahidləri və iştirakçıları olmuşuq. Onun qurub yaratmaq eşqi ilə parlayan böyük dühası hələ neçə-neçə illər boyu öyrənilməyə, tədqiq edilməyə layiqdir! hələ neçə-neçə yüzilliklər onun haqqında çoxlu əsərlər yaranacaqdır və onun zəngin fəaliyyəti, böyük dövlətçilik təcrübəsi bütün gələcək nəsillərə daim nüsxə olacaqdır. Bu ömür, bu həyat təkcə bədii yaradıcılıqda yox, elmi axtarışlarda, elmi yaradıcılıqda da öz geniş əksini tapacaqdır. Mənim qarşıma qoyduğum ən böyük vəzifə də ondan ibarət olmuşdur ki, cənab prezidentimizin çoxşaxəli və zəngin fəaliyyətini elmi cəhətdən ilkin araşdırdım.

Bir həqiqət də danılmazdır ki, Azərbaycanın çətin və ağır zamanında, vətəndaş müharibəsinin başlandığı bir dövrdə siyasi və iqtisadi böhran girdabında özünü itirmiş məmləkəti-

mizə bir xilaskar kimi gələn Heydər Əliyev öz tarixi missiyasını şərəflə yerinə yetirdi.

Müxbir: - *Yəqin əsər bu gün, sabah, həmişə tariximiz üçün, elmimiz üçün əsl ensiklopedik bir mənbə, bitib tükənməyən bilik bazası olacaqdır.*

İ.Hüseynova: - Heydər Əliyev dünyası kəşf olunmamış planetdir. Onun dünyası ilə tanış olduqca yeni kəşflər edirsən. Ən çətin şəraitdən heç kəsin ağılına belə gəlmədiyi, bacarmadığı ən düzgün çıxış yolu tapmaq bacarığı Ulu Tanrının ona bəxş etdiyi vergidir. Və nə qədər elmi işlər, onun fəaliyyətinə həsr olunmuş tədqiqat mövzuları olsa da belə, onun intellekt və bacarığı, dünyagörüşü, analitik düşüncə tərz, müdrikliyi, millətinə, xalqına bağlılığı, Vətənə sevgisi, böyük həyat təcrübəsi gələcək nəsillər üçün tükənməz sərvətdir, tükənməz tarixi mənbədir.

Müxbir: - *İradə xanım, Allaha şükür ki, Siz artıq böyük bir yolun daşlı kəsəkli, çətin dolaylarını keçmək üzrəsiniz, yəni böyük əsərin hansı mərhələsində, hansı bölümündəsiniz, əgər bu sirr deyilsə...*

İ.Hüseynova: - Əslində bu özü də bir yaradıcılıq sirridir. Sırr nə qədər gizlində qalsa, bir o qədər şirinləşər, meyvə kimi dəyər, yetişər, amma bu şad gündə, yəni rəhbərimizi dünyaya bəxş edən 10 may günündə hər şeyi demək olar: hazırda mən Naxçıvan dövründə, Naxçıvan olaylarındayam. Bu dəqiqə mən əsərin o yerini yarımçıq qoyub gəlmişəm desəm... sevincdən, həyəcədən kövrələrsiniz. 31 dekabr iki qardaş arasındakı tikanlı məftillər qırılır. Araz - o sadə, lal çay, özü də indi qəmdən yox, sevincdən göz yaş axıdır, Heydər Əliyev qəlbinin yanğısı ilə, Heydər Əliyev uzaqgörənliyi ilə dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü yaranır.

Heydər Əliyev cəsarətinin, zəkasının hökmü ilə yaranan o təmələ sular, özü də Araz suları, su qədər aydınlığa boylana-boylana xeyir-dua oxuyur. Su qədər ömrü olacaq bu həmrəyliyin, bu aydınlığın...

Müxbir: - *Gərgin elmi axtarışda, şərafli yaradıcılıq prosesində hansı mənbələrə istinad edirsiniz, əsasən hansı arxivdə çalışırsınız?*

İ.Hüseynova: - Milli Məclisin zəngin arxivi var, sənədlər, qərarlar, əlyaz-

malar, çıxışlar.... Qarşımda böyük bir aləm açılıb. Heydər Əliyev dünyasının səmərəli tədqiqatı mənə qol-qanad verir.

Müxbir: - *İradə xanım, Siz BDU-nun tarix fakültəsini bitirmisiniz. Hazırda bir vaxt tələbə həyəcanları keçirdiyiniz auditoriyada müəllim kimi tələbkarlıq hissi ilə işləyirsiniz...*

Yəqin ki, bilirsiniz, cənab Heydər Əliyev də tarix fakültəsini bitirmişdir. Necə deyərlər.... keçmiş tələbə indi əbədi şərəfli tarixə düşüb, böyük bir tarixi özü yaradır...

İ.Hüseynova: - Doğru deyirsiniz, biz fəxr edirik ki, bu gün bizi dünyaya tanıdan, elmimizi, təhsilimizi bütün cahana bəyan edən doğma universitetimizin tarix fakültəsinin yetirməsi Heydər Əliyevdir.

Heydər Əliyev fenomeni, əzəməti və Heydər Əliyev şəxsiyyəti bizim milli ideologiyamıza istinad nöqtəsi, qibləgah olmalıdır. Bütün aydınlar, bütün Azərbaycan ziyalıları yetişməkdə olan nəsli bu ruhda formalaşdırmağa kömək etməlidirlər.

Sözümün axırında hörmətli rəhbərimizi ad günü münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edir, ona Azərbaycanın

inkişafı və tərəqqisi naminə uzun ömür, cansağlığı
arzulayıram.

R.S.

Əqidə saflığı ilə yaşayan, daim işıqlı ilhamla yazıb-yaradan istedadlı alim, tarix elmləri namizədi, BDU-nun dosenti İradə Hüseynova ilə söhbət zamanı okeanın o tayından bir xəbər eşitdik: xalqımızın görkəmli oğlu cənab Heydər Əliyevin həmişə xalqı və vətəni üçün döyünən ürəyində uğurlu cərrahiyyə əməliyyatı aparılıb. Səmərəli və uğurlu keçən əməliyyata çox sevindik.

Rəhbərimizə daha uzun, bitib-tükənməyən bir ömür arzulayırıq.

*"Aktual" qəzeti,
10 may 1999-cu il*

ƏQİDƏ SAFLIĞI

«Mənə elə gəlir ki, may dünyanın ən çox boy atdığı, təzələndiyi aydır. Hər dəfə may gələndə torpağa sancılmış ağac budaq-budaq böyüyür. Həm də bu dəyişmə, bu yeniləşmə zahiri olmur. Yeni-yeni budaqlar, torpağın dərinliyinə işləyən göklər hesabına ağacın barı, bəhrəsi də artır».

Bu sətirlər 1 may 1982-ci il «Sovet kəndi» qəzetindəki «Gələcək uçuşlar üçün» məqaləsindən götürülmüşdür və müəllifi də ADU-nun tarix fakültəsinin tələbəsi İradəxanım Hüseynovadır. Göstərilən sətirləri də əbəs yerə yazımıza epigraf kimi seçməmişik.

Tələbə, yeniyetmə qızın gəncliyi budaq pöhrələri ilə müqayisədə verməsi, dəyişmə və yeniləşməni dərinədən dərk edərək paralel müqayisədən nəticə çıxarması, qəlbi fərəh, sevinc hissi ilə dolu olan qızcığazın gələcək romantik həyatından xəbər verirdi. Və o vaxtdan bizi 17 ilə yaxın zaman məsafəsi ayırır. Görəsən, özü demişkən, «Torpağın dərin-

liyinə işləyən köklər hesabına barı, bəhrəsi artan ağaclar» indi necədir?

İnsan canlı varlıq kimi dünyaya göz açdığı andan duyur, hiss edir, sonralar isə öyrənir və nəhayət, öyrənilir. Yaşadığı cəmiyyətdə sabit mövqeyini müəyyənləşdirmək və sabit ideya - siyasi baxışlara yiyələnmək hər insana nəsib olacaq xarakterik cəhətlər deyildir. Haqqında söhbət açacağımız İradə xanım, necə deyirlər, 17 yaşından bu günə qədər Bakı Dövlət Universitetinin divarları arasında yetkinləşib formalaşan tədqiqatçı - alim kimi bütün ictimaiyyətə tanışdır. 1963-cü ildə Bakıda anadan olub, 1985-ci ildə universitetin tarix fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirib və həmin ildə Türk və Qafqaz xalqları tarixi kafedrasında təyinatla müəllim saxlanılıb. Alimlik dərəcəsini müdafiə edən İradə xanım ötən illərdə simpozium, konfrans, elmi yığıncaqların iştirakçısı olub, respublika mətbuatında elmi məqalələrlə çıxış edib. «Qafqaz xalqlarının tarixi» dərs vəsaitinin müəllifidir. 1997-ci ildə BDU-da Elmi Şuranın qərarı ilə təsdiq olunmuş «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmlənməsində Heydər Əliyə-

vin rolu» mövzusunda doktorluq dissertasiyası üzərində işləyir. YAP-ın Universitet Qadınlar Şurasının sədridir. Tarix fakültəsi Elmi Şurasının üzvüdür. İctimai və elmi fəaliyyəti ilə yanaşı, İradə xanım iki gözəl övlad da böyüdüb, tərbiyə edir. İşgüzar, özünə qarşı tələbkər olması daim İradə xanımı fərqləndirən xarakterik cəhətlərdən biridir. Əqidə saflığı, məfkurə zənginliyi ilə seçilən xanım alimimizin respublika mətbuatında və ictimai tədbirlərdəki çıxışları ona qarşı olan ehtiramımı artırdı və görüşüb qəzetimiz üçün müsahibə hazırlamaq da məhz bu istəkdən yarandı. Söhbət əsnasında gənclik illərindəki təşkilatçılıq fəaliyyətinə zəmin yaradan amilləri soruşduqda o bildirdi:

-Tarix fakültəsinin II kursunda oxuyurdum. O vaxt bizi Ağsu rayonuna pambıq yığımına göndərdilər. Başçılıq etdiyim dəstə respublikanın bütün institutları arasında birinci yeri tutmuşdu. Qayıdandan sonra MK-ya çağırılıb dedilər ki, sabah kənd təsərrüfatı müşavirəsində çıxış etməlisən. Heydər Əliyev, Məmməd Əsgərov (rəhmətlik), şair Bəxtiyar Vahabzadə və mən həmin müşavirədə çıxış

etdik. Çıxışım H.Əliyevin xoşuna gəlmişdi. Məhz o vaxtdan mənim zəngin ictimai fəaliyyətim başladı. MK-nın birinci katibi H.Əliyevin təşəbbüsü ilə mötəbər yığıncaqlara dəvət olundum. Azərbaycan həmkarlar İttifaqının XVI və XVII və SSRİ həmkarlar İttifaqının XVII və XVIII qurultaylarının nümayəndəsi, SSRİ həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Təftiş Komissiyasının üzvü seçildim və 5 il respublikamızı ümumittifaq səviyyəsində layiqincə təmsil etmişəm. Gənclərə qayğını Heydər Əliyevin timsalında elə gördüm.

- *Azərbaycan prezidenti H.Əliyev cənablarına gənclik-tələbəlik illərindən məftunluğunuz, nəhayət ki, gətirib elə məqamı yetirdi ki, bu böyük şəxsiyyətə sonsuz məhəbbətinizin izharı kimi, doktorluq dissertasiyanızı məhz onun siyasi fəaliyyətinə həsr etmisiniz?*

- Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyəti daim mənim diqqət mərkəzimdə olub. Hər şeydən əvvəl o, başa çatmaqda olan əsrimizin ən böyük siyasi xadimidir. Və onun Azərbaycana 30 il müddətində rəhbərlik etməsi xüsusi tarixi mərhələ təşkil edir. XX əsrdə Azərbaycan xalqı iki dəfə müstəqillik əldə etməyə müvəffəq

olmuşdur. Əsrin əvvəlində olan müstəqilliyimiz kommunist rejiminin işğalının qurbanı oldu. Lakin indi müstəqilliyimizin sükanı etibarlı əllərdədir. Bu əmin-amanlığı, bu inamı bizə verən Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevdir. Müstəqilliyimizə gələn yolumuzun bunövrəsini hələ 60-70-ci illərdən başlayaraq H.Əliyev qoymuşdur. O vaxtlar onun səylə apardığı ğuruculuq işlərinin nəticəsində respublikamızın həyatında ciddi dönüşlər oldu. SSRİ məkanında Azərbaycan qabaqcıl respublikalardan birinə çevrildi. Moskvada işlədiyi vaxtlarda da Azərbaycanı unutmadı, qayğılarını əsirgəmədi. Mən o illər plenumun üzvü kimi dəfələrlə Moskvada müşahidə etmişəm ki, Azərbaycan nümayəndələri H.Əliyevin siyasi nüfuzu sayəsində hörmət və ehtiramla qəbul olunublar. Bu butövlükdə H.Əliyevə olan ehtiramın təzahürü idi ki, Rusiya, Kremldəkilər tərəfindən bizə edirdilər. O illər Moskvanın Azərbaycana bəslədiyi isti münasibətlər də H.Əliyevlə bağlı idi. Bu böyük insanın fenomen şəxsiyyət olmasını Kremldəkilər bilir, duyur və qiymətləndirirdilər.

- *İradə xanım, doktorluq işinizdə yaxın ki, Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin Naxçıvan dövrünə də nəzər salacaqsınız?*

- Əlbəttə. Onun siyasi fəaliyyətinin Naxçıvan dövrü diqqətdən kənar qala bilməz. O illər siyasi baxımdan zəngin bir dövrdür. Milli dövlətçilik ənənələrinin dirçəldilməsi baxımından Heydər Əliyev bu Muxtar Respublikaya başçılıq etdiyi dövrdə Azərbaycan xalqı üçün, dövləti üçün çox mühüm işlər gördü. Belə ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin uçrəngli bayrağının məhz Naxçıvan diyarının dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi, ilk dəfə 20 Yanvar hadisələrinə siyasi qiymət verilməsi, 31 Dekabr dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü kimi elan edilməsi, Naxçıvan blokada olarkən sosial-iqtisadi inkişafın təmin edilməsi və başqa işlər onun səyi nəticəsində həyata keçmişdir. Bütün bunlar elmi əsərimdə öz əksini tapacaqdır.

-*YAP-ın BDU Qadınlar Şurası haqqında oxucularımıza məlumatınız yaxşı olardı.*

1997-ci ildə BDU-da Qadınlar Şurası yaradılıb və o vaxtdan Şuranın sədriyəm. 100 nəfərdən çox üzvümüz vardır.

Qadın alimlərimizlə yanaşı, təşkilatımızın işinə qabiliyyətli tələbə - gənclər də cəlb olunub.

- BDU-da işlər necədir?

- Universitetimizin 80 illik yubileyini qeyd etməyə hazırlaşırıq. Son vaxtlar universitetdə böyük quruculuq işləri aparılır. BDU yarandığı gündən indiyədək respublikanın mötəbər elm və təhsil məbədi olub. Möhtərəm Heydər Əliyev demişdir ki: «BDU xalqımızın milli iftixarı, milli sərvətidir». BDU həmişə respublikanın ictimai-siyasi həyatında öncül olmuşdur və elə bir ictimai-siyasi hadisə olmayıb ki, alimlərimiz orada mövqelərini bildirməsin. Bizim təşkilatımız da işgüzar, qabiliyyətli qadınlarla təmsil olunublar. Doğma universitetimizdə layiqli kadrlar hazırlamaq üçün biz də çalışırıq ki, öz töhfəmizi verək. Çalışram ki, qadınlarımız ictimai işlərdə fəal olsunlar. Prezidentin bizə verdiyi istiqamətlə təşkilatımızın işini quraq və onun apardığı uğurlu daxili və xarici siyasətini açıqlayaq və yerlərdə təhlil-təbliğ edək. Mənim fikrimcə, təhsil ocağında işlədiyimə görə vacib və əsas vəzifələrimizdən biri də möhtərəm

prezidentimizin tövsiyələrinə uyğun olaraq gənclərimizi vətənə sevgi, xalqımıza məhəbbət ruhunda tərbiyə etməkdir və sözsüz ki, bu mənada möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyevin YAP-ın 6 illiyində xüsusi olaraq qeyd etdiyi milli ideologiyanın formalaşması məsələsi çox aktualdır. Onun qeyd etdiyi kimi, bizim milli ideologiyamız üç vacib amildən ibarətdir. Bu, dövlətçilik, milli mənəvi dəyərlərimiz və ümumbəşəri dəyərlərimizdir. Biz də çalışırıq ki, milli ideologiyamızın formalaşmasında qadın ziyalılarımız yaxından iştirak etsinlər və gənclərimiz bu ruhda tərbiyə olunsun.

- Maraqlı müsahibə üçün çox sağ olun.
- Sizə də minnətdaram.

*"İki sahil" qəzeti,
16 oktyabr 1999-cu il*

**PREZİDENTİMİZİN BÜTÜN QAFQAZDA
SÜLH NAMİNƏ TARİXİ XİDMƏTLƏRİNƏ
VERİLƏN YÜKSƏK
QİYMƏTLƏR BİR ALİM VƏ
AZƏRBAYCANLI KİMİ MƏNİ ÇOX
FƏRƏHLƏNDİRDİ**

Elmi və pedaqoji ictimaiyyətə məlum olduğu kimi bu günlərdə Türkiyə respublikasında tarixçilərin beynəlxalq elmi simpoziumu keçirilibdir. Geniş miqyaslı tədbirdə Respublikamızı M.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universitetinin «Türk və Qafqaz xalqlarının tarixi» kafedrasının dosenti, tarix elmləri namizədi, YAP siyasi şurasının üzvü, YAP BDU Qadınlar Şurasının sədri İradə Hüseynova təmsil edibdir. Simpoziumun oxucular üçün də maraq doğuracağını nəzərə alıb, İ.Hüseynovadan beynəlxalq tədbir barədə məlumat və təəssüratları, eləcə də Qafqazşünas - mütəxəssis kimi bəzi aktual məsələlər barədə qəzetimizə müsahibə verməsini xahiş etdik.

- Beynəlxalq simpozium may ayının 10-12 arası Çanaqqalanın görkəmli elm-tədris ocağı olan 18-Mart Universitetində keçirildi. Bu simpozium pedaqoji kadrların hazırlanmasına və tarixin

tədrisinin müasir problemlərinə həsr olunmuşdur. Elmi-pedaqoji baxımdan olduqca önəmli bir tədbir idi. Qeyd edirəm ki, simpoziuma yalnız Türkiyənin deyil, o cümlədən Avropanın, MDB ölkələrinin tanınmış alimləri, pedaqoqları, təhsil mütəxəssisləri dəvət olunmuşlar. Burada mən Qafqaz xalqlarının tarixinin öyrənilməsi və tədrisi ilə bağlı məruzə etdim. Görüşlər, diskussiyalar zamanı simpozium iştirakçıları mənim məruzəmlə bağlı çox maraqlandıqlarını bildirdilər. Mümkün qədər onları maraqlandıran suallara cavab verdim. Dünyanın tarixçi alimlərini, mütəxəssislərini Qafqazın bir çox etnik tarixi, etnik siyasi, geopolitik-strateji məsələləri düşündürürdü. Mən onların bu barədə olan suallarını da cavablandırıdım. Azərbaycandan olduğumu bilib, ölkəmiz haqqında, Azərbaycandakı siyasi proseslər, müstəqil dövlət quruculuğu, Qarabağ konfliktini haqqında da mənə çoxlu suallar verdilər. Xüsusilə də prezidentimiz Heydər Əliyev cənablarının yeritdiyi siyasətin istiqamətləri, onun Qafqazda sülh məramlı siyasəti simpozium iştirakçıları tez-tez maraqlandıran suallar idi.

- *Türkiyə səfəriniz yalnız Çanaqqala simpoziumu ilə bitdi, yoxsa başqa tədbirlər də oldu?*

Simpoziumun proqramına tarixi yerlərlə tanışlıq da daxil idi. Mənə bir tarixçi kimi bu yerlə tanışlıq çox böyük təsir bağışladı. Bütün dünyada məşhur olan adını eşitdiyim bir çox görkəmli tarixi yerlərlə tanış oldum. Xüsusi ilə Troyanı ziyarət etmək mənə zəngin təəssüratlar aşıladı. Lakin Türkiyə səfərim bununla bitmədi. Məruzəm maraq doğurduğundan, elə oradaca mühazirə aparmaq üçün Ankaraya dəvət aldım. Dünyanın böyük və tanınmış təhsil mərkəzlərindən biri olan Qazi universitetində mühazirələrim, görüş və diskussiyalarım təşkil edildi. Qazi universiteti 50 min tələbəsi, zəngin təhsil bazası, geniş tədris imkanları, yaxşı elmi ənənələri və yüksək elmi potensialı olan bir təhsil ocağıdır. Mühazirələrimi, diskussiyalarımı türk dilində apardım, diqqət və maraqla qarşılandım.

- Görüşləriniz və elmi diskussiyalarınız zamanı hansı məsələlərə toxundunuz?

- Mühazirələrim Qafqaz xalqlarının tarixindən, keçmiş və müasir tarixi əla-

qələrindən, milli azadlıq hərəkətlərindən və regionda müasir siyasi durumdan idi. Eyni zamanda türkləri Azərbaycan haqqında ölkəmizdə aparılan siyasi, iqtisadi və sosial islahatlar, Bakı-Ceyhan neft kəmərinə ictimaiyyətimizin münasibəti, Azərbaycanla Türkiyənin bütün sahələrdə əməkdaşlığının inkişafı kimi məsələlər daha çox maraqlandırır. Bu marağı və xahişləri nəzərə alıb, Azərbaycanın bu günkü durumu haqqında, ətraflı və real faktlar əsasında məlumatlar verdim. Səfərdə olduğum müddətdə Azərbaycana yalnız səmimi, dost münasibəti gördüm. Xüsusi olaraq qeyd etdim ki, regionda xalqlar və dövlətlər arasında münasibətləri sağlamlaşdırmaq, inkişaf etdirmək üçün davamlı sabitlik və sülh, əmin-amanlıq əsas və mühüm şərtidir və prezidentimiz Heydər Əliyevin bu istiqamətdə yeritdiyi siyasət məhz bu məqsədlərə xidmət edir. Görüşlər zamanı dəfələrlə şahidi oldum ki, Azərbaycan prezidentini bütün regionda sabitliyin və sülhün möhkəm təminatçısı kimi qiymətləndirirlər.

- *İradə xanım, Qafqazşünaslığın müxtəlif problemlərinə bəs Qafqaz respublikalarında hansı münasibət var?*

Sualınıza cavab olaraq ondan başlayım ki, Türkiyədən mayın 17-də qayıtdım. Bakıya çatanda daha bir xəbərlə üzləşdim. Mən Tbilisidə keçiriləcək başqa bir nüfuzlu beynəlxalq elmi tədbirə dəvət almışdım. Bu beynəlxalq konfransın şərtinə görə məruzəni əvvəlcədən oraya göndərməlisən və yalnız təşkilat komitəsinin, mütəxəssislərin müsbət rəyindən sonra oraya dəvət ala bilərsən. Mənim məruzəm yüksək rəy aldığı üçün Tbilisidəki konfransa dəvət olmuşdum.

- Konfransın mövzusu necə idi?

Bu, tarixçi alimlərin konfransı idi. Qafqaz xalqlarının tarixinə və müasir siyasi problemlərə həsr olunmuşdu. Bu tədbirə də həmçinin beynəlxalq aləmdə tanınmış tarixçilər dəvət olunmuşdular. Misal olaraq məşhur alman professorları Mişel Ezbrok, Karl Şmidt kimi alimləri göstərə bilərəm. Etiraf edirəm ki, Türkiyə səfərindən sonra yorulmuşdum və növbəti beynəlxalq elmi məclisdə, özü də mötəbər bir məclisdə iştirak etmək, məruzə söyləmək mənim üçün bu baxımdan az da olsa, çətin idi. Lakin fikirləşdim ki, bu beynəlxalq tədbirə çox yəqin ki, erməni alimləri də gələcəklər və orada məruzə edəcəklər, mütləq

xalqımızın tarixini saxtalaşdıracaqlar, Qarabağ konfliktini barədə beynəlxalq səviyyəli mütəxəssislərə saxta informasiyalar verəcəklər. Buna görə də dəvəti qəbul etdim və konfransda iştirak etməyi qərara aldım.

-Buraya erməni alimləri gəlmişdilər?

Bəli, gəlmişdilər. Xüsusilə də Ermənistan EA Tarix İnstitutunun direktoru, akademik Qrant Avetisyan ilə bizim diskussiya və mübahisələrimiz çox oldu. Mayın 22-də Tbilisi Dövlət Universitetinin rektoru, tarixçi professor Roy Metreveli konfransı giriş sözü ilə açdı. Bu çıxışdan sonra Gürcüstanın dövlət naziri Q.Arseneşvili prezident E.Şevardnadzenin konfrans iştirakçılarına göndərdiyi təbrik məktubunu oxudu, daha sonra isə Avropa Parlamentinin nümayəndəsi M.Saakaşvili Avropa Birliyinin Qafqaz Respublikaları ilə bağlı fəaliyyəti haqqında çıxış etdi. Ondən sonra söz mənə verildi. 30 dəqiqə məruzə etdim. Çıxışından sonra erməni akademik Azərbaycan xalqının etnik mənşəyi, etnik tarixi, dövlətçilik tarixi barədə mənə suallar verdi. O çalışdı əsaslandırın ki, Azərbaycan etnosu öz etnik

mənşəyini XI-XIV əsrlərdən götürür. Bu zaman bizim də həmin fikirdə olan bəzi tarixçilərimizə istinad edirdi. Mən onu etnik mənşəyimizə və tariximizə dair iddialarını elmi əsaslarla heç elədim. Bir çox tarixi faktlar və tədqiqatlar barədə ona məlumat verdim və bildirdim ki, Azərbaycan alimlərinin tədqiqatları onu rədd edirlər. Konfrans zamanı ona əsaslı şəkildə sübut etdim ki, Azərbaycan xalqının etnos kimi formalaşması və inkişafı hələ eramızdan əvvəlki dövrlərdən başlayır və Azərbaycan ərazisində həmin dövrlərdə qədim dövlətlər mövcud olublar.

- *Erməni alimi ilə mübahisəniz bununla bitdimi?*

- Əlbəttə, yox. Konfransdakı alimlər mənim suallara verdiyim cavabları və erməni opponentimin xalqımızın tarixi barəsindəki iddialarını rədd etməyimi müdafiə etdilər və mənimlə razılaşıdılar. Fasilələrdə, diskussiya və müzakirələrdə həmin erməni akademik Qarabağ konfliktini də qəsdən mübahisə predmetinə çevirdi və çalışdı ki, mən bu mübahisədə iştirak edim. Mən əlbəttə, Avetisyanın Qarabağ konfliktinin həllinə dair Ermənistanın mövqeyi barəsində

dediklərinə və xalqımız haqqında yaratmaq istədiyi rəyə qarşı çıxış elədim. Azərbaycan tərəfinin konfliktin həllində tutduğu mövqeyi açıqladım. Faktlar əsasında sübut elədim ki, Ermənistan bu müharibədə təcavüzkar, işğalçı rolunu oynayıb. Konfransa gələnləri Qarabağ konfliktinə dair müxtəlif ədəbiyyatlarla tanış etdim. Konfliktin istər etnik, tarixi, istər siyasi və ideoloji köklər və mənbələri barədə məlumat verdim. Erməni təcavüzünü açıqlayan xeyli fotosənədləri, onların Qarabağda dinc əhaliyə qarşı vəhşiliklərini göstərən fotoları nümayiş etdirdim. Bildirdim ki, Ermənistanın təcavüzü nəticəsində Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi işğal altındadır, bir milyondan çox qaçqın öz yurd yuvasından didərgin düşübdür və bütün bu faktları, rəqəmləri dünyanın beynəlxalq təşkilatları da təsdiqləyirlər. Rəsmi Azərbaycanın mövqeyini də açıqladım. Biz Qarabağa yüksək status verilməsinin tərəfdarıyıq. Akademikə bildirdim ki, əgər siz və ümumiyyətlə Ermənistan alimləri, ziyalıları, siyasət-, erməni xalqının gələcək taleyini, xoşbəxtliyini həqiqətən də istəyirsinizsə, Ermənistan-Azərbaycan münəqi-

şəsinin həllinə dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin irəli sürdüyü konstruktiv təklifləri, sülhsevər mövqeyini müdafiə etməlisiniz və çalışmalısınız ki, Dağlıq Qarabağa yüksək status verilməklə konflikt sülh yolu ilə həll edilsin. Çünki bu status Dağlıq Qarabağ ermənilərinə hər cür hüquq verir, onların hüquqların bərpası və toxunulmazlığı üçün təminat verir. Bizim bu məsələ ətrafında mübahisə və diskussiyalarımız çox çəkdi. Konfrans iştirakçıları da mənim tərəfimdə dayandılar və Azərbaycanın mövqeyinin yeganə humanist, doğru yol olduğunu bildirdilər. İş o yerə çatdı ki, istər xalqımızın tarixinə, istərsə də Qarabağ konfliktinə dair mübahisələrdə məğlub vəziyyətdə qalan Avetisyan öz məruzəsindən imtina etdi. O ötən il İstanbul sammitində imzalanmış Qafqazda sülh paktı barədə çıxış etməli və sənəddə guya erməni xalqının hüquqlarının pozulması barədə fikirlərin deməli idi. Onun çıxışdan imtina etməsi şübhəsiz, mübahisələrimizin təsiri nəticəsində oldu.

- Tbilisidə olduğunuz vaxt ərzində ictimaiyyətlə əlaqələriniz oldumu?

Qeyd edim ki, Gürcüstandakı qəzetlər, o cümlədən, «Svobodnaya Qruziya», «Tbilisi», «Respublika», «Gürcüstan» kimi geniş yayılmış qəzetlər mənim müsahibələrimi dərc etdilər. həmçinin ölkənin milli dövlət televiziyası ilə də çıxış etdim. Qonşu gürcü xalqını Azərbaycan barədə, dostluğumuzun gələcək perspektivləri barədə maraqlandıran suallara cavab verdim. Bir daha əmin oldum ki, gürcü xalqı, gürcü ziyalıları Heydər Əliyevin Gürcüstana qarşı dost münasibətlərini və dostluğumuzu inkişaf etdirib möhkəmlətmək istiqamətində apardığı sülh siyasətini dəstəkləyir və alqışlayırlar. Bu xalq, bu ölkə Heydər Əliyevi çox sevir və onu bir şəxsiyyət, siyasətçi kimi yüksək qiymətləndirir. Prezidentimizin Qafqazda sülh uğrunda tarixi xidmətlərinə verilən yüksək qiymət bir alim və bir Azərbaycanlı kimi məni çox fərəhləndirdi.

Ən çox yadda qalan görüşüm Gürcüstan parlamentinin spikeri Zurab Jvaniya ilə oldu. O, mənim çıxışlarımı və məruzəmi elmi baxımdan əhəmiyyətini qeyd elədi. Qafqaz xalqları arasında dostluğun, Qafqazda sülh və əmin amamlığın möhkəmlənməsində alimlərin xid-

mətlərini xüsusilə vurğuladı. Spiker mənimlə söhbətində Azərbaycan xalqına böyük məhəbbət və hörmət bəslədiyini bildirdi, əminliklə söylədi ki, gürcülər azərbaycanlılarla min illər boyu yaşayan dostluğa böyük qiymət verirlər və bu dostluğu bundan sonra da qoruyub saxlayacaqlar. Gürcüstan buradakı Azərbaycanlıların doğma vətənidir və onların bərabər hüquqlu vətəndaş kimi daha azad firavan yaşaması üçün bundan sonra da çalışacaqlar. Həmçinin Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Hacı Hacıyev ilə də görüşdüm. Birlikdə iki dövlət arasındakı dostluqdan, elmi və mədəni əlaqələrdən danışdıq.

- Mümkünsə bir qədər də elmi işləriniz barədə məlumat verin.

- Uzun illər Qafqaz xalqlarının tarixinə dair dərslik qıtlığı çəkmişik. Bu fənn üzrə dərsliyimiz olmayıbdır. İlk dəfə 1998-ci ildə «Qafqaz xalqlarının tarixi»nə dair ümumi kurs proqramı nəşr olunubdur. 1999-cu ildə isə «Qafqaz xalqlarının tarixi» adlı dərs vəsaiti çapdan çıxıbdir. Hazırda XX əsrdə Azərbaycan xalqının bəşəriyyətə bəxş etdiyi nadir simalardan biri dünya miqyaslı siyasətçi, müdrik rəhbər, təcür-

bəli dövlət başçısı Heydər Əliyevin siyasi-dövlətçilik fəaliyyətinə dair iri həcmli əsəri-doktorluq dissertasiyamı tamamlamaq üzrəyəm. Tədqiqatımda Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövr əhatə olunubdur, onun Azərbaycan dövlətçiliyinin qorunmasında, müstəqilliyimizin möhkəmləndirilməsində apardığı ölçüyə gəlməz xidmətləri özünün tam əksini tapır.

- Sizə dəyərli elmi tədqiqatlarınızda və pedaqoji fəalliyətinizdə uğurlar arzulayıram.

*"Səs" qəzeti,
13 iyun 2000-ci il*

ÜMUMXALQ MƏNAFEYİ ƏN ÜMDƏ OLMALIDIR

- *İradə xanım, demokratik cəmiyyətin qurulmasında parlamentin rolunu necə görürsünüz?*

- Bütün sivil, demokratik ölkələrdə parlament çox səmərəli fəaliyyət göstərir. Qanunverici orqan kimi parlamentdə vacib hüquqi sənədlər qəbul edilir. Hər şeydən əvvəl bu orqanda təcrübəli mütəxəssislər təmsil olunmalıdır. Bu mənada hesab edirəm ki, Azərbaycanda da son illər dəyərli işlər görüldü.

- *Sizcə, Azərbaycan parlamenti üzərinə düşən vəzifəni lazımi səviyyədə yerinə yetirirmi ?*

- Bütövlükdə hesab edirəm ki, Milli Məclis qarşısına qoyduğu məqsədin öhdəsindən gəlmişdir. Amma bu işdə də təkmilləşmə prosesi getməlidir. İnanıram ki, yeni tərkibli parlament həyatın tələblərinə uyğun olan bir çox əhəmiyyətli qanunlar qəbul edəcək və bütün digər məsələlər də sivil qaydada həll olunacaq. Yəni müəyyən vaxtlarda Milli Məclisdə bəzi xoşagəlməz halları müşahidə edirdik. Gələcəkdə belə hallar olmamalıdır. Opponentin fikrini bilib

ona sivil qaydada cavab verilməlidir. Digər mübahisəli məsələlər də bu səpgidə həll edilməlidir. Mən bunu deyəndə müxalifəti də nəzərdə tuturam. Onlar deyirlər ki, Azərbaycanda demokratiya istənilən səviyyədə deyil. Mən bu tezislərlə razı ola bilmərəm. Çünki Azərbaycanın özünəməxsus ədət-ənənələri var. Müstəqillik qazandığımız az müddət ərzində prezident Heydər Əliyevin səyi nəticəsində çox nailiyyətlər əldə edib. Ancaq bütün problemlərin bir anda həlli mümkün deyil. Bir çox məsələlərin həlli yollarının axtarılması müəyyən vaxt tələb edir. Biz indi demokratik inkişaf yolu ilə gedirik. Bunun üçün ölkə prezidenti tam şərait yaratmışdır. Azərbaycanda hüquqi, demokratik, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesi ardıcıl olaraq həyata keçirilir. İnsan hüquqlarının qorunması, insanların azadlığı, fikir müxtəlifliyi təmin edilir. Hesab edirəm ki, növbəti parlament seçkiləri də demokratiyanın inkişafı yolunda mühüm addımlar olacaq.

- İradə xanım, Sizin keçmiş fəaliyyətinizi bilmək bizim üçün maraqlı olardı.

- Mən 17 yaşından bu günə kimi bütün həyatımı, gəncliyimi, elmi yaradıcılığımı Azərbaycanın bir nömrəli ali təhsil ocağı Bakı Dövlət Universiteti ilə bağlamışam. İlk gənclik illərimdən təkcə respublika deyil, İttifaq səviyyəsində böyük ictimai fəaliyyət göstərmişəm. Həyatdakı qazandığım bütün uğurlarıma görə, ictimai-siyasi mövqeyimə, ilkin elmi axtarırlarımın gərəkli nəticələrinə görə, xalqımızın görkəmli oğlu, cənab Heydər Əliyevə borcluyam. İlk gənclik illərimdən bu günə kimi fəaliyyətimin bütün sahələrində böyük qayğı və ziyasını hiss etmişəm.

Bu da təsadüfi hal deyil, 1981-ci ildə mən ikinci kursda oxuyarkən Respublika sarayında kənd təsərrüfat gününə həsr olunmuş ümumrespublika müşavirəsi keçirildi. O vaxt ölkə başçısı Heydər Əliyev, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə, kənd təsərrüfatı naziri Məmməd Əsgərov və respublika tələbələri adından mən müşavirədə çıxış etdim. Mənim çıxışım Heydər Əliyevin çox xoşuna gəldi. Və demək olar ki, onun təşəbbüsü və xeyir-duası ilə mənim zəngin ictimai fəaliyyətim başladı. Müxtəlif İttifaq və respublika miqyaslı mötəbər təş-

kilatların və tədbirlərin iştirakçısı və üzvü seçildim. Mən Heydər Əliyevin yetirməsi olmağımla fəxr edirəm. Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu bütün zamanlarda həmişə gənclərə böyük qayğı göstərmişdir. O, minlərlə gəncin qəlbində özünə abidə ucaldıb. Bu qayğını dadıb bəhrələnən gənclərdən biri də mən olmuşam.

- Öz elmi yaradıcılığınız haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Hesab edirəm ki, XX əsrdə qazandığımız əsas və qiymətli sərvət dövlət müstəqilliyimizdirsə, taleyin bizə bəxş etdiyi ən böyük nemət, ən dəyərli və vacib töhfə Heydər Əliyev şəxsiyyətidir. Mən «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu» adlı doktorluq dissertasiyası üzərində işləyirəm. Bu elmi əsəri artıq yekunlaşdırmaq üzrəyəm. Əsəri yazdıqca, arxivlərdə çox az adama məlum olan tarixi faktlarla rastlaşdıqca düşünürəm: Heydər Əliyev sonuncu yüzilliyin, başa çatmaqda olan əsrimizin ən möhtəşəm lideridir. Əsərin bir çox fəsilləri respublika mətbuatında Azərbaycan və rus dillərində çap olunub.

- *Yeri gəlmişkən, bir qədər partiya fəaliyyətiniz barədə məlumat verərdiniz...*

- YAP Heydər Əliyev zəkasının, siyasi dühasının məhsuludur. Bu partiya sağlam amallar əsasında qurulmuşdur. Təsadüfi deyil ki, YAP ümumxalq dəstəyini qazanmış bir partiyadır və həmişə olduğu kimi bu gün də ölkənin ictimai-siyasi həyatında aparıcı yer tutur. YAP tək-cə kəmiyyət yox, həm də keyfiyyət baxımından ən böyük siyasi təşkilatdır. Partiyanın sıralarında Azərbaycan ziyalılarının böyük bir hissəsi təmsil olunmuşdur. YAP-ın intellektual potensialı onun siyasi gücünü müəyyənləşdirən əsas amillərdəndir, YAP-a daxil olduğum vaxtdan etibarən BDU-da YAP Qadınlar Şurasını təşkil etmişəm və bu gün də həmin Şura çox səmərəli fəaliyyət göstərir. Təşkilatımızda yüksək intellektual potensiala malik qadınlar birləşib. Şura günümüzün reallığı ilə başı prezidentimizin qarşıya qoyduğu məqsəd və vəzifələri proqram sənədləri kimi qəbul edərək vaxtında və ardıcılıqla həyata keçirib, bütün bu işlərin kompleks halında həllində fəallıq göstərir. Həmin ictimai təşkilatın həyata keçirdiyi

təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsində Qadınlar Şurasının sədri kimi və Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü kimi əlimdən gələni əsirgəmirəm və özümə ən ümdə vəzifə prezident Heydər Əliyevin tutduğu siyasi kursu, ardıcıl daxili və xarici siyasətini faktlarla, dəlillərlə açıqlamaq və tələbə-gənclərimizə, geniş ictimaiyyət auditoriyasına çatdırmaqda görürəm. Öz gündəlik fəaliyyətimizdə çalışıram ki, partiyamızın liderinin YAP-ın qarşısında qoyduğu təxirəsalınmaz vəzifələri həyata keçirmək üçün Heydər Əliyev ideyalarına sadıq olan əqidəli, işgüzar gəncləri, qadınları cəlb edim.

-İradə xanım, YAP sizə etimad göstərərək deputatlığa namizədliyinizi irəli sürüb. Bu etimadı doğrultmaq üçün qarşınızda hansı məqsədləri qoymusunuz?

-Bir vətəndaş kimi, əgər seçilərəmsə, gələcəkdə bir deputat kimi hesab edirəm ki, hər şeydən əvvəl və bütün maraqlardan yüksək ümumxalq mənafeyi durmalıdır. Bunu mən özümə ən vacib vəzifə bilirəm. Bundan əlavə elm, təhsil sahəsinin nümayəndəsi kimi bu sahələrin inkişafına var gücümlə səy göstərəcəyəm. Bu günkü təhsil siyasətimizin düzgün

istiqlamətdə inkişafı, xoş gələcəyimizin təminatıdır. Ona görə, təhsil işçisi kimi hər şeydən əvvəl bu məsələlərə diqqət yetirəcəyəm. Əgər mən millət vəkili seçilərəmsə, həqiqətən də millətin rifahı, xoş gələcəyi, bugünkü sosial-ictimai, mədəni məişət qayğıları ilə yaşayacaq, bütün fəaliyyətimi məhz bu sahəyə yönəldəcəyəm. Ümumiyyətlə, ictimai fəaliyyətimin əsas meyarı xalqın, millətin və doğma vətənimizin tərəqqisi və inkişafı olacaqdır.

- *Sizin həyat və fəaliyyətinizin böyük hissəsi universitetlə bağlıdır. Əgər deputat seçilsəniz, Siz zəngin ictimai fəaliyyətiniz və təcrübənizdən parlamentdə necə istifadə edərdiniz?*

-Bilirsiniz, mənim fəaliyyətim ziyalılar cəmiyyətinin elə bir təbəqəsi ilə bağlıdır ki, daim çalışmağı, yeni biliklərə yiyələnməyi özümə əsas vəzifə borcu hesab edirəm. Düşünürəm ki, insan yaşadıqca öyrənir. Ona görə də BDU-da oxuyub-ışlədiyim 20 il ərzində kifayət qədər həm ictimai-siyasi, həm elmi-pedaqoji təcrübə və biliklər toplamışam. Əgər deputat seçilərəmsə öz bilik və bacarığımı Milli Məclisdə qəbul olunan qanun və qərarların icra olunmasına sərf edəcəyəm. Eyni zamanda, parlamentdə

işlədikcə qanunvericilik sahəsində də təcrübəmi artıracağam. Bu dövr həyatımda mühüm dövr olacaqdır.

Hesab edirəm ki, tutduğu vəzifədən asılı olmayaraq hər bir insan vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirməlidir. Bunu prezidentimiz də dəfələrlə vurğulayıb. Əgər mən müəlliməmsə, aliməmsə müəllim kimi, alim kimi öz vəzifəmi yerinə yetirməliyəm. Bir məsələni xatırlatmaq istəyirdim. Bir neçə beynəlxalq elmi konfransların iştirakçısı olmuşam. Son vaxtlarda da Türkiyə və Gürcüstanda keçirilən beynəlxalq simpoziumlarda iştirak etmişəm. Mötəbər elmi tədbirlərdə etdiyim məruzə və çıxışlar böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Məsələn, Tbilisidə «Qafqaz minilliklərin ayrıcında» adlı konfransda «Müstəqil Azərbaycan dövləti və Qafqazda əməkdaşlığın inkişafı» mövzusunda məruzə etdim. Məruzədə Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyevin Qafqazda sülhün və sabitliyin təminatçısı olduğunu elmi cəhətdən əsaslandırıdım, eyni zamanda Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə də toxundum və bildirdim ki, bizim 1 milyon qaçqınımız var, torpaqlarımızın 20 faizi işğal olunub. Konfransda Ermənistan tərəfindən akademik

Avestisyan iştirak edirdi və onunla bir məsələ ilə bağlı qızgın mübahisələrimiz oldu. Və mən orada da bildirdim ki, bizim prezidentimiz Qarabağ problemini qan tökmədən, yalnız və yalnız sülh yolu ilə həll etməyə çalışır və bu mənada o, ən yüksək kürsülərdə Qarabağa ən yüksək status verilməsi haqqında dəfələrlə bəyanat verib və təəssüflər olsun ki, Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən bu konstruktiv təkliflər hələ də cavabsız qalıb. Bundan əlavə, mən orada Qarabağla bağlı, erməni təcavüzünü əks etdirən müxtəlif mənbələrlə və kitablarla konfrans iştirakçılarını tanış etdim. Mübahisələrimizin nəticəsində konfrans iştirakçıları Azərbaycanın haqlı mövqeyini dəstəklədilər və ən böyük nailiyyət bu oldu ki, həmin akademik öz çıxışından imtina etdi. Bu beynəlxalq elmi konfransda Azərbaycan tərəfinin böyük qələbəsi idi. Yuxarıda qeyd etdiyim məsələləri ona görə xatırladıram ki, yəni hər bir insan xalqımızın, dövlətimizin mənafeyini əziz və önəmli tutmalı və müdafiə etməlidir. Milli Məclisdə fəaliyyətimi bu yöndə quracağam.

*"Yeni Azərbaycan" qəzeti,
21 sentyabr 2000-ci il*

*Кого мы изберет в
законодательный орган власти-
Милли меджлис нового созыва? За
кого отдадим свои голоса? Кто те
люди, от которых будет зависеть
дальнейшая судьба народа и
государства? На эту тему-наша
новая рубрика.*

ВЫБОРЫ-2000: ИХ ВЫДВИГАЕТ НАРОД

ИРАДА ГУСЕЙНОВА:

ГОРЖУСЬ ТЕМ, ЧТО МОГУ СЧИТАТЬ
СЕБЯ ВОСПИТАННИЦЕЙ ШКОЛЫ
ГЕЙДАРА АЛИЕВА

Гусейнова Ирада, родилась в г. Баку, в 1980 году с отличием окончила школу №8 и в том же году поступила на очное отделение истфака АГУ, активно участвовала в общественной жизни вуза, а затем и республики: была членом бюро комитета комсомола и профкома университета, членом Республиканского комитета профсоюза работников просвещения, высшей школы

и научных учреждений, в течение восьми лет являлась освобожденным заместителем председателя профкома АГУ. Активно занималась научной деятельностью. Университет окончила с отличием, по решению Ученого совета получила распределение на кафедру. Ныне-доцент БГУ, кандидат исторических наук, завершает работу над докторской диссертацией на тему «Роль Гейдара Алиева в становлении и укреплении независимого Азербайджанского государства», научный редактор книги "Heydər Əliyev işığı - İrək yolu", член Политического совета партии «Ени Азербайджан». Замужем, имеет двух дочерей. Выдвинута кандидатом в депутаты Милли меджлиса нового созыва. Сегодня Ирада Гусейнова отвечает на вопросы корреспондента «Бакинского рабочего».

-Ирада ханум, Вас выдвинули кандидатом в депутаты азербайджанского парламента. Такое доверие оказывается не каждому. Очевидно, были взяты в расчет Ваши личные качества, и обширная общественная деятельность, которую Вы вели и ведете.

Расскажите, пожалуйста, об этом подробнее.

-Действительно, общественная деятельность привлекала меня всегда: я занималась ею еще в школе, и затем во время учебы и работы в БГУ. Но поворотным в моей жизни стал 1981 год, вернее, мое тогдашнее выступление во Дворце «Республика». Я была председателем студенческого отряда, мы приехали со сбора хлопка, во время которого мой отряд завоевал первое место среди всех вузов республики. Мне позвонили из ЦК партии, сказали, что я должна выступить на Республиканском совещании по случаю Дня работников сельского хозяйства. На нем выступили первый секретарь ЦК партии Гейдар Алиев, министр сельского хозяйства Мамед Аскеров, поэт Бахтияр Вагабзаде, слово дали и мне. Конечно же, это было огромной честью для меня. Особенно воодушевило то, что видела: мое выступление первый секретарь слушал внимательно. С этого и началась моя общественная деятельность: я стала делегатом XVII съезда профсоюзов СССР, самым, кстати, молодым-мне было 18 лет, съезд избрал меня членом Центральной ревизионной комиссии профсоюзов СССР

(центрального выборного органа ВЦСПС), в которой я была единственной представительницей нашей республики. Поэтому смело могу сказать, что путевку на общественную работу я получила из рук Гейдара Алиева-человека, перед которым я всегда преклонялась. В связи с этим как представительница молодого поколения я хотела бы особо отметить то, что Гейдар Алиев на протяжении всего периода, что руководил республикой, всегда большое внимание уделял молодежи. Очень чутко к ней относился. И сегодня эта традиция получила развитие. Он неоднократно подчеркивал, что на руководящие посты нужно выдвигать образованных, умелых и достойных представителей молодежи. Не случайно в выдвинутом партией «Ени Азербайджан» едином списке кандидатов в Милли меджлис по пропорциональной системе большинство составляет молодежь. И этот список возглавляет ее признанный лидер, талантливый молодой политик Ильхам Алиев. Это еще раз свидетельствует о большом доверии, оказанном нам, молодым, Президентом страны. Сейчас я являюсь членом партии «Ени Азербайджан», вхожу в Политсовет и возглавляю ее женскую организацию в университете.

Деятельность наша направлена на вовлечение женщин в активную общественную работу для того, чтобы они могли внести свой вклад в развитие республики. На это нацелена и деятельность Гейдара Алиева, который своим Указом создал Госкомитет по проблемам женщин. Его последний Указ об активации деятельности наших женщин и вовлечении их в общественную жизнь республики принят общественностью с одобрением, так как создает условия для того, чтобы наши женщины могли участвовать во всех сферах политической, социальной и культурной жизни Азербайджана. В этом плане предстоящие выборы в Милли меджлис открывают для них хорошую возможность попробовать проявить себя и в качестве политических деятелей.

-Как вы пришли в партию «Ени Азербайджан»?

-Я уже говорила, что всегда была сторонницей идей Гедара Алиева и горжусь тем, что являюсь его воспитанницей, и не случайно, что я вступила в партию, созданную и возглавленную им. К тому же «Ени Азербайджан» - партия парламентского типа, ставящая перед собой задачу создания в Азер

байджане независимого демократического правового общества. Подобная цель естественным образом привлекает и сплачивает все здоровые силы страны, к которым я отношу и себя-хочу надеяться, что имею на это право.

- Как Вы относитесь к заявлениям иных представителей оппозиции о том, что, несмотря на внесенные коррективы, наше избирательное законодательство несовершенно и у нас невозможны справедливые, демократические выборы?

- Хочу напомнить, что Азербайджан в течение более 70 лет находился в составе Союза, и сразу отказаться от всех сложившихся в тот период традиций-хороших и плохих-невозможно. Мы находимся на пути становления демократического общества, и Гейдар Алиевич об этом говорил. Сразу ничего не строится. Те, кто говорит о «недемократичности» нашего государства или законодательства, пусть вспомнят 93-й год, как мы тогда жили, как себя чувствовали, и в первую очередь интеллигенция. Сегодня у нас есть уверенность в завтрашнем дне, есть стабильность, идут экономические реформы, повышается год от года жизненный уровень населения. Что касается выборов, то я думаю,

что они пройдут в свободных демократических условиях. Это, кстати, обеспечивает и наличие в избирательных участках и между-народных наблюдателей, а также наблюдателей от оппозиционных партий. Хотя вполне возможно, что при всем этом кто-то в силу своих неудовлетворенных амбиций и будет стремиться списать свой неуспех на «неде-мократичность».

- *Сейчас многие покидают ряды оппозиционных партий и вступают в «Ени Азербайджан».*

Как вы думаете, отчего происходит?

- Думаю, что это-свидетельство торжества идей Гейдара Алиева, подтверждение того, что партии, возглавляемой им, человеком планетарного масштаба, люди верят, что эта партия имеет большое будущее. Это именно та партия, которая демонстрирует единство и монолитность, обеспечиваемые ее лидером. Это партия, которая приведет народ к тому, что он будет жить в условиях цивилизованного демократического общества, в котором все экономические проблемы будут решаться на должном уровне.

- *Итак, Вы-женщина-политик. Но, говорят, политика - не женское дело?*

- Думаю, что в политику приходят не по половому признаку. Политика - сфера деятельности компетентных людей. Если человек способен, независимо от того, какую должность он занимает, приносит пользу своему народу, если он любит родину, он вполне пригоден для политики, независимо от того, к мужской или женской половине человечества принадлежит.

- Говорят еще и так: «Политика - грязное дело». Не боитесь братья за него?

- Грязной политику делают грязные люди. Если основной процент в ней будут составлять порядочные, чистоплотные в нравственном смысле интеллигентные люди, политика только выиграет от этого, и никто не сможет назвать ее грязной.

- В мире сегодня не так много, но все же есть известные женщины-политики: Маргарет Тэтчер, Мадлен Олбрайт и другие. Кто из них Вам ближе, есть ли у вас идеал женщины-политика, которому Вам хотелось бы сделовать?

- Как-то не думала об этом. Впрочем, хочу верить, что Азербайджан сам даст миру женщин-политиков, на которых кому-то захочется равняться. К тому же нам вообще него-

же слепо следовать чужому примеру. Ведь и демократия у нас не будет ни американской, ни французской, ни какой-то еще. То, что подходит другим, может не подойти нам. Конечно, основные демократические принципы сохранятся. Но демократия нам нужна своявыстроенная исходя из нашей культуры, наших условий, истории, менталитета.

- Если Вы будете избраны, оставите ли преподавательскую деятельность в университете?

- Думаю, работу в БГУ смогу сочетать с парламентской. Ведь научно-педагогическая и научно-политическая деятельность прекрасно совмещаются, дополняя друг друга. Вот, скажем, в мае этого года я была приглашена на Международный научный симпозиум в Тбилиси. Он назывался «Кавказ на рубеже тысячелетий». Там было заслушано много интересных докладов ученых из Германии, Франции, Греции, стран СНГ. Мой доклад назывался «Независимое азербайджанское государство и развитие сотрудничества на Кавказе». В нем я коснулась и проблемы Нагорного Карабаха, напомнив о том, что пятая часть нашей территории до сих пор находится под оккупацией Армении, которая

все мирные инициативы Президента Азербайджана оставляет без внимания.

Я знала, что на симпозиуме присутствуют и армянские ученые, и ждала дискуссии. Так и вышло. Армянскую сторону представлял директор Института истории Академии наук Армении, академик Грант Аветисян. С ним у нас, естественно, возникли дебаты, конечно, на цивилизованном научном уровне. Я сказала, что если он любит свой народ, представляет интеллигенцию, он должен повлиять у себя в стране на общественное мнение: нашим странам необходим диалог, ведь без мира между Азербайджаном и Арменией, мира на Кавказе не будет. Хочу отметить, что во время публичной дискуссии симпатии зала были явно на моей стороне. Но самое важное, что академик Аветисян снял с повестки свой доклад на тему Стамбульского саммита, где был принят пакт о создании системы безопасности на Кавказе, якобы вызвавший недовольство армянской стороны. Думаю, что мое выступление носило не только научный, но и политический характер. Я убедилась: очень важно участие наших представителей в подобных форумах-ведь не

будь там меня, а лишь академик Аветисян, была бы выслушана позиция одной стороны.

- Каково Ваше мнение, как педагога, о нашем студенчестве? Насколько патриотично настроена молодежь? Или она в основном массе безразлична к политике и государственным проблемам?

- У меня сложилось мнение, что как раз к политике, к политической деятельности молодежь сегодня испытывает интерес. Молодежь не стоит в стороне от общественных проблем. И создает для участия в их решении свои организации. Думаю, что таким образом и формируется «костяк», который затем может быть задействован во властных структурах.

- Благодарю и желаю успехов.

*"Бакинский рабочий",
3 октября 2000 г.*

İŞİMİZİ XALQA MƏHƏBBƏTİMİZLƏ DOĞRULTMALIYIQ

Elm onunla həqiqətən məşğul olanlara məmnuniyyət bəxş edir. Lakin onun idrakı qiyməti bununla bitmir. Elm azad insan zəkasının ən böyük nailiyyəti, idealı və onun narahat düşüncələrinin məhsuludur. İradə hüseynova məhz özünün dərin təfəkkürü ilə elmin böyük kəşflərinə doğru gedən, daşlı-kəsəkli yolunda mətanətli irəliləyən ziyalı alim qadınlarımızdan biridir.

- İradə xanım, məlum olduğu kimi hələ yetkinlik çağlarınızdan elmi yaradıcılıq axtarışlarınızı Azərbaycanın bir nömrəli ocağı ilə bağlamısınız.

Yüksək təşkilatçılıq fəaliyyəti ilə fərqlənməklə bərabər universitetin tələbə həmkarlar təşkilatının sədr müavini seçilmiş, neçə-neçə ali yığıncağın iştirakçısı olmusunuz. Deyə bilərsinizmi, gənclik illərində kimin qayğısından bəhrələnmisiniz?

- Cəsarətlə deyə bilərəm ki, böyük şəxsiyyət Heydər Əliyevin gənclərə qayğısının canlı şahidiyəm və əldə etdiyim müvəffəqiyyətlərə görə bu böyük insana

Tarix fakültəsinin ikinci kursunda oxuyurdum. O vaxt bizi pambıq yığmağa göndərdilər. Başçılıq etdiyim dəstə respublikanın bütün institutları içində birinci yeri tutmuşdur. Qayıdandan sonra Mərkəzi Komitədən dedilər ki, sabah çıxış etməliyəm. Çıxışım o vaxt birinci katib olan Heydər Əliyevin çox xoşuna gəldi. O vaxtdan mənim zəngin ictimai fəaliyyətim başladı. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yüksək yığıncaqlara dəvət olundum. Azərbaycan həmkarlar İttifaqının XVI və XVII qurultaylarının, SSRİ həmkarlar İttifaqının XVII və XVIII qurultaylarının nümayəndəsi və 1982-87-ci illər ərzində SSRİ həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Təftiş Komissiyasının üzvü seçildim və beş il respublikamızı ümumittifaq səviyyəsində layiqincə təmsil etdim.

- Dahilərimiz demişlər ki, istedad daim Yeni olan yeganə yenilikdir. İstedadınızı sizi müasirlərinizdən fərqləndirən əsas amillərdən biri hesab etmək olar. Bunu taleyin həyatınıza bəxş etdiyi ən dəyərli töhfə bilirsinizmi?

Taleyin mənə bəxş etdiyi ən dəyərli töhfə H.Əliyevin gəncliyimdə mənə göstərdiyi qayğıdır. Mən onun yetirməsi

olmağımla fəxr edirəm. H.Əliyev hakimiyyətdə olduğu bütün zamanlarda həmişə gənclərə böyük maraq göstərmiş, on minlərlə gəncin qəlbində özünə abidə ucaltmışdır.

- *İradə xanım, insana nə uç arşın torpaq, nə də malikanə lazımdır. Onu bütöv yer kürəsi, bütün təbiət lazımdır ki, onun sonsuz genişliyində öz azad ruhunun xüsusiyyətlərini tam təzakür etdirə bilsin. Bu yaxınlarda deputatlığa namizədliyiniz irəli sürülüb. Yəni qarşınızda geniş fəzalar açılib. Bu etimadı doğrultmaq üçün qarşınızda hansı məqsədləri qoymusunuz?*

- Mən başqa müsahiblərimə də demişəm. Əgər seçilərəmsə, gələcəkdə bir deputat kimi hesab edirəm ki, hər şeydən əvvəl və bütün maraqlardan yüksək ümumxalq mənəfeyi durmalıdır. Bu pafos üçün deyilmiş sözlər deyil. Bunu işimizlə, elmimizlə, xalqa məhəbbətimizlə doğrultmalıyıq. Bundan əlavə, elm, təhsil sahəsinin nümayəndəsi kimi bu sahələrin inkişafına var gücümülə səy göstərəcəyəm. Elmin, təhsilin bundan 15 il sonrakı vəziyyəti bu günkü vəziyyətindən çox asılıdır. Təhsil həqiqətən də cəmiyyətimizin ən mühüm və ən strateji əhəmiyyətli sahəsidir.

yətli sahələrindən biridir. Biz bilirik ki, ən böyük sərkərdələri, alimləri, dövlət başçılarını müəllim yetişdirir. Təhsillə bağlı qanunlar müstəqil Azərbaycan dövlətinin ilk konstitusiyasında da, öz əksini tapmışdır. Təhsil işçisi kimi, hər şeydən əvvəl bu məsələlərə diqqət yetirəcəyəm. Əgər millət vəkili seçilərəmsə, əlimizdə böyük qüvvə olan gənclərimizin potensialından istifadə edəcəyəm və onların milli ideologiya zəminində yetkinləşməsində əlimdən gələni əsirgəməyəcəyəm. Hazırkı vəziyyətdə bu formlaşır və biz ziyalı qadınlar buna münasibətimizi ifadə etməliyik. Milli ideologiya bizim dövlətçiliyimiz, bizim adət-ənənələrimiz və umumbəşəri dəyərlərdir. Ümumiyyətlə, ictimai fəaliyyətimin əsas meyarı xalqın, millətin, doğma vətənin tərəqqisi və inkişafı olaçaqdır. Millətin rifahı, xoş gələcəyi, bugünkü sosial-ictimai, mədəni-məişət qayğıları ilə yaşayacaq, bütün fəaliyyətimi məhz bu sahəyə yönəldəcəyəm.

- *Gənc nəsə verilən təlim və təhsil onlara ana Vətənin gələcəyini görmək imkanı verir. Bir sözlə, həyatın tələblərinə uyğun şəxsiyyətlərin hazırlanması müəyyən dərəcədə siz müəllimlərin*

əlindədir. Təhsillə bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Milli ənənələr əsasında bu günün tələbləri səviyyəsində beynəlxalq standartlara uyğun təhsil sistemi qurulub inkişaf etməlidir.

- Bugünkü təhsil sistemində sizi qane etməyən nədir?

- Məni qane etməyən bayaq dediyim kimi başlıca olaraq ideologiya məsələsidir. Hər halda biz keçid dövründə yaşayırıq. Bu şübhəsiz ki, obyektiv səbəblərdən irəli gələn problemdir. Cəmiyyətdə cərəyan edən hadisələr təhsildə də öz əksini tapmışdır.

- Yeni tərkibli parlamentin işində hansı təkmilləşmə prosesinin getməsinə istərdiniz?

- Bilirsiniz, insan hələ yaşadığca öyrənir. Böyük, global məsələlərin həllində tələsmək lazım deyil. İnsan pillə-pillə kamilləşməyə doğru gedir. Bizim parlament gənc parlamentdir. Biz demokratiyaya öyrənə-öyrənə gedirik. Milli Məclisdə indiyə qədər 900-dən artıq qanunlar qəbul olunub. Mən hesab edirəm ki, təkmilləşdirmə deyəndə bura daha çox hər bir sahə üzrə mütəxəssislər cəlb olunmalıdır.

- *Tarixçilərin təmsil olunması mənə elə gəlir ki, daha çox vacibdir?*

- Elədir. Çünki tarix elə bir sahədir ki, hər bir insan tarixi yaddaşa malik olmalıdır. Tarixini bilməyən insan vətəndaş deyil. Tarix çox önəmli bir sahədir. Bugünkü insan toplanmış tarixi biliklərə yiyələnməli və hörmətli prezidentimizin qeyd etdiyi kimi, xüsusən Azərbaycanın XIX-XX əsrinin təhrif olunmayan və obyektiv faktlara istinad edən tarixi əsasında məlumatlandırılmalıdır.

- *Siz bir tarixçi kimi qarşıınıza nə məqsədlər qoymusunuz?*

- Bir məsələni xatırlatmaq istəyirəm, neçə-neçə beynəlxalq elmi konfranslarda olmuşam. Son vaxtlar Gürcüstanda və Türkiyədə keçirilən beynəlxalq simpoziumlarda iştirak etmişəm. Mötəbər elmi tədbirlərdə etdiyim məruzə və çıxışlar böyük rəğbətlə qarşılanmışdır. Məsələn, Tbilisidə "Qafqaz minilliklərin ayrıcında" adlı konfransda "Müstəqil Azərbaycan dövləti və Qafqazda əməkdaşlığın inkişafı" mövzusunda məruzə etdim. Konfransda Ermənistan tərəfindən akademik Avetisyan iştirak edirdi və onunla bu məsələ ilə bağlı

qızğın mübahisələrimiz oldu. Orada da bildirdim ki, bizim prezidentimiz Qarabağ problemini qan tökmədən yalnız və yalnız sülh yolu ilə həll etməyə çalışır. Bu mənada o, ən yüksək kürsülərdə Qarabağa ən yüksək status verilməsi haqqında dəfələrlə bəyanat verib və təəssüflər olsun ki, Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən bu konstruktiv təkliflər hələ də cavabsız qalıb. Mübahisələrimizin nəticəsində konfrans iştirakçıları Azərbaycanın mövqeyini dəstəklədilər və ən böyük nailiyyət bu oldu ki, həmin akademik öz çıxışından imtina etdi. Beynəlxalq elmi konfrans Azərbaycan tərəfindən böyük qələbə idi. Deputat seçilərəmsə, bir tarixçi kimi fəaliyyətimi bu yöndə quracağam.

- Bir qədər elmi yaradıcılığınız barədə...

- "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmlənməsində Heydər Əliyevin rolu" adlı doktorluq dissertasiyası üzərində işləyirəm. Onu yekunlaşdırmaq üzrəyəm. Əsəri yazdıqca arxivlərdə çox az adama məlum olan faktlarla rastlaşdım. Heydər Əliyev XX əsrdə Azərbaycan xalqının bəşəriyyətə bəxş etdiyi nadir şəxsiyyətlərdən biridir.

Əsəri yazdıqca o qənaətə gəldim ki, ən çətin şəraitdən heç kəsin ağına gəlməyən çıxış yolu tapmaq bacarığı Allahın ona bəxş etdiyi vergidir. Əsərin bir çox fəsilləri respublikamızın mətbuatında Azərbaycan və rus dillərində çap olunub.

- Hazırkı anda Qadınlar Şurasının sədri kimi hansı təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçməsinə vəcib bilərdiniz?

- Mən 1997-ci ildən BDU-da Qadınlar Şurasını təşkil etmişəm və həmin vaxtdan YAP-ın universitet qadınlar şurasının sədriyəm. Həm də YAP Siyasi Şurasının üzvü kimi fəal ictimai-siyasi iş aparıram. Burada bizim çox yüksək intellektli 100-dən çox qadınlarımız təmsil olunub. Qarşımızda duran təxirəsalınmaz vəzifələr Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin yüksək dəyərləri özündə əks etdirən

"Azərbaycan Respublikasında Dövlət Qadın Siyasətini həyata keçirilməsi haqqında" məşhur fərmanında nəzərdə tutulan vəzifələrdir. İqtisadi islahatların təmin edilməsində qadınların kişilərlə hüquq bərabərliyi, xüsusən onların dövlət idarəçiliyində bərabər

təmsil olunması gündəmdədir. Keçid dövründə çətinliklərlə üzləşən Azərbaycan qadını çox şərəfli bir missiyanı yerinə yetirir. Azərbaycan qadını müstəqil Azərbaycan dövlətinin inkişafı naminə yorulmazdır, cəfəkeşdir. Qadın problemləri bəzən onların öz hüquqlarını bilməmələrindən irəli gəlir. Bu mənada biz qadınlarımızı hüquqi cəhətdən maarifləndirməliyik.

Eyni zamanda Türkiyədə Çanaqqala şəhərində keçirilən beynəlxalq elmi simpoziumda geniş elmi məruzə etdim. Bu məruzə böyük maraq doğurduğundan, Ankara şəhərinin aparıcı ali məktəblərindən biri olan Qazi Universitetinə mühazirələr oxumaq üçün dəvət aldım. Universitetdə 50 mindən çox tələbə oxuyur. Orada bir neçə mühazirə keçirdim. Mühazirədən sonra həmin universitetin professor, müəllim heyəti ilə görüşlərimiz zamanı mənə verilən Azərbaycanın siyasi durumu haqqında sualları cavablandırıdım və göstərdim ki, bu gün Azərbaycan demokratik dövlət quruculuğu yolunda inamla addımlayır. Çünki dövlətimizin başında dünya şöhrətli siyasətçi Heydər Əliyev durur və qeyd etdim ki, bu gün Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitlik şərai-

tində həyatımızın bir çox sahələrində mühüm islahatlar aparılır və bu stabilliyin təminatçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevdir.

*"Xəzərin səsi" qəzeti,
6 oktyabr 2000-ci il.*

GƏNCLƏR HƏR ZAMAN YAP-ın ADINI UCA TUTMAĞA ÇALIŞACAQLAR

Artıq namizədlərin təbliğatına start verilib. Təqdirəlayiq haldır ki, YAP-ın proporsional siyahısında başqa siyasi partiyalardan fərqli olaraq qadınlara da yer verilib. İqtidar partiyası Azərbaycan qadınının aktiv siyasi fəaliyyətinə imkan yaradıb. Müsahibimiz YAP-dan millət vəkilliyinə namizəd İradə Hüseynovadır.

O, «Heydər Əliyev işığı - İpək Yolu» kitabının elmi redaktorudur. Müxtəlif beynəlxalq elmi simpoziumların və konfransların iştirakçısıdır. Onlarca elmi məqalənin, Qafqaz xalqlarının tarixinə dair ümumi kurs proqramının və dərs vəsaitinin müəllifidir.

- *İradə xanım, YAP sizə etimad göstərərək deputatlığa namizədliyinizi irəli sürüb. Bu barədə nə deyə bilərsiniz? Sizə olan bu yüksək etimad nədən irəli gəlir?*

- Proporsional siyahıda olmağımı təqdirəlayiq hesab edirəm. Mənə belə yüksək etimad göstərənlərə, o cümlədən YAP-ın sədri möhtərəm prezidentimiz cənab Heydər Əliyevə təşəkkürümü bil-

dirirəm. O ki, qaldı mənim namizədliyimin irəli sürülməsinə, məlum olduğu kimi, ölkə prezidenti dəfələrlə çıxışlarında gənclərə dövlət siyasətində yer ayrıldığını bildirib. Prezident gənclərə istedadlarını göstərmək imkanının verilməsinin vacibliyini daim vurğulayıb. O cümlədən YAP-ın siyahısına İlham Əliyevin başçılıq etməsi də gənclərə xüsusi diqqətin təzahürüdür. Heydər Əliyev hələ 1970-80-ci illərdə ölkəmizə başçılıq edərək xüsusi səylə çalışırdı ki, gənclərimiz yüksək ali təhsil almaq üçün keçmiş SSRİ-nin digər ölkə və şəhərlərinə də göndərilsin. Bütün bunların nəticəsidir ki, gənclərimiz bu gün Azərbaycanın siyasi həyatında xüsusi çəkiyə malikdirlər. Qeyd etmək istəyirəm ki, möhtərəm prezidentimiz Heydər Əliyevin sədrliyi ilə YAP-a sağlam əqidəli gənclər toplanıb. Onlar hər zaman bu partiyanın adını uca tutmağa çalışacaqlar. Mənə göstərilən etimad deməliyəm ki, Azərbaycan gəncliyinə verilən qiymətdir.

- *Siz YAP-ın təbliğat işlərində yaxından iştirak edirsiniz?*

- Mən bir neçə partiya yoldaşım ilə birlikdə Bakı şəhərinin bir çox rayon-

larında olub seçicilərimizlə görüşmüşəm. Bu görüşlərdə biz YAP-ın hakimiyyətdə olduğu dövrdə gördüyü işlərdən, apardığı iqtisadi islahatlardan, xarici ölkələrlə qurulan normal münasibətlərdən söhbət açmışıq. Görüşlər zamanı hiss edirdik ki, xalq bizə inanır, Heydər Əliyevin sədrlik etdiyi partiyanı dəstəkləyir və partiyamızın qələbəsi üçün öz səslərini verəcəkdir.

- *Siz parlament seçkilərində Azərbaycanın lider siyasi partiyası YAP-ın qələbəsinə inanırsınız mı?*

- Bəli, əminəm ki, YAP bu seçkilərdə uğurla çıxış edib qələbə qazanacaq. Buna partiyanın tərkibində olan elmi potensial imkanlı şəxslərin də çoxluq təşkil etməsi əsas verir. Baxın, ölkədə nə qədər ali məktəb, yüksək dövlət orqanı var. Orada çalışanların əksəriyyəti YAP-ın üzvləridir. Belə elmi potensiala malik partiya sadəcə qalib gəlmək mümkün deyil. Onu da qeyd edim ki, YAP-ın qələbəsində onun sədri hörmətli prezidentimiz Heydər Əliyevin də böyük rolu var. Xalq Heydər Əliyevin siyasətinə inanıb, ona arxalanıb bizə səs verəcək.

- *Sizin seçkilərdə iştirakınızı Azərbaycan qadının siyasətə aktiv müdaxiləsi kimi başa düşmək olarmı?*

- Doğrudan da indi Azərbaycan qadınları siyasətə daha çox müdaxilə etmək imkanı əldə ediblər. Hələ tarixdən məlumdur ki, Azərbaycan qadını heç vaxt passiv olmayıb. O həmişə can atıb ki, cəmiyyətin problemlərinin həllində müəyyən xidmət göstərsin. Onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycan dövləti tərəfindən qadınların siyasətə meyl etməsinə şərait yaradılıb. 2000-ci ilin mart ayında dövlət tərəfindən qəbul edilmiş «Qadın siyasəti haqqında» qanun da ölkəmizdə yaradılan müstəqil qadın təşkilatlarının işinə prezidentimizin verdiyi qiymətdir.

- *Siz millət vəkili seçilsəniz işinizi hansı əsaslar üzərində quracaqsınız?*

- Əgər millət vəkili seçilirəmsə, ilk növbədə xalqın mənafeyindən çıxış edəcəm. Bir təhsil işçisi kimi işə çalışacağam ki, Azərbaycanın gələcəyi daha elmlı, daha savadlı olsun. İmkanım daxilində seçicilərimin yanında olacaq, onların haqqını müdafiə edəcəm. Qoy

xalq sonradan bizə səs verdiyinə görə özünü qınamasın.

- *YAP-ın seçki platforması ilə bağlı nə deyə bilərsiniz?*

- Bildiyiniz kimi, YAP-ın seçki platforması artıq hazırlanıb və cəmiyyətin müzakirəsinə verilib. Hesab edirəm ki, bu platforma Azərbaycan xalqının rifahı, gələcəyi üçün YAP-ın görəcəyi işlərin proqramıdır. Biz bu platformada göstərilən müddəalar əsasında işimizi qurub, dövlətimizin və xalqımızın gələcəyi naminə var qüvvəmizlə çalışacağıq.

- *Öz elmi fəaliyyətiniz və yaradıcılığınız barəsində nə deyə bilərsiniz?*

- Mənim həyatımın 20 ili Bakı Dövlət Universiteti ilə bağlıdır. Hazırda mən tarix kafedrasının dosenti, tarix elmləri namizədiyəm. Hesab edirəm ki, XX əsrdə qazandığımız əsas və qiymətli sərvət dövlət müstəqilliyimizdirsə, taleyin bizə bəxş etdiyi ən vacib töhfə Heydər Əliyev şəxsiyyətidir. Mən «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu» adlı doktorluq dissertasiyası üzərində işləyirəm. Bu elmi əsəri artıq yekunlaşdırmaq üzrəyəm. Əsəri yazdıqca arxivlərdə heç kimə tanış olmayan

tarixi faktlarla rastlaşdıqca düşünürəm: Heydər Əliyev sonuncu yüzilliyin ən möhtəşəm lideridir.

*"Azad Azərbaycan" qəzeti,
6 oktyabr 2000-ci il*

HEYDƏR ƏLİYEV MİNLƏRLƏ GƏNCİN QƏLBİNDƏ ÖZÜNƏ BİR ABİDƏ UCALDIB

- *İradə xanım, mövzumuz siyasətlə bağlı olduğundan gəlin əvvəlcə bir qədər qadın və siyasət barəsində söhbət edək.*

- Məlum olduğu kimi, tarixən, əsrlər boyu Azərbaycan qadını öz sədaqəti, şücaəti, mərdliyi ilə fərqlənib. Və bizim qadınlarımızın xidmətləri tarixə qızıl hərflərlə yazılıb. Təsadüfi deyil ki, elə oğuzlarda qıza-qadına qardaş deyə müraciət ediblər. Bu gün də biz bunun canlı şahidiyik. İndi hamımıza məlumdur ki, biz keçid dövrünü yaşayırıq. Bu keçid dövrünün də özünəməxsus çətinlikləri var. Lakin bu müəyyən çətinliklərlə qarşılaşan Azərbaycan qadını mərdi-mərdanə bu şərəfli, çətin vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlir. Azərbaycan qadını bu günləri bir ana kimi övlad böyüdür, ziyalı kimi gənc nəslin tərbiyəsi ilə məşğul olur, həmçinin bir vətəndaş kimi əmək fəaliyyətindədir. Alim kimi öz dəyərli ixtiralarını elmimizə bəxş edir. Bir sözlə, Azərbaycan qadını müs-

təqil dövlətimizin inkişafı naminə yorulmaz cəfəkeşdir.

- *Bəs Azərbaycan qadınlarının siyasətdə rolunu necə görürsünüz?*

- Ümumiyyətlə, qadınlar cəmiyyətimizdə böyük rol oynayır. Və biz qadınların fəaliyyəti üçün çox gözəl şərait yaradılıb. Bu şəraiti də bizə yaradan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm Heydər Əliyevdir. Məlum olduğu kimi, prezidentimizin 1998-ci ilin yanvar ayında xüsusi fərmanı ilə Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. Möhtərəm prezidentimiz həmçinin bu ilin mart ayında Azərbaycanda qadın siyasəti haqqında fərman imzalamışdır. Bu və digər müxtəlif sərəncam və fərmanlar sözsüz ki, biz qadınların respublikamızın ictimai-siyasi, mədəni həyatında rolunu daha da artırır. Və fəal iştirakımızı təmin edir.

- Neçə ildir siyasətlə məşğulsunuz?

- Ümumiyyətlə, həmişə ictimai işlərlə məşğul olmuşam. Universitetdə oxuyarkən müxtəlif respublika, ittifaq səviyyəli yığıncaqlarda iştirak etmişəm. Dəfələrlə respublikanın və ittifaq üzrə qurultayların nümayəndəsi olmuşam. 1982-87-ci illərdə tələbə ikən

keçmiş SSRİ həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Təftiş Komissiyasının üzvü seçilmişəm. Azərbaycandan yeganə tələbə kimi həmin o mötəbər seçkili orqanda təmsil olunmuş və 5 il ərzində respublikamızı ittifaq səviyyəsində layiqincə təmsil etmişəm.

- *Necə oldu ki, siyasi fəaliyyətinizi məhz Yeni Azərbaycan Partiyası ilə bağladınız?*

- Heydər Əliyev rəhbərliyə gələn dövrdən, yəni 1969-cu ildən başlayaraq həmişə gənclərə qayğı göstərüb. O, minlərlə gəncin qəlbində bir abidə ucaldıb. 1980-ci illərdə gənclərə göstərilən qayğılardan mən də dadıb, bəhrələnib, tərəqqi edən gənclərdən olmuşam.

Mənim də ictimai fəaliyyətim, o vaxtkı - keçmiş ittifaq səviyyəsində görəcək ictimai işlərim məhz Heydər Əliyevin xeyir-duası, onun gənclərə göstərdiyi qayğısının nəticəsi idi. Ona görə də təsadüfi deyil ki, bu partiya gəlmişəm.

Artıq şəxsiz bir faktdır ki, Heydər Əliyev çox böyük müdrik bir insandır və dünya şöhrətli siyasətçidir. Ümumiyyətlə, son yüzilliyin Azərbaycan xalqına bəxş edilən ən böyük töhfəsi elə Heydər Əliyev şəxsiyyətidir.

- *YAP-ın proporsional siyahısında siz də varsınız...*

- Bəli, bu yenə də möhtərəm prezidentimizin gənclərə, qadınlara göstərilən qayğısını göstərir. Məlum olduğu kimi, həmin siyahıya İlham Əliyev başçılıq edir. O, püxtələşmiş istedadlı siyasətçi kimi artıq tanınıb. Gənclər tərəfindən də çox böyük rəğbətlə qarşılanır. Ona görə də Azərbaycan gənclərinin gələcəyi var. Siz fikir versəniz, siyahıda gənclər çoxluq təşkil edir. Bu da təqdirəlayiq bir haldır. Çünki gənclər bizim gələcəyimizdir. Siyasətdə bizə enerjili, bilikli, səriştəli gənclər lazımdır. Möhtərəm prezidentimiz müxtəlif görüşlərdə dəfələrlə qeyd edib ki, gəncləri cəsarətlə məsul vəzifələrə irəli çəkmək lazımdır. Bu artıq öz təzahürünü real həyatda da tapır.

- *Əgər deputat seçilərsinizsə, Milli Məclis səviyyəsində ilk növbədə hansı məsələlərin həll olunmasını istərdiniz?*

- Hər şeydən əvvəl ümumxalq mənafeyi, maraqları olmalıdır. Və bu prizmadan hər şeyə yanaşılmalıdır. Sözsüz ki, mən təhsil işçisiyəm. Təhsil, elm sahəsinin bir nümayəndəsi kimi öncə bu sa-

hələrin inkişafına çalışacağam. Məlum olduğu kimi, elmin 15-20 il sonrakı vəziyyəti bugünkü təhsilimizdən çox asılıdır. Ümumiyyətlə, təhsil bizim həyatımızda, respublikamızda çox strateji əhəmiyyətli sahədir. Və təsadüfi deyil ki, 1995-ci ildə ilk dəfə müstəqil Azərbaycan dövlətinin konstitusiyasında məhz təhsillə bağlı məsələlər əksini tapmışdır. Sözsüz ki, bizim təhsil sistemimizdə çox gözəl ənənələr yaranıb və bu ənənələri inkişaf etdirməklə yanaşı, təhsil sistemimizi ümumdünya standartlarına uyğun qurmalıyıq.

- Seçkilərə hazırlığın ən qızğın çağıdır. Belə vaxtda bir sıra müxalifət partiyaları respublikamızda ictimai-siyasi vəziyyəti pozmağa, xalqın fikrini yayındırmağa çalışır. Bu yaxınlarda müstəqil kanalların birində çıxış edən ADP-nin həmsədri İlyas İsmayılov kütləvi aksiyalara çağırırdı...

- Hər şeydən əvvəl, bir vətəndaş, ziyalı qadın kimi buna mənfi münasibət bəsləyirəm. Biz hamımız yaxın keçmişdə təlatümlü, çaxnaşma dövrünü yaşamış və onun acı nəticələrini görmüşük. O zaman respublikamızın siyasi səhnədən silinmək qorxusu vardı. Azərbaycan vətəndaş

müharibəsi təhlükəsi, xalq ölüm-dirim dilemması qarşısında idi. Və o çətin məqamda möhtərəm prezidentimiz Azərbaycan xalqını xilas etdi. Öncə dövlətimizi qoruyub saxladı. Və bu günləri də biz stabillik şəraitində yaşayırıq. Bu də çox böyük bir nailiyyətdir. Onə görə də, mən bu cür çağırışlara pis baxıram. Çünki istəyirik ki, məhz bizdə dünyəvi, demokratik dövlət qurulsun və belə hərəkətlər ancaq bu məqsədlərə zidd cəhdlərdir.

- *Bu yaxınlarda möhtərəm prezidentimiz bütün partiyaların seçkilərdə iştirakına şərait yaradılması üçün MSK-ya müraciət etmişdir.*

- Bununla prezidentimiz bir daha Azərbaycanın demokratik inkişafı üçün nə qədər şərait yaratdığını sübut etdi. Yenə də o, öz böyüklüyünü, humanistliyini göstərdi.

- *Siz həm də ali məktəbdə dərs deyirsiniz. Fənniniz də siyasətlə bağlıdır, Ümumiyyətlə, dərs zamanı, dərstdən kənar tələbələrlə respublikamızın bugünkü siyasi həyatı ilə bağlı söhbətləriniz, diskussiyalarınız olurmu?*

- Fikrimi Azərbaycandan bir qədər kənara yönəltmək istəyirəm. Bu ilin may ayında Türkiyənin Çanaqqala şəhərində

beynəlxalq simpozium keçirildi. Orada Qafqaz xalqlarının tarixinə dair" məruzəm oldu. Bu məruzə olduqca maraqla qarşılandığından elə oradan da Ankara şəhərindəki Qazi Universitetinə dəvət aldım. Burada da bir neçə mühazirələr keçirdim. Qazi Universitetində 50 mindən çox tələbə təhsil alır. Böyük auditoriyada mühazirədən sonra gözəl dialoqumuz oldu. Türkiyə tələbələrinə, həmçinin professor-müəllim heyətinə Azərbaycanın bugünkü siyasi durumu haqqında geniş məlumat verdim. Qeyd etdim ki, bu siyasi sabitlik də respublikamızda iqtisadi islahatların həyata keçirilməsində çox böyük amildir. Məhz bu günləri Azərbaycanda siyasi sabilliyin möhkəm qarantı hörmətli Heydər Əliyevdir. Çox səmimi söhbətlərimiz oldu. O ki, qaldı, tələbələrimizə mən "Qafqaz xalqlarının tarixi" fənnini tədris edirəm. Bu gün Qafqaz çox vacib bir regiondur. İpək yolu, Bakı-Ceyhan, Bakı-Supsa bu mühüm projektlərin gerçəkləşməsində Qafqaz bir region kimi çox mühüm rol oynayır. Ümumiyyətlə, dövlətlərin geosiyasətində bu gün Qafqaz çox önəmli yer tutur. Bu gün də Heydər Əliyev Qafqazda məhz sülhün və sabitliyin qarantı kimi çıxış edir. O, artıq

Qafqaz xalqlarının ağsaqqalı kimi böyük bir hörmət qazanmışdır. Bu illəri mötəbər bir konfransda iştirak edərkən hiss etdim ki, gürcü xalqı Heydər Əliyevə böyük məhəbbət, hörmət bəsləyir. Ümumiyyətlə, konfransda iştirak edən alimlər, nümayəndələr Qarabağ məsələsində Azərbaycan xalqının haqlı mövqeyini dəstəklədilər. Erməni akademiki Avetisyanla olan mübahisələrində qeyd etdim ki, bu gün respublikamızın 20 faiz torpağı işğal olunub. Möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyev hətta yüksək kürsülərdən də bəyan edir ki, biz Qarabağa yüksək status veririk. Təəssuf olsun ki, Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən cavabsız qalıb. Erməni akademiki ilə bizim Azərbaycan etnosunun formalaşması barədə mübahisələrimiz oldu, o çalışdı ki, Azərbaycan xalqının formalaşmasını çox gec bir dövrlə bağlasın. Mən isə bizdə olan elmi tədqiqatlar, mənbələr əsasında sübut etdim ki, Azərbaycan xalqının tarixi qədim dövrə gedib çıxır. Bizim eramızdan əvvəl ərazilərimizdə olan qədim dövlətlərdə yaşayan o tayfalar Azərbaycan xalqının əcdadlarıdır. Mən bu fikri ona görə bir daha qeyd etdim ki, bizim möhtərəm Prezidentimiz dəfələrlə göstə-

rir ki, hər bir insan öz vəzifəsindən, tutduğu mövqeyindən asılı olmayaraq gərək öz işinə vicdanla yanaşsın. Əgər bu olsa, demək bu Prezidentə köməkdir, müstəqil Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirilməsinə və inkişafına xidmət etməkdir.

- İradə xanım, maraqlı müsahibə üçün çox sağ olun və qarşıdan gələn parlament seçkilərində sizə uğurlar diləyirik.

- Çox sağ olun.

*"İki sahil",
10 oktyabr 2000-ci il*

ЖЕНЩИНА - ВЕДУШАЯ СИЛА ОБЩЕСТВА

- *Вы сами выбрали себе профессию историка или кто-то вас напутствовал?*

- Честно говоря, с самого начала я хотела стать врачом, как моя мама. Она у меня врач-терапевт. С самого раннего детства » приобщилась к профессии врача, часто общалась с ее пациентами. Но, начиная примерно с 7 класса, у меня внезапно возник интерес к истории. А пробудила во мне любовь к этому предмету наша преподавательница по истории Ахундова Валентина Яковлевна. Это привело к тому, что в дальнейшем выбрала профессию историка.

- *Вы сейчас выдвигаетесь в депутаты Милли Меджлиса. А что вы могли бы предложить нашему народу, с чем вы придете к нам, если вас изберут?*

- Это большая ответственность, и, если меня изберут в депутаты Мллии Меджлиса, я постараюсь блюсти прежде всего интересы моего народа. Для мена это действительно будет важным этапом в жизни. Как представитель науки и образования, будучи членом Милли Меджлиса, я первым делом буду

развивать именно эти сферы, потому что положение в науке через 15-20 лет зависит от сегодняшнего уровня образования. Образование является ключевым звеном во всем этом. Тем более, что мы живем в независимом государстве. Я считаю, что, несмотря на некоторые трудности, наше образование из года в год совершенствуется. Мы должны развить лучшие традиции и на их основе построить нынешнюю систему, чтобы она соответствовала мировым стандартам и нынешнему требованию жизни. Помимо этого нужно создать все условия, чтобы в науку вливались новые силы, новые кадры. Для этого нужны и материальные средства. Ведь, помню желания заниматься наукой, нужно иметь еще и средства для нормальной жизни. А для того, чтобы заинтересовать одаренных молодых людей, нужно составить определенную программу для ученой молодежи.

И, естественно, как представитель прекрасной половины человечества, я буду представлять интересы наших женщин. Ведь сегодня женщины выполняют трудную задачу в силу разных объективных причин. И надо сказать, что азербайджанские женщины с достоинством справляются со многими труд-

ностями. Женщины во всех сферах вносят свой вклад в развитие Азербайджана. Однако, к сожалению, наши женщины недостаточно образованы в юридическом плане, они не знают законов и своих прав. Поэтому многие из них не могут найти правильный выход из затруднительных ситуаций.

Я была участницей многих Международных конференции. В последний раз на конференции по проблемам Гендера в Турции я поняла, что нельзя уравнивать западную психологию с восточной. То, что приемлемо для них, может совсем не подойти к нашему жи жизненному уровню. Но есть в некоторых государствах интересный опыт работы, который можно было бы перенять и воспользоваться им и в наших условиях. Например, в Турции и в некоторых других странах мира есть так называемые институты «Сыгынаджаг эвлери».

- А что это за институты?

- Например, женщина страдает в семье, и она вынуждена терпеть тиранию, потому что ей некуда больше идти: родители ее не примут, родственники не примут. Что же ей тогда остается делать? В этот момент на помощь приходит вот эти самые «институты»,

где она пройдет своего рода реабилитацию в течение 7-10 дней, успокоится, получит юридическую консультацию и, уже вернувшись оттуда, сможет решить свои проблемы. У нас пока таких учреждений нет. Но нам, прежде всего, нужно сначала заняться юридическим просвещением наших женщин. В последнее время наш президент сделал немало для того, чтобы любая азербайджанская женщина могла самоутвердиться как ЛИЧНОСТЬ, как общественный деятель. Был принят ряд указов об участии и повышении роли женщин в общественно-политической жизни нашего государства. Благодаря этим указам наши женщины участвуют во всех сферах жизни, избирают и избираются. Разве это не свидетельствует о демократичности нашего общества?

- *На каких конференциях за последнее время вам пришлось еще участвовать?*

- В этом году » побывала на научном Международном симпозиуме, который проходил в Турции, в г. Чанахгала, где я выступила с докладом по проблемам истории Кавказа, после чего была приглашена в Анкару, в один из ведущих вузов Турции, университет Гази, где обучаются 50 тысяча студентов для проведения лекции.

Далее особо хочу отметить, что в мае этого года я единственная из Азербайджана была приглашена на Международную научную конференцию «Кавказ на рубеже тысячелетий», которая проводилась в Тбилиси. На ней присутствовали видные ученые стран Европы, США, а также стран СНГ. Я была удостоена чести выступить с докладом, где рассказала и научно обосновала вопросы, связанные с развитием мирных процессов на Кавказе. Особо остановилась на проблеме Нагорного Карабаха и подчеркнула, что без решения этой проблемы говорить об утверждении мира на Кавказе нереально. Я также отметила, что 20 процентов наших земель оккупировано, и мы имеем миллион беженцев на нашей земле. Несмотря на то, что президент нашей республики на самых высоких форумах неоднократно заявлял о предоставлении самого высокого статуса самоуправления Нагорному Карабаху, но эти конструктивные предложения до сих пор остались без ответа со стороны руководства Армении. Я предполагала, что там будут представители из Армении и завяжутся научные споры. Так и получилось. В итоге, симпатии участников конференции были на стороне Азербайджана.

и, самое важное, что в ходе наших научных дебатов академик Авестисян снял с повестки дня свои доклад.

- *Каково ваше отношение к нашим мужчинам? Как вы воспринимаете их отношение к женщинам?*

Что касается отношения наших мужчин к женщинам, то хочу заметить, что нельзя всех уравнивать, так сказать, «под одну гребенку». У нас есть немало мужчин, которые очень хорошо относятся к женам, чувствуют ответственность за семью. Главное условие, при котором создана хорошая семья - это ответственность главы семьи!

- *И последнее время часто распадаются семьи. Как вы думаете из-за чего?*

- Скорее всего это происходит из-за материальных проблем. Так уж сложилось, что некоторые мужья не в силах обеспечить свои семьи. Из-за , этого возникает разлад, а затем и распад семьи. Но если мужчина с пониманием и любовью относится к женщине, то, независимо от того, на чьи плечи падает нагрузка, семья будет сохранена.

- *У вас подрастают две дочери, кем бы вы хотели их видеть?*

- Так как я сама не стала врачом, хотелось бы, что одна из них выбрала эту специальность. А другой я пожелала бы стать юристом. Но это мои желания... А кем они захотят стать сами -это решать им.

- *Считаете ли вы себя счастливой женщиной?*

- Откровенно говоря, слово «счастье» - понятие обширное и его одним словом не обозначишь. Однако если человек находит удовлетворение в своей семье и работе, это само по себе уже счастье. В этом плане меня можно причислить к самым счастливым людям. Счастье, когда человек к чему-то тремится, хочет реализовать свои потенциал и способности. Если человеку уже ничего не надо, то нельзя его назвать счастливым.

- Спасибо за интересное интервью. Желаем Вам успехов на предстоящих выборах.

*"Мир женщины",
октябрь 2000*

MƏQSƏDİMİZ ÜMUMİLLİ MƏNAFEYƏ XİDMƏTDİR

**YAP Heydər Əliyev zəkasının, siyasi
nüfuzunun məhsulu olan, saf amallar üzərində
qurulmuş partiyadır.**

*- İradə xanım, cəmiyyətdə yüksək nüfuzu olan
Yeni Azərbaycan Partiyasının proporsional
namizədlər siyahısında geniş ictimai auditoriyada
zəngin ictimai-siyasi fəaliyyətinizlə tanınan şəxs kimi
təmsil olunmusunuz. Uğurla inkişaf edən elmi
fəaliyyətinizlə siyasi proseslərdə iştirakınızın
sintezini necə görürsünüz?*

- Hesab edirəm ki, mənim elmi pedaqoji və ictimai-siyasi fəaliyyətim bir-birini tamamlayır və vəhdət təşkil edir. İctimai işlərlə hələ tələbəlik illərindən fəal məşğul olmuşam və ilk gənclik yaşlarımdan başlayaraq Respublikanın, keçmiş İttifaqın ictimai-siyasi həyatında yaxından iştirak edən adam kimi deyə bilərəm ki, Respublikamızın tərəqqisi naminə gördüyüm işlər artıq mənim üçün böyük siyasi məktəbdir. Mən 20 ildir ki, icimai-siyasi fəaliyyətlə məşğulam. Bu böyük siyasi məktəbin

banisi Heydər Əliyevdir. Ölkə rəhbərliyinə gəldiyə ilk dövrdən başlayaraq Heydər Əliyev daim gənclərə qayğı ilə yanaşmışdır. Hələ 80-ci illərin əvvəllərindən Heydər Əliyevin gənclərə göstərdiyi qayğıdan bəhrələnib tərəqqi edən gənclərdən biri də mən olmuşam.

Bu gün də mən indiyə qədər qazandığım təcrübədən istifadə edərək respublikamızın aparıcı siyasi qüvvəsi olan Yeni Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının üzvü, BDU-nun YAP qadınlar şurasının sədri kimi fəaliyyət göstərirəm. Mənə etibar edilən məsul vəzifələr hörmətli Prezidentimizin respublikamızın tərəqqisi naminə qarşımıza qoyduğu mühüm işləri həyata keçirməyə imkan yaradır.

Elmi pedaqoji fəaliyyətimə də sözsüz ki, ictimai-siyasi həyatda əldə etdiyim təcrübə və biliklər öz müsbət təsirini göstərir. Hazırda müasir dövlətçilik tariximizin tədqiqi ilə məşğul oluram. Heydər Əliyevin müstəqil dövlətçiliyimizin formalaşdırılması və möhkəmləndirilməsi yolunda gördüyü ölçüyəgəlməz işləri elmi cəhətdən əsaslandırıb araşdırmaqla məşğulam. Bəşəriyyətə dahi şəxsiyyətlər bəxş edən

xalqlar xoşbəxtdirlər. XX yüzillikdə Azərbaycan xalqının dünyaya bəxş etdiyi, yetirdiyi nadir siyasi sima Heydər Əliyev şəxsiyyətidir. Azərbaycanın dövlətçilik təcrübəsinin bünövrəsini, müstəqilliyimizin möhkəmlənməsi böyük düha sahibi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

- *İradə xanım, seçkiqabağı siyasi mübarizədə Yeni Azərbaycan Partiyasının cəmiyyətdəki mövqeyini necə dəyərləndirərdiniz?*

- Yeni Azərbaycan Partiyası saf amallar üzərində qurulubdur. Çünki bu partiyanın banisi Heydər Əliyevdir. Xalqımızın qabaqcıl oğul və qızları ölkəmizin ağır şəraitində, üzləşdiyimiz bəlalardan xilas olmaq, dövlət müstəqilliyimizi qoruyub saxlamaq məqsədilə bütün ömrünü xalqın rifahına, dövlətimizin möhkəmlənməsinə, inkişafına sərf etmiş görkəmli dövlət xadimi, milli lider Heydər Əliyevə üz tutdular. Uzun sürən danışıqların, məsləhətləşmələrin nəticəsi olaraq Azərbaycanı düşdüyü bəlalardan xilas etmək yolunda atılmış ilk addımlardan biri YAP-ın yaradılması oldu. Yeni Azərbaycan Partiyası həyatı zərurətdən yaranmış bir partiyadır. YAP cəmiyyətimizin tələbatına ca-

vab olaraq meydana gəlmiş və ölkəni fəlakət uçurumuna doğru aparan başıpozuq siyasi prosesləri ram etmək, millətə nicat yolunu göstərmək kimi məsuliyyətli, şərəfli vəzifəni yerinə yetirmək ehtyacından yaranmışdır.

Bəli, bu gün bizim öyünməyə haqqımız var. Çünki doğma Vətənimizi ağır xaos şəraitindən çıxaran hakim partiya məhz Yeni Azərbaycan Partiyasıdır. Heydər Əliyev ziyası ilə, işığı ilə pərvazlanan, püxtələşmiş Yeni Azərbaycan Partiyası xalqımızın xoşbəxt gələcəyi, dövlətimizin tərəqqisi naminə gördüyü işlər sayəsində artıq cəmiyyətin aparıcı siyasi qüvvəsinə çevrilmişdir.

Yeni Azərbaycan Partiyası daim yeniləşən, tərəqqi edən, gəncələşən, geniş sosial və intellektual bazaya malik olan bir partiyadır. Növbəti parlament seçkilərində proporsional qayda üzrə YAP-ın vahid namizədlər siyahısında gənclər çoxluq təşkil edir. Bu siyahıya öz bacarığı, qabiliyyəti, intellekti, səriştəsi ilə geniş dünya ictimaiyyətinə yaxşı tanış olan istedadlı, gənc siyasətçi İlham Əliyev başçılıq edir. İlham Əliyevin Azərbaycanın neft strategiyasının həyata keçirilməsində, idmanın inki-

şafında gördüyü işlər göz qabağındadır. İlham Əliyevin səmərəli fəaliyyətinin nəticəsi idi ki, son Olimpiya oyunlarında idmançılarımız ölkəmizi yüksək səviyyədə təmsil etdilər, Azərbaycanın bayrağını yüksəklərə qaldırdılar. Heydər Əliyev zəkasının, müdrikliyini, siyasi nüfuzunun məhsulu olan Yeni Azərbaycan Partiyası xalqın maraqlarını təmsil edən, problemlərdən düzgün çıxış yolu tapan, Azərbaycanın qüdrətli bir dövlətə çevrilməsində, beynəlxalq aləmdə öz layiqli yerini tutmasında müstəsna rol oynayan partiya kimi qarşıdan gələn parlament seçkilərində qəti qələbə qazanacaqdır.

- Ölkənin ictimai-siyasi həyatında bu qədər əhatəli və çoxşaxəli fəaliyyətinizə görə Siz cəmiyyətdə kifayət qədər tanınırsınız. Növbəti Parlamentdə millət vəkili kimi təmsil olunsanız fəaliyyətinizi hansı yöndə istiqamətləndirəcəksiniz ?

- Mənim seçkiqabağı platformam YAP-ın platformasıdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının platformasında çox ətraflı və geniş şəkildə dövlətimizin inkişafının istiqamətləri müəyyənləşdirilib. Burada əks olunan hər bir

müddə Azərbaycan xalqının inkişafına, firavanlığına, müstəqilliyimizin daimi və sarsılmaz olmasına xidmət edir.

Mən başqa müsahibələrimdə də demişəm, ən vacib məsələ ümumxalq mənafevidir. Parlamentdə müzakirəyə çıxarılan bütün məsələlərə məhz bu prizmadan baxılmalıdır. Hesab edirəm ki, müstəqillik şəraitində Parlament indiyə qədər toplanmış təcrübəyə arxalanaraq daha təkmil, daha çevik qanunlar qəbul etməlidir. Bu sahədə bizim yaxşı ənənələrimiz var. Ən əsası qəbul olunan qanunların işlənmə mexanizminin hazırlanıb həyata keçirilməsidir.

Mən uzun illərdir təhsil, elm sahəsində çalışdığımıza görə burada mövcud olan məsələlər mənə daha yaxındır. Hesab edirəm ki, bu sahələr cəmiyyətin gələcəyinin düzgün inkişafını təmin edən respublikamız üçün strateji əhəmiyyətli sahələrdir. Mən millət vəkili seçilərəmsə, məhz bu sahələrin inkişafına aid qanunların qəbuluna çalışacağam.

Onu da bildirmək istəyirəm ki, istənilən sahənin inkişafı üçün gələcəyimiz olan yüksək intellektual səviyyəli gənclər, savadlı və peşəkar mütəxəssislər yetişməlidir. Buna nail olmaq

üçün elmimizi, təhsil sahələrini zamanın tələblərinə uyğun günbəgün inkişaf etdirməliyik. Bu gün gənclərimizin necə təlim-tərbiyə alıb böyümələrindən, hansı biliklərə, hansı təfəkkürə malik olduqlarından, dünyagörüşlərindən gələcəyimiz asılıdır.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanın sivil, demokratik, dünyəvi dövlət kimi inkişafına imkanlarım daxilində öz payımı vermək, xidmətlərimi göstərməyi ən vacib vəzifə hesab edirəm.

- Maraqlı musahibənizə görə sağ olun. Sizə qarşıdan gələn seçkilərdə uğurlar arzulayırıq.

*"Respublika" qəzeti,
1 noyabr 2000-ci il*

NUR TOPASI

Müxbir: *Öz siyasi həmfikriniz, Yeni Azərbaycan Partiyasından Milli Məclisə deputatlığa namizəd, proporsional siyahıya başçılıq edən İlham Əliyev haqqında nə deyə bilərsiniz?*

İ.Hüseynova: Mən İlham Əliyevlə həm siyasi həmfikir, həm də həmyaşıdam. YAP qurultayında göstərildiyi kimi gənclərin irəli çəkilməsi fikri bu günlər daha da sürətlə reallaşır. Mən bir alim kimi Heydər Əliyev dövrünün yetişdirməsiyəm. Hələ universitet illərindən bu günə kimi cənab Heydər Əliyevin gənclərə göstərdiyi tükənməz qayğısından bəhrələnib tərəqqi edən gənclərdən biri olmuşam, Bu gün də çox xoşbəxtəm ki, respublikamızda öz işgücü ilə, diplomatiyası və yüksək intellektuallıq səviyyəsi ilə hamının sevimlisi olan cənab İlham Əliyevin başçılıq etdiyi komandadayam.

Bu günün, sabahın partiyası olan xilasarı Yeni Azərbaycan Partiyasının Siyasi Şurasının üzvüyəm.

Partiyamızın sədri, dünya şöhrətli siyasətçi cənab Heydər Əliyev haqqında doktorluq dissertasiyasının müəllifi-

yəm. Bu, xalqımızın görkəmli oğlu cənab Heydər Əliyev haqqında ilk doktorluq dissertasiyasıdır.

İlham Əliyev məhz Heydər Əliyev ocağının yetişdirməsidir. İlham Əliyev elə bir ulu nəslin bağrından qopub gələn nur topasıdır ki, bu barədə danışmamaq olmaz. Onun ana babası bir vaxtlar Dağıstanın rəhbəri olmuş mərhum həkim və gözəl insan Əziz Əliyevdir. Dayısı polkovnik, cəsur hərbiçi Rzaqulu Əliyevdir. İlham Əliyevin anası isə Azərbaycan xalqının ləyaqətli qızı, qayğıkeş akademik Zərifə xanım Əliyevadır.

O, elə gözəl bir insan, həkim olmuşdur ki, çox vaxt xəstələrə evindən yemək, dava-dərman apararmış!...

General Heydər Əliyevin halal çörəyi mükəmməl tərbiyəsi ilə təhsil görən, boya-başa çatan İlham Əliyev məhz həmin ocağa layiq bir oğul kimi böyümüşdür. O, artıq dünyada tanınan siyasətçilər sırasındadır. Son illər ərzində onun gördüyü işlər, həyata keçirdiyi tədbirlər Azərbaycana artıq başucalıqı gətirmişdir.

Mən bir ziyalı kimi, gənc nəslin nümayəndəsi kimi İlham Əliyevə səs verəcəyəm. 17 yaşımdan bu günə kimi bütün

həyatımı yüksəlişinə həsr etdiyim doğma Bakı Dövlət Universitetinin demək olar ki, bütün kollektivi İlham Əliyevə səs verəcəkdir.

O, bizim tələbə və müəllim kollektivinin dostudur, əzizidir!

Biz ona inanırıq, ona da səs verəcəyik!

Müxbir: *Xoş sözlərinizə görə sağ olun!*

*«Aktual»,
1 noyabr 2000-ci il*

NƏTİCƏ

Əziz oxucu! Əvvəla diqqətinizə görə Sizə təşəkkürümü bildirəm. Oxuyub başa çatdırdığınız bu kitab sözün həqiqi mənasında həyatı zərurətdən yaranıb. O zərurətdən ki, onun başında zamanəmizin tanınmış siyasi lideri, xalqımızın görkəmli oğlu Heydər Əliyevin ideyalarının parlaqlığı, həyatiliyi, dolğunluğu dayanıb. Bu dolğunluq, bu şəfəqlər isə bu günün, sabahın partiyası olan Yeni Azərbaycan Partiyasının fəaliyyətində bərq vurur.

Sizə ərmağan etdiyim bu elmi-publisistik kitabda bir müəllif kimi çalışmışam ki, hörmətli prezidentimiz Heydər Əliyevin uğurlu, daxili və xarici siyasətinin ardıcılığını və tarixi hadisələrin siyasi sabitlik şəraitində Azərbaycanı müstəqillik dövründə əbədiləşməsinin, bu qüdrətli şəxsiyyətin Azərbaycanın tarixi qarşısında, xalqımız qarşısında gördüyü mühüm işləri göstərim.

İnsan taleyində ən böyük və ali zirvə Allaha yaxın olmaqdır. Bunun yolu millətində, vətəninə təmənnasız xidmətlərdən keçir. Heydər Əliyev məhz belə

şəxsiyyət olmaqla yanaşı səkkiz milyonlu böyük Azərbaycanımızın bağrından qopub bütöv bir xalqın - dünya Azərbaycanlıların tarixi övladına çevrilmişdir. Və bu tarixi şəxsiyyətə haqlı olaraq bütöv Azərbaycanın atası, misilsiz, qayğıkeşi, müdrik rəhbəri -ümummilli lideri deyirik!

Tarixdə nadir hadisədir ki, böyük şəxsiyyətlər hələ sağlığında özünə abidə ucaldsınlar. Sevindirici odur ki, xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyev bəşər tarixində artıq gördüyü işlərlə özünə möhtəşəm və əlçatmaz bir abidə ucaltmışdı. Bu abidənin adı - tərəqqi edən, yeniləşən dünyada öz layiqli yerini tutan Müstəqil Azərbaycandır.

Heydər Əliyevin bacarıqlı dövlət başçısı, təcrübəli siyasətçi, Azərbaycan Respublikasının dövlətçiliyini möhkəmləndirən və inkişaf etdirən qüdrətli şəxsiyyət kimi həyatı və fəaliyyəti Azərbaycan tarixində mühüm mərhələ təşkil edir.

Onun fəaliyyəti bir-birinə zidd olan iki müxtəlif ictimai-siyasi sistemin qovşağından keçmiş və bunların hər ikisindən o bacarıqla istifadə edib Res-

publikamızın tərəqqisini təmin etmişdir.

1969-cu il iyulun 14-də Azərbaycanda siyasi rəhbərliyə gələn Heydər Əliyev keçmiş İttifaqın iqtisadiyyatı üçün xammal mənbəyinə çevrilmiş Respublikamızın yeni inkişaf strategiyasını hazırlayıb qısa müddətdə həyata keçirdi. Bunun nəticəsində əvvəllər bütün əsas göstəricilər üzrə ölkə miqyasından geri qalan Azərbaycan tezliklə İttifaqın ən inkişaf etmiş Respublikalardan birinə çevrildi. 1969-1982-ci illər ərzində milli gəlirin ümumi həcmi 2,5 dəfə, sənaye istehsalı, həmçinin əmək məhsuldarlığı 2 dəfə, kənd təsərrüfatında istehsal olunan məhsulun ümumi həcmi 2,7 dəfə, xalq istehlakı mallarının istehsalı isə 3 dəfə artmışdır.

Azərbaycanın iqtisadiyyatında köklü struktur və keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir. Təhsil, elm və mədəniyyət sahələrində böyük uğurlar qazanılmışdır.

Heydər Əliyevin siyasəti nəticəsində 14 il ərzində Respublikada yaranmış güclü sosial, iqtisadi və intellektual potensial Azərbaycanın müstəqilliyi üçün mühüm zəmin yaratmışdır.

Müasir Azərbaycan dövlətinin inkişafı məhz həmin illərdə yaradılmış

bünövrə üzərində qurulub və bu gün də uğurla davam edir.

Sübut olunmuş tarixi həqiqətdir ki, müstəqilliyi əldə etmək nə qədər çətindirsə, onun qoruyub saxlamaq və möhkəmləndirmək daha çətin və son dərəcə mürəkkəb məsələdir. Bu işdə qüdrətli tarixi şəxsiyyətin misilsiz rolu vardır. Ağır keçid dövründən xalqları həmişə belə şəxsiyyətlər keçirib aparmışlar. 1993-cü ilin iyun ayında dövlətçiliyimizin itirilməsi təhlükəsi qarşısında olduğu bir vaxtda məhz bu cür qüdrətli bir tarixi şəxsiyyətimiz - Heydər Əliyev xalqın çağırışı və tələbi ilə yenidən hakimiyyətə qayıtdı. Məhz həmin şəxsiyyət də Azərbaycanı fəlakətdən xilas etdi, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini, azadlığını qoruyub saxladı.

Hörmətli oxucu! Mən həm də «Müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması və möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu» adlı gələcək kitab səhifələrində Sizinlə yeni görüşə tələsirəm.

O elə bir irihəcmli elmi-tədqiqat əsəri olacaqdır ki, həmin işıqlı kitab bütün Azərbaycansevərlərin, Heydərsevərlərin səmimi və əziz həmsöhbəti olacaqdır.

Müstəqil, azad, demokratik Azərbaycanın bu günü tarixi hadisələrlə elə zəngin və dolğundur ki, yaxın gələcəkdə bütün xalqımız, millətimiz onun əbədi meyvələrindən dadacaqdır, xoşbəxtliyə həmişəlik qovuşacaqdır!

Bu firavan həyatın, bu əmin-amanlığın, bu işıqlı gələcəyin möhkəm təminatı Heydər Əliyev qüdrəti, əzmi, qətiyyəti, nadir istedadı, Vətənə vurğunluğu, xalqa olan tükənməz sevgisidir!

Sevinirəm ki, bu kitab bütün cümlələləriylə, sözləriylə, ruh və həyəcanlarıylə Heydər Əliyev ideyaları ilə naxışlanır, təzələnir, saflaşır, yaşayır və yaşadır!..

MÜNDƏRİCAT

Müəllifdən.....	3
Ön söz	7

I BÖLMƏ MÜSTƏQİLLİYİMİZİN QARANTI

Həyatı zərurətdən yaranmış partiya.....	15
Azərbaycanda təhsilin inkişafı.....	17
Qafqaz bölgəsində sülhün və sabitliyin möhkəmləndirilməsində Heydər Əliyevin rolu.....	21
Azad, sağlam siyasi mübarizə şəraitində.....	36
Qadınlar böyük qüvvədir.....	42
Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının altıncı ildönümünə həsr olunmuş təntənəli yığıncaqda Qadınlar Şurasının üzvü BDU-nun dosenti İradə Hüseynovanın çıxışı.....	47
XXI əsrə atılan addımlar.....	56
Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin Naxçıvan dövrü.....	61
Bakı-Ceyhan neft kəməri Azərbaycanın rifah yolu.....	90
Yeni Azərbaycan Partiyasının ilk qurultayı.....	102
Heydər Əliyev və Bakı Dövlət Universi- teti.....	110
Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin birinci	

vitse-prezidenti Milli Məclisin deputatı, YAP-ın sədr müavini, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevin BDU-nun tələbələri ilə görüşü.....	117
Heydər Əliyevin ad günü xalqımızın bayramıdır.....	120
Неуклонное развитие Азербайджано- Турецких связей.....	125
Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü.....	133
Milli qürur günümüz.....	139
Heydər Əliyev və Azərbaycan dövlətçiliyi.....	143

II BÖLMƏ

MÜASİR DÖVRÜN AKTUAL MƏSƏLƏLƏRİ. ARZULAR VƏ DÜŞÜNCƏLƏR....

Millətə Sabir kimi tarixçi Sabirlər görəkdir.....	171
Əqidə saflığı ilə yaşayan alim.....	176
Heydər Əliyev haqqında ilk doktorluq dissertasiyası yazan alimlə söhbət.....	186
Əqidə saflığı.....	196
Prezidentimizin bütün Qafqazda sülh naminə tarixi xidmətlərinə verilən yüksək qiymətlər bir alim və azərbaycanlı kimi məni çox fərəhləndirdi.....	204
Ümumxalq mənafeyi ən ümdə olmalıdır.....	216

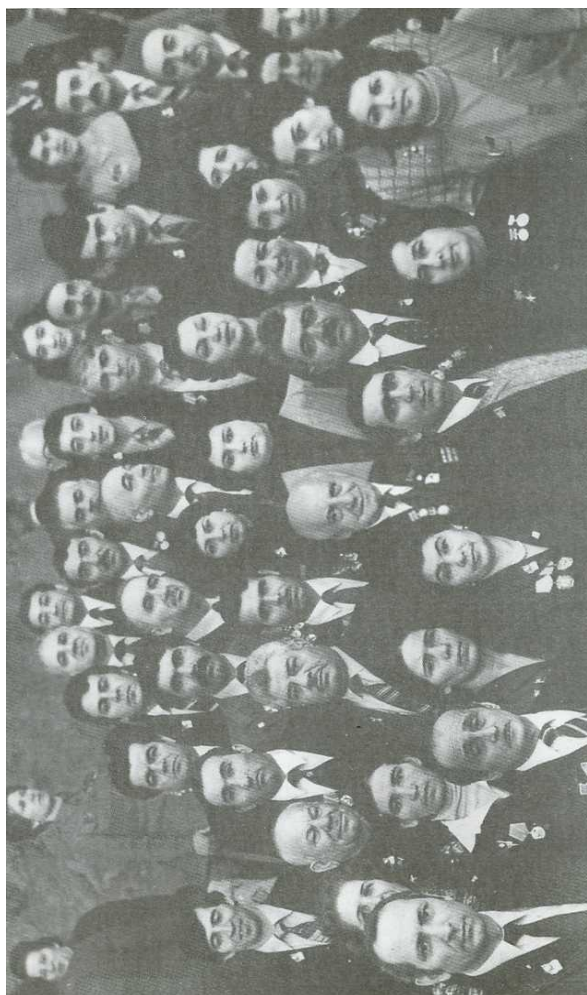
Горжусь тем, что могу считать себя воспитанницей школы Гейдара Алиева.....	225
İşimizi xalqa məhəbbətimizlə doğrultmalıyıq.....	236
Gənclər hər zaman YAP-ın adını uca tutmağa çalışacaqlar.....	246
Heydər Əliyev minlərlə gəncin qəlbində özünə bir abidə ucaldıb.....	252
Женщины-ведущая сила общества.....	261
Məqsədimiz ümummilli mənafeyə xidmətdir.....	268
Nur topası.....	275
Nəticə.....	278

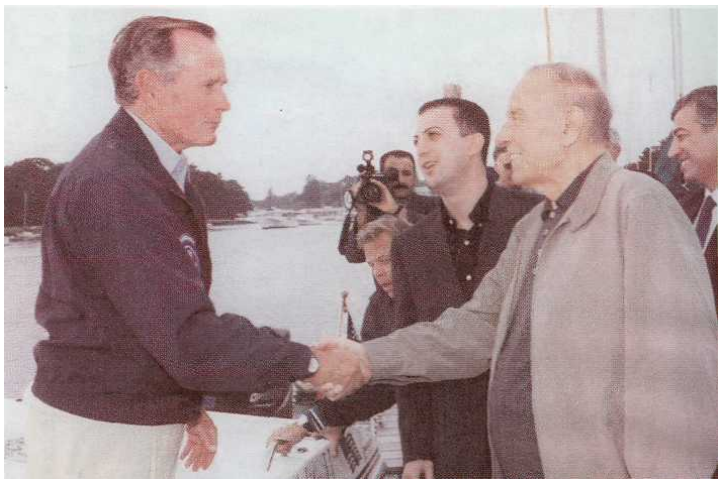

**İradə Mehtiqulu qızı
Hüseynova**

**DÖVLƏTÇİLİK
NAMİNƏ**

Nəşriyyatın direktoru:	Balakişi Ağayev
Baş redaktor:	Məmməd Əlizadə
Mətbəə üzrə direktor müavini:	Ələs Qasımov
Redaksiya müdiri:	Ulduza Cənəyeva
Korrektor:	Kəmalə Kərimova
Texniki redaktor:	Nərgiz Quliyev
Kompüter tərtibçisi və proqramçısı:	Azadə İmanova

Yığılmağa verilmişdir: 20.10.2000-ci il.
Çapa imzalanmışdır: 14.02.2001-ci il.
Kağız formatı 70x84 ¹/₁₆. Fiziki çap vərəqi 20ç.v.
Nəşr çal vərəqi 19,5 ç.v. Tirajı 500. Sifariş 6.

Bakı Universiteti nəşriyyatı,
Bakı - 370148, Z.Xəlilov küçəsi, 23.
BDU Nəşriyyatının mətbəəsi